

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

อดิศักดิ์ สิงห์รัมย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

กุมภาพันธ์ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**THE PARTICIPATION OF PEOPLE IN THE LOCAL
DEVELOPMENT PLAN OF THE LUM DUAN SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, KRASANG DISTRICT,
BURIRAM PROVINCE**

Adisak Singhram

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of Requirements for the
Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration**

February 2016

Copyright of Buriram Rajabhat University

ชื่อเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัย อติศักดิ์ สิงห์รัมย์

ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด

ที่ปรึกษาหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์

ที่ปรึกษาร่วม

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

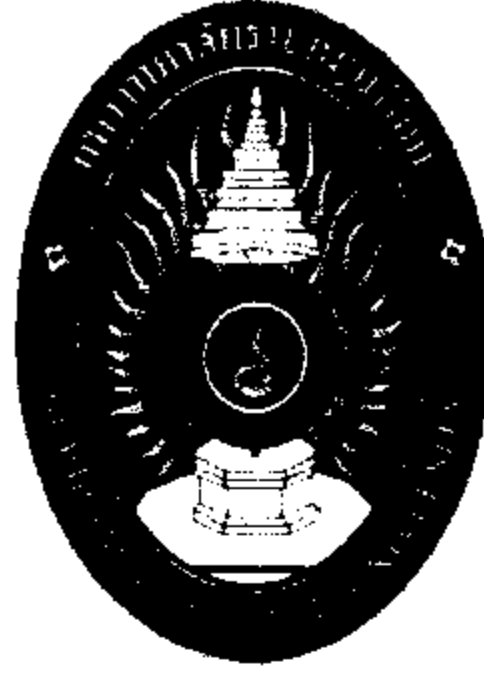
ปีที่พิมพ์

2559

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ และแบบปลายเปิด ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8188 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผล สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ และส่งเสริม สนับสนุนให้คณะกรรมการชุมชนในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้มาก เช่น ประกาศเสียงตามสายแต่ละตำบล/หมู่บ้าน แจ้งโดยตรงกับผู้นำชุมชน การจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ การจัดประชุมหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การฝึกอบรมให้กับผู้นำชุมชน แล้วนำไปเผยแพร่กับลูกบ้านเพื่อที่จะให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทราบถึงการเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ประชาสัมพันธ์เอกสารผลการติดตามและประเมินการรายงานผล และเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตาม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระของ จำเอกอดิศักดิ์ สิงห์รัมย์
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

..... กรรมการ

(ดร.ธัญญรัตน์ กะเนวัน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้รับการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

วันที่..... เดือน..... 25 ก.พ. 2559 พ.ศ.....

และประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนทราบ เพื่อให้มีความเข้าใจในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น และในการประชุมประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลต้องคำนึงถึงความสอดคล้องตามที่กฎหมายกำหนด ครอบคลุมประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และครอบคลุมพื้นที่ทุกหมู่บ้าน ทิศทางการพัฒนาของประเทศ นโยบายรัฐบาล แนวทางการพัฒนาจังหวัดและอำเภอ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลล่วงหน้า โดยยึดหลักความเป็นไปและประโยชน์สูงสุด ที่ชุมชนจะได้รับต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriram Rajabhat University

Title Participation of people in Making Local Development Plans of Lamduan
Sub-district Administration Organization in Krasang District, Buriram Province.

Author Adisak Singham

Advisors Associate Professor Dr. Sommatra Pholkerd Thesis Advisor
Associate Professor Dr.Suriya Rakkarnsil Co – Advisor

Degree Master of Public Administration **MAJOR** Public Administration

School Buriram Rajabhat University **YEAR** 2016

ABSTRACT

The purpose of this research was to study public participation in local planning management of Lamdual Tambol Administration Organization in Krasang District, Buriram Province in four aspects: decision making, operation, benefits and evaluation. The sample consisted of 383 informants who were purposively selected from the population in the target area via Taro Yamane's table. The study tool was a questionnaire with three parts i.e. checklist, six-rating scale and open-ended questions with the reliability of 0.8188. The basic statistics employed in this study were percentage, mean and standard deviation. The study results revealed that :

Public participation in local planning management of Lamdual Tambol Administration Organization in Krasang District, Buriram Province was overall found at a moderate level. Having considered each aspect, it showed that all aspects were also found at a moderate level. Moreover, decision making was ranked at the average highest level and was followed by benefits while evaluation was ranked at the average lowest level. The following opinions and suggestions were most proposed by the sample : People should be given an opportunity to participate in controlling and following-up the project in order to have it in line with the objectives of local development. The annual report of operation should also be officially announced to the local people. The recommendations obtained from interview and focus group discussion were as follows : Lamdual Tambol Administration Organization should publicize the community leaders training via various media and distributed news to villagers. This will be motivating them to take part in making local development plans and they will have better

understanding of local development. Community committee should be more supported and promoted in following-up and evaluating the development plans. The committee solely attend the meeting and acknowledge the reported documents, then forward their comments to local administrators. Then local administrators will propose the issues to the local council and Local development committee. Finally, the results of following-up and evaluating the development plans will be officially announced to people.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงโดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักการศิลป์ ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้เอื้ออำนวยและประสานงานในการจัดการค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ อาจารย์ ดร.ผดุงชาติ ยั่งยืน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อาจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์ หัวหน้าสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ข้าราชการบำนาญ อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองบุรีรัมย์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้อง และประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ แค่มิคา มารดา บุรพาจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้และวิชาชีพ ตลอดจนชี้นำคุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

อดิศักดิ์ สิงห์รัมย์

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพประกอบ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	25
ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548.....	35
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	47
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์.....	80
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	87

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	100
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	100
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	102
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	103
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	124
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	124
วิธีดำเนินการวิจัย.....	124
สรุปผลการวิจัย.....	126
อภิปรายผล.....	126
ข้อเสนอแนะ.....	135
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	135
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยในครั้งต่อไป.....	138
บรรณานุกรม.....	139
บุคลากร.....	150

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	154
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	155
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย.....	159
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	161
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	163
ภาคผนวก จ ผลการสัมภาษณ์.....	169
ภาคผนวก ฉ ผลการสนทนากลุ่ม.....	174
ภาคผนวก ช ภาพประกอบการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม.....	177
ภาคผนวก ซ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	183
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	185

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน.....	101
4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	110
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน.....	111
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการตัดสินใจ.....	112
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการดำเนินงาน.....	113
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการรับผลประโยชน์.....	114
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการประเมินผล.....	115
4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....	116

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
2.1 บันไดของลักษณะการมีส่วนร่วม 8 ขั้น.....	11
2.2 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ตามพระราชบัญญัติ สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542.....	72
2.3 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน.....	79

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากอดีตการปกครองของประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ที่เห็นเด่นชัดที่สุดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ที่มีการพัฒนาประเทศหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และความสัมพันธ์กับต่างประเทศตะวันตก ทำให้ประเทศไทยเริ่มก้าวสู่การพัฒนาในรูปแบบการปกครองตามแบบตะวันตกที่เป็นการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย ได้เปลี่ยนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเต็มรูปแบบ เมื่อ พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นหลักในการปกครองสืบมาหลายฉบับ จนในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ได้กำหนดให้ภาครัฐ องค์กรของรัฐได้ทำให้องค์กรภาครัฐ กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการให้บริการสาธารณะทุกระดับ โดยการมีส่วนร่วมได้กำหนดไว้ในแผนในแต่ละระดับทุกระดับ โดยองค์กรจะใช้แผนเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการพัฒนาในแต่ละระยะให้ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงตามความต้องการของประชาชน จนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546 นโยบายของภาครัฐ หน่วยงานระดับอำเภอ และจังหวัด จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเอาไว้ โดยการรวบรวมปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชน โดยผ่านเวทีประชาคม ซึ่งคณะผู้จัดทำแผนได้ระดมความคิด โดยกำหนดเอาวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย มาเป็นแนวทางเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาด้วยความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของพนักงานส่วนตำบล สมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน คณะครูอาจารย์ สาธารณสุขประจำตำบล เกษตรตำบล อีกทั้งหน่วยงานราชการ ในเขตบริการ ตลอดจนประชาชนทุกคน ประกอบกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2550 เป็นการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ กิจการงานบางประการที่รัฐได้รับมอบหมายให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นรับไปบริหารเองหรืออาจกล่าวได้ว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจปกครองจากส่วนกลางของรัฐให้กับท้องถิ่น โดยรัฐได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้กับท้องถิ่น

เป็นผู้ดำเนินการบริหารภายใต้ขอบเขตของกิจกรรมที่รัฐมอบหมายให้กระทำนั้น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงเป็นองค์กรที่มีลักษณะอันประกอบด้วย การมีฐานะเป็นนิติบุคคลมีอำนาจอิสระ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองท้องถิ่นสามารถ แบ่งเบาภาระของรัฐและสามารถให้บริการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ อย่างรวดเร็วตามความต้องการของแผนยุทธศาสตร์พัฒนาขององค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กร ปกครองท้องถิ่นซึ่งแสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอและนโยบายการ พัฒนาท้องถิ่น ในการวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน และเป็นระบบ ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นและปัญหาความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นด้วย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 ก : ออนไลน์)

แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนองค์กรปกครองท้องถิ่น ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมาย อย่างมีระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงาน โครงการขององค์กรปกครองท้องถิ่น มีทิศทาง ที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและ ความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับ การถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงาน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในอนาคต (พวงทอง โยธาใหญ่. 2545 : 24)

องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหน่วยงานหนึ่ง ที่ดำเนินการตามหน้าที่ที่พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ จึงได้มีนโยบายในการพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ ที่ดี ซึ่งสภาพการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควนในปัจจุบัน ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องจากโครงการที่บรรจุในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการขาดการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของประชาชน ในการกำหนดยุทธศาสตร์ดังกล่าว อาจเกิดจากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผนไม่ทั่วถึง ซึ่งเป็นสาเหตุของการล้มเหลวในการวางแผนยุทธศาสตร์ การดำเนินงาน (องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน. 2557 : 2)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงาน เป็นเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน จึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการติดตามและการประเมินผล จากการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้ท้องถิ่นได้จัดทำแผน อย่างเป็นระบบ ประชาชนมีความเข้าใจในหลักการจัดทำแผนพร้อมกับการเข้ามามีส่วนร่วม และสามารถนำแผนพัฒนาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ครอบคลุมในทุกด้าน อีกทั้ง เป็นการขยายผลและเป็นข้อมูลต่อองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ตลอดจนผู้สนใจสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงพัฒนาด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2543 : 150)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 8,062 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมผสาน โดยใช้เครื่องมือ ในการวิจัย 3 ประเภท คือ แบบสอบถาม เทคนิคการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนด ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Taro Yamane ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 146) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 383 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ใช้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดโควตา (Quota) จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน

2.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 12 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 6 คน

2.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เข้าใจความหมายศัพท์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงให้นิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แนวทางการ แผนการปฏิบัติของคณะผู้บริหาร สำหรับให้บริการประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ได้แก่

3.1 ด้านการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนหรือหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจและกำหนดแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่จำกัด และมีส่วนร่วมในการลงมติเสนอกิจการ/โครงการต่าง ๆ

3.2 ด้านการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนงานหรือแนวทางการพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการประสานงานให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุนการรวมกลุ่ม และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินกิจการการพัฒนาของประชาชนหรือหมู่บ้าน

3.3 ด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนได้รับเอาซึ่งแผน/โครงการหรือกิจกรรมที่สนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ สังคม และส่วนบุคคล

3.4 ด้านการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนา และความคุ้มค่ากับงบประมาณ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น

4. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

5. ประชาชน หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แนวคิด ทฤษฎีของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงกำหนดกรอบไว้ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
4. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พ.ศ. 2548

5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่น และกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับประเทศ ด้านการมีส่วนร่วมได้กำหนดให้ประชาชนสามารถลงประชามติในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเอง ภายในท้องถิ่นนั้น ในประเด็นแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นผลรวมของข้อผูกมัดจากแต่ละคนบนพื้นฐานของความเชื่อว่าโครงการเป็นของพวกเขา เพื่อพวกเขา และโดยพวกเขา ที่แสดงออกมาเป็นรูปแบบพฤติกรรมร่วม เป็นการแสดงพฤติกรรมของผลประโยชน์ร่วม ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้น ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ เป็นการพบปะของผู้คนที่มีความหลากหลายด้านข้อมูลประสบการณ์ และความคิด มาร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา

การวางแผนดำเนินงาน และติดตามประเมินการทำงานร่วมกัน โดยใช้ความแตกต่างหลากหลายของแต่ละคนเป็นจุดแข็งในการทวิคูณความสำเร็จ การมีส่วนร่วมได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ (2548 : 85) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในความคิด การตัดสินใจ และกำหนดเป้าหมาย รับผิดชอบต่อผลการดำเนินการต่าง ๆ และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น

จักรพงษ์ สงวนชม (2549 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อันเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2550 : 32) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้าใจมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลที่แสดงเจตนาด้วยการให้ความคิดเห็น และการลงมือกระทำเพื่อแก้ไขปัญหา และหรือดำเนินการพัฒนาด้วยความเต็มใจทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบ รวมถึงการติดตาม ประเมินผล เพื่อให้เกิดผลในอันที่จะนำการเปลี่ยนแปลงในทางที่ชอบที่ควร เป็นประโยชน์ต่อตนเอง กลุ่มชน และสังคมโดยรวม ซึ่งผลที่เกิดขึ้นเป็นความตั้งใจที่แท้จริงของประชาชน

ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญมากที่จะทำให้กิจกรรมต่างๆ ประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

สมบูรณ นันทวงศ์ (2542 : 18-19) ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสามารถแยกความสำคัญได้ ดังนี้

1. เนื่องจากโครงการพัฒนาชุมชนในทุกโครงการจะมีวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งคือเพื่อให้ประชาชนกินดีอยู่ดี มีรายได้สูงขึ้น มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น รวมตลอดถึงต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น หากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายของโครงการพัฒนาชุมชนได้ยอมรับและสนับสนุนต่อการพัฒนาชุมชน โครงการเหล่านั้นย่อมมีโอกาสที่จะบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย และในทางตรงกันข้าม หากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายของโครงการพัฒนาชุมชนไม่ให้การสนับสนุนจนถึงขนาดทำการต่อต้านแล้ว โครงการพัฒนาชุมชนนั้นย่อมประสบกับความล้มเหลวในที่สุด
2. เนื่องจากการยอมรับว่าประชาชนในชุมชนเป็นผู้รู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของชุมชนตนเองเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเป็นผู้อาศัยในพื้นที่นั้นมานานอย่างต่อเนื่องจึงน่าจะรู้เรื่องราวของปัญหาและความต้องการ ดังนั้นการที่ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่ทราบปัญหาและความต้องการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนาจึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่จะได้สร้างความรู้สึกรับผิดชอบและการแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากขึ้น
3. เนื่องจากตระหนักว่า แนวคิดของการพัฒนาชุมชนในลักษณะที่จะใช้รูปแบบเดียวกันทั่วประเทศเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะสภาพปัญหาความต้องการตลอดจนสภาพภูมิศาสตร์พื้นที่ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน ฉะนั้น การที่จะใช้รูปแบบของการพัฒนาชุมชนเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศนอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหามาไม่ตรงจุดแล้ว ยังอาจสร้างความล้มเหลวในการดำเนินโครงการสร้างการพัฒนาชุมชนได้ง่าย โดยเฉพาะถ้าชุมชนไม่ยอมรับไม่ให้ความร่วมมือหรือต่อต้านในสิ่งที่บังคับหรือชี้นำให้เขา
4. ส่วนประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยรัฐบาลให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองมาเป็นแนวทางในการปูพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาประเทศให้เกิดขึ้นทุกระดับในการพัฒนาชุมชนก็เช่นกัน แนวคิดของการพัฒนาชุมชนจะมุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้น ๆ ช่วยเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของประชาชนในระดับชุมชนจริง ๆ อาทิ ความเสมอภาคทางการเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้น ๆ

การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักอคติและ
อดกลั้นต่อความเห็นของบุคคลที่แตกต่างจากตน การใช้เหตุผล การเคารพในศักดิ์ศรีของ
ความเป็นมนุษย์การเคารพในสิทธิและหน้าที่ เป็นต้น

วันชัย วัฒนศัพท์ (2544 : 7-10) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้

8 ประการ คือ

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ บ่อยครั้งที่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
ก่อให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมี
ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจก่อให้เกิด
ความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผล
ในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่ม ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ ในการนี้
ก็จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไป
อาจจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายในการทำโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. การสร้างฉันทามติ (Consensus Building) การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถ
ที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาว
4. การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมทำให้คนเรามีความรู้สึกถึง
ความเป็นเจ้าของของการตัดสินใจ และเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้ว เขาย่อมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้น
นำไปปฏิบัติได้ กลุ่มปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในกรณีที่ย้ำแรงที่สุด กระบวนการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่ผู้กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่ม สามารถลดการเผชิญหน้า
อย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้
6. การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม วิธีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรม
และการดำรงอยู่ของความชอบธรรม คือ จะต้องใช้กระบวนการที่มีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อ
สาธารณชน ซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม
7. การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชน และค่านิยมของสาธารณชน
8. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน สิ่งสำคัญของ
การมีส่วนร่วม คือ การให้การศึกษากับสาธารณชนที่ดีขึ้น และการมีส่วนร่วมของประชาชน
ยังเป็นเวทีการฝึกที่มีประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่น

เจตน์ มงคล (2547 : 11-12) กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน
เมื่อมองในแง่ของการบริหารงานพัฒนา จะพบว่า

1. จะช่วยทำให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้นเนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
2. ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพันรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้นเนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
3. การดำเนินโครงการจะราบรื่นได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
4. โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้นและมีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนา
มากขึ้น
5. จะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทำให้เกิดการพัฒนาและเป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการที่จะร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ เพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองและส่วนรวม โดยอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เป็นการรวมกลุ่มของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ทำให้เกิดพลังทางความคิดในการแก้ปัญหาและเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ได้ละเอียดรอบคอบยิ่งขึ้นและมีความผูกพันต่อกัน

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้แทนกลุ่ม หลายประเภท หลายระดับ ซึ่งต่างก็มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในเรื่องนี้มาร่วมกันทำงาน โดยนำประสบการณ์ของแต่ละคนสร้างวิสัยทัศน์ ได้แผนหรือแนวทางปฏิบัติ ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2540 : 240) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมว่า มีลักษณะสำคัญดังนี้

ลักษณะที่ 1 เป็นกระบวนการของการให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ

ลักษณะที่ 2 เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของบุคคล

ลักษณะที่ 3 ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหาร

ลักษณะที่ 4 การบริหารโดยการมีส่วนร่วมตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ให้ผู้ได้บังคับบัญชา

ลักษณะที่ 5 ต้องการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจขององค์กร

อาร์นสไตน์ (Arnstein. 1969 : 216 ; อ้างถึงใน ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2540 : 22 - 23) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นขั้นบันได (Participation Ladder) 8 ขั้น คือ

บันไดขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 รวมเรียกว่า เป็นขั้นที่มีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนยังไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง

บันไดขั้นที่ 3-5 รวมเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมระดับพิธีการหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน บางเรื่องเท่านั้น เพราะบางส่วนผู้มีอำนาจเต็มสงวนเอาไว้

บันไดขั้นที่ 6-8 รวมเรียกว่า การมีส่วนร่วมระดับอำนาจของประชาชน ซึ่งเป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก โดยพัฒนาจากขั้นที่ 6, 7 จนถึงขั้นที่ 8 เป็นขั้นที่ควบคุมโดยประชาชน เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชนโดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้ ดังภาพประกอบ 2.1

8	ขั้นควบคุมประชาชน (Citizen Control)	การมีส่วนร่วมระดับอำนาจของประชาชน (Degree of Citizen Power)
7	ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน (Delegated Power)	
6	ขั้นเป็นหุ้นส่วน (Partnership)	
5	ขั้นปลอบใจ (Placation)	การมีส่วนร่วมระดับพิธีกรรมหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน (Degree of Tokenism or Partial Participation)
4	ขั้นปรึกษา (Consultation)	
3	ขั้นรับฟังข่าวสาร (Informing)	
2	ขั้นบำบัดรักษา (Therapy)	การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม (Pseudo-Participation or Non-Participation)
1	ขั้นถูกจัดกระทำ (Manipulation)	

ภาพประกอบ 2.1 บันไดของลักษณะการมีส่วนร่วม 8 ขั้น

ที่มา : Arnstein (1969 : 216 ; อ้างถึงใน ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2540 : 22 - 23)

นคา คำรึห์เลศ (2542 : 21) กล่าวว่ ลัษณะการมีส่วนร่วมเป็นการที่ประชาชนมีการปฏิบัติร่วมกันในการพัฒนาชุมชนโดยความสมัครใจในลักษณะของการร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล ร่วมบำรุงรักษา และร่วมรู้สึกเป็นเจ้าของ

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2532 : 289 ; อ้างถึงใน อังคณา วงษ์นอก. 2547 : 26) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงโดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน เช่น การรวมกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรของประชาชน เช่น กรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้องค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน เช่น สถาบัน หรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไหร่ก็ได้ตลอดเวลา

เสนห์ จุ้ยโต (2548 : 23) ได้จำแนกลัษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ความร่วมมือ หรือการสนับสนุน ขอความร่วมมือร่วมใจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่าง ๆ โดยการกระจายอำนาจ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างใกล้ชิด และมีคุณค่าและคุณประโยชน์คือ
 - 1.1 ในด้านรูปธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในความสำเร็จในด้านการพัฒนาด้านวัตถุ
 - 1.2 ในด้านนามธรรม หมายถึง ความสำเร็จในการพัฒนาจิตใจโดยการทำให้ประชาชนเกิดความรัก ความสามัคคี รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีม และยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และสร้างจิตสำนึกว่ามีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ความเจริญ และก่อให้เกิดความผูกกรัใคร่ หวงแห่นร่วมกัน
2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งมี 5 รูปแบบ คือ
 - 2.1 การเลือกตั้ง
 - 2.2 การมีกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมือง
 - 2.3 การเสนอความคิดเห็นของประชาชน
 - 2.4 การจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์
 - 2.5 การแสดงออกของประชาชน

ฮังทิงตัน และเนลสัน (Huntington & Nelson. 1975 : 12-15 ; อ้างถึงใน สิริพัฒน์ ตากจิตร. 2550 : 47-48) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การมีส่วนร่วมโดยคู่มือที่กิจกรรม เช่น การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

ลักษณะที่ 2 การมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจากระดับการบริหาร 3 ระดับคือ ระดับแนวราบ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมโดยไม่จริงจัง ระดับแนวตั้ง เป็นการมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีอำนาจมากกว่าผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องทั้งแนวตั้งและแนวนอน

ลักษณะที่ 3 การมีส่วนร่วมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีอำนาจและควบคุม

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ นั้น มีกิจกรรมที่ครอบคลุมในวงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle) ของ Demming ได้แก่ การวางแผน เช่น การร่วมกำหนดนโยบาย วางแผนกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติ เช่น การเข้าไปมีอำนาจควบคุม การตัดสินใจ การลงทุน การตรวจสอบ เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การติดตามประเมินผล การปรับปรุงแก้ไข เช่น การร่วมรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม การตกลงใจหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งตามวงจรควบคุมคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมเทียม การมีส่วนร่วมบางส่วน และการมีส่วนร่วมแท้จริง นอกจากนี้ ยังขึ้นอยู่กับวิธีการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยตรงและการมีส่วนร่วมโดยอ้อมอีกด้วย

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอน ทั้งนี้ เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การมีส่วนร่วมก็เช่นกันจำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการเป็นลำดับขั้น ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543 : 149 - 163) ได้กล่าวถึงขั้นตอนและระดับของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการหลายสาขาได้พยายามศึกษาจำแนกลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมไว้หลายแบบ โดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกแตกต่างกันได้แก่

การจำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกขั้นตอนหรือประเภทของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้องการตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น จากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต ก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

โกวิท พวงงาม (2545 : 8) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนามี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

จรรยาพันธ์ เชื้อวิทย์ (2545 : 22) ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ เป็นขั้นเริ่มต้นของการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากรกำหนดวิธีติดตามและประเมินผล และการร่วมตัดสินใจ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและการบริหารการใช้ทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการประสานงาน จัดสรรควบคุมทางการเงินและบริการ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนร่วมก็ได้

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบกิจกรรมทั้งหมดภายในขอบเขตที่เหมาะสม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2524 : 272 ; อ้างถึงใน รัชณี ราชประโคน. 2553 : 12) ได้อธิบายขั้นตอนการเข้าไปมีส่วนร่วมไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา เนื่องจากเหตุผลพื้นฐานหมายถึง ชาวชุมชนประสบปัญหาเรื่องใด ยอมรับปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอกเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพ ในการพัฒนาชุมชนนั้น

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงาน การร่วมแรงประกอบกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์และมีประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เพื่อค้นคว้าเพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งจะได้นำมาเป็นบทเรียนในการหาหนทางปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2555 : ออนไลน์) การมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปสามารถสรุปได้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้อง ได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การได้รับการแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม หรือประกอบการจัดทำรายการศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็น มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็น มีหลายรูปแบบ รูปแบบที่พบเห็นบ่อย ได้แก่

3.1 การประชุมในระดับ (Community Meeting) การประชุมในลักษณะนี้จะต้องจัดเวทีขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนในการเข้าร่วมประชุม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม การประชุมในระดับนี้อาจจะจัดในระดับที่กว้างขึ้นได้เพื่อรวมหลาย ๆ ชุมชนในคราวเดียวกัน ในกรณีที่หลายชุมชนได้รับผลกระทบ

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายซักถาม และให้ความเห็นต่อโครงการ การประชุมอาจจัดในที่สาธารณะทั่วไป ผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะ และผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบัง ทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ การประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับมีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และแจ้งให้ทุกคนทุกฝ่ายทราบทั่วกัน ซึ่งอาจมาจากการร่วมกันกำหนดขึ้นทั้งรูปแบบการประชุมไม่ควรจะเป็นทางการมากนัก และไม่เกี่ยวข้องกับนัยของกฎหมายที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินใจในทางกฎหมาย การจัดเวทีประชุมจึงอาจจัดในหลายวัน และไม่จำเป็นต้องจัดเพียงครั้งเดียวหรือสถานที่เดียวตลอดไป

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนได้รับผลกระทบ เลือกว่าตัวแทนของตนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการคณะใดคณะหนึ่ง ที่มีอำนาจตัดสินใจรวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทชี้้นำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้น ๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด

5. การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง ในเชิงของการป้องกันแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตนเอง อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม และเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าควรจะได้รับ โดยในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้หลักการเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายมาตรา ซึ่งประชาชนสามารถใช้สิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญ ทั้งในรูปของปัจเจกและในรูปขององค์กรและตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 เป็นต้น

สรุปได้ว่า ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรม เริ่มจากการสำรวจขั้นต้นหรือการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การวางแผนดำเนินกิจกรรม การร่วมตัดสินใจในแนวทางแก้ไขปัญหา การปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดไว้ และการร่วมติดตามประเมินผลและพิจารณาทบทวนกิจกรรม เพื่อหาแนวทางแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานต่อไป

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ มีประโยชน์มากมายหลายประการ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้ ดังนี้

สุทนต์ ศรีไสย์ (2544 : 12 - 14) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควร อย่างไรก็ตาม ข้อดีของการมีส่วนร่วมคือก่อให้เกิดการผลิตนโยบาย และบริการสาธารณะ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้ความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ

สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้มองเห็นทางออกที่จะมีประสิทธิภาพสูงสุดบ่อยครั้ง กระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2. ลดค่าใช้จ่ายในการสูญเสียเวลาโดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้นการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลากว่าที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้วและเมื่อนำมาสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำไปอย่างรวดเร็วและดูเหมือนจะไม่สิ้นเปลือง อาจจะเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจนั้น ไม่ได้ทำให้เกิดข้อตกลงระหว่างกลุ่มหรือความเห็นชอบในกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องได้แต่กลับนำไปสู่ความขัดแย้งของประชาชนอย่างต่อเนื่องมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนในการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการนี้จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติทำให้เกิดความประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งโดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดทำหรือดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะสั้น

3. การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่ม ซึ่งก่อนหน้านี้อาจก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. ความสำเร็จและผลของการปฏิบัติโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้ว เขาก็ยอมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง ความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การเป็นปฏิปักษ์อันยากที่จะแก้ไข กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขาและความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้

6. ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็คือต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือ ต่อสาธารณชนและซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิด ความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

สถาบันพระปกเกล้า (2545 : 45) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการ มากพอสมควร อย่างไรก็ตามข้อดีของการมีส่วนร่วม คือ การก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและ บริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของ การจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ ต่าง ๆ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณะชนช่วยให้เกิด ความกระตือรือร้นในวัตถุประสงค์และความต้องการของ โครงการหรือนโยบายนั้น ๆ
2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา การให้ประชาชนมีส่วนร่วมมาตั้งแต่ต้นใน การดำเนินงานสามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของ ประชาชนได้
3. การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลง ที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่ม ลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิด ความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
4. ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น ซึ่งจะได้รับความร่วมมือจากประชาชน
5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง
6. ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางที่จะ นำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม

พัชรี สีโรต และคณะ (2546 : 9) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนไว้ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การ ตัดสินใจรอบคอบขึ้น
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลด ความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ

3. การสร้างสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรม
4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือว่าเป็นการให้การศึกษามุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
8. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าอย่างรุนแรง ซึ่งทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น เนื่องจากประชาชนเล็งเห็นประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ เป็นการส่งเสริมการแสดงออกทางประชาธิปไตยทางหนึ่ง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม เช่น การได้รับผลตอบแทน การได้รับคำชม ได้รับรางวัล เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

อนุภาพ อธิลาภ (2542 : 25-26) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพที่สูงกว่า
2. ความต้องการเป็นกลุ่มพวก
3. ความเชื่อถือในตัวผู้นำ
4. ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่รัฐ
5. การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน
6. การยอมรับแบบอย่าง
7. ความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม
8. การยอมรับในอำนาจ
9. ฐานะเศรษฐกิจ

ยุพิน ระพิพันธ์ (2544 : 21 - 22) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของประชาชนที่จะร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากรหรืออื่น ๆ นั้น มีเหตุผล 2 ประการ คือ

1.1 การมองเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

1.2 การได้รับคำบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการมีส่วนร่วม แม้ว่าในชุมชนจะมีกิจกรรมของการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง แต่ประชาชนบางส่วนก็ไม่สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมแล้วไม่ได้รับผลดังที่คาดหวังไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมิได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยพื้นฐานด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะ ดังนี้

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยมีตัวแทน

2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

2.3 กำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

ศิริกุล กสิวิวัฒน์ (2546 : 20) ได้กล่าวถึง ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาด้วยความสมัครใจ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองด้วยความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญของกระบวนการทางการเมืองและกระบวนการในการจัดการต่อปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานของสังคมยุคใหม่ที่เน้นปัจจัยในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (Demand) และการสนับสนุน (Support) เป็นสิ่งที่แสดงความสำคัญ และวิธีการบริหารจัดการสังคมและชุมชนร่วมกัน

สรุปได้ว่า การที่บุคคลหรือประชาชนหรือกลุ่มคนจะตัดสินใจเลือกเข้าร่วมกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ลักษณะบุคคล วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่ปัจจัยก็มีผลในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วมแต่ไม่อาจ กำหนดเป้าหมายวิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม

รูปแบบการมีส่วนร่วม

การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าจะเขา จะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้อง เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ และยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วม ของประชาชนรูปแบบการมีส่วนร่วมได้มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543 : 150) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการของการตัดสินใจ ได้แก่ การตัดสินใจในการวางแผน การตัดสินใจในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เป็นต้น
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้าน ต่าง ๆ ที่จะก่อประโยชน์ให้แก่โครงการโดยวิธีต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากรการ บริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสีย ของโครงการ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล โดย ร่วมประเมินผลงานจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวังการที่บุคคล หรือชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีอำนาจควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตของ เขาได้โดยระดับของการมีส่วนร่วม อาจจะมีมากน้อยต่างกันไปทั้งที่มีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งหากสามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้นั้นจะมีผลต่อความยั่งยืน ในการดำเนินงานและยัง เป็นการพัฒนาตัวประชาชนได้อีกด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการใช้ศักยภาพของมนุษย์ให้เกิด ประโยชน์ได้เต็มที่

เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ (2545 : 115) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาว่า มี 3 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐโดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545: 10–11) ได้เสนอการมีส่วนร่วมในเชิงการบริหารไว้ 4 รูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการบริหารรูปแบบการปรึกษาหารือ (Consultive Management) เป็นการบริหารแบบเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการ (Committee) เช่น คณะกรรมการโครงการ คณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการเฉพาะกิจ หรือคณะกรรมการที่เรียกชื่ออย่างอื่น รูปแบบนี้เป็นการกระจายอำนาจ การบริหารและการตัดสินใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงาน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการด้วย ระบบการปรึกษาหารือนี้เหมาะสำหรับใช้กับผู้บริหารระดับต้นขึ้นไป โดยการมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะทำงานหรือประธานโครงการ ประธานคณะกรรมการ หรือกรรมการเป็นต้น

รูปแบบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการบริหารรูปแบบกลุ่มเพื่อสร้างคุณภาพ (Q.C. Circles) เป็นการบริหารแบบเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานในรูปของกลุ่มบุคคล 3–10 คน ที่อยู่หน่วยงานเดียวกัน รูปแบบกลุ่มคุณภาพนี้เหมาะสำหรับใช้กับผู้ปฏิบัติงานระดับปฏิบัติ หรือระดับหัวหน้างาน เพราะเป็นการฝึกฝนและเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสทำงานร่วมกัน เพื่อค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนคิดหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งมีกระบวนการในการบริหารกลุ่มสร้างคุณภาพ 4 ขั้นตอน คือ P (Plan) การวางแผน D (Do) การปฏิบัติ C (Check) การตรวจสอบ และ A (Action) การปรับปรุงแก้ไข หรือ PDCA นั่นเอง อย่างไรก็ตาม ระบบกลุ่มคุณภาพจะใช้ได้ผลดีก็ต่อเมื่อมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคกลุ่มคุณภาพ และการใช้กระบวนการกลุ่มให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง และที่สำคัญที่สุดคือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานต้องอยู่ในเกณฑ์สูง จึงจะสามารถนำระบบกลุ่มคุณภาพนี้มาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

รูปแบบที่ 3 การมีส่วนร่วมรูปแบบการให้ข้อเสนอแนะ (Suggestion System) เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ได้ผลมาในทางปฏิบัติ โดยมีลักษณะแตกต่างจากข้อเสนอแนะที่มักพบเห็นทั่วไป ที่มีลักษณะเป็นกล่องหรือตู้รับฟังความคิดเห็นเท่านั้น กล่าวคือรูปแบบนี้จะมีแบบฟอร์มข้อเสนอแนะให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องกรอกตามแบบที่กำหนด เช่น ปัญหาที่พบคืออะไร สาเหตุของปัญหามาจากอะไรบ้าง และผลที่คาดว่าจะได้รับนั้นเป็นอย่างไร สำหรับแบบฟอร์มที่กำหนดนี้อาจแตกต่างกันไปตามความต้องการของแต่ละหน่วยงาน แต่มีหลักปฏิบัติเดียวกัน คือ จะต้องมีการพิจารณาข้อเสนอแนะ มีหน้าที่ในการประเมินข้อเสนอแนะจากแบบฟอร์มต่าง ๆ นั้น ว่าเป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพียงใด ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมีมากน้อยแค่ไหน และสมควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะหรือไม่ แล้วนำมาเสนอผู้มีอำนาจพิจารณาดำเนินการต่อไป และถ้าข้อเสนอแนะใดมีการนำไปปฏิบัติ ควรมีการประชาสัมพันธ์และพิจารณาให้ผลตอบแทนเป็นรางวัล หรือผลตอบแทนอื่น ๆ ตามที่หน่วยงานกำหนด ซึ่งรูปแบบนี้เหมาะสำหรับใช้กับผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ

รูปแบบที่ 4 การมีส่วนร่วมในระบบส่งเสริมให้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ (Employee Ownership Plan) รูปแบบนี้พบมากในการบริหารกิจการของบริษัท หน่วยงานเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจ โดยการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ มีส่วนเป็นเจ้าของกิจการด้วยการลงทุนซื้อหุ้นของบริษัท หรือบริษัทอาจจ่ายโบนัสส่วนหนึ่งเป็นทุนเรือนหุ้นในแต่ละปี จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจการเอง และมีความรู้สึกผูกพันในการปฏิบัติงานเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ในรูปแบบนี้ผู้บริหารอาจจะนำมาประยุกต์โดยการสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายพึงพอใจที่จะมีส่วนร่วมให้มากที่สุด

วรรณ วลัยวานิช (2549 : 21) ได้กล่าวว่า รูปแบบในการมีส่วนร่วมของบุคคล มี 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามาเกี่ยวข้องร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน จนกว่าการดำเนินงานจะบรรลุผลเสร็จสมบูรณ์
2. การมีส่วนร่วมไม่แท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง หรือ ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง

องค์การสหประชาชาติ (United Nation. 1981 : 8 ; อ้างถึงใน เอกวิทย์ นวเศรษฐ. 2554 : 32) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) ซึ่งโดยการทำอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งเป็นรูปแบบที่มีเป้าหมายเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) เป็นรูปแบบการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coercived) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบ หรือสนับสนุนโดยรัฐบาลภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลระยะยาว และจะมีผลเสียตรงที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

สรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจำเป็นต้องใช้วิธีการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการนำพา ข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐบาลหรือเอกชน ไปสู่ประชาชนผู้เป็นเป้าหมาย สิ่งสำคัญในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการสื่อสารนั้น ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะถือว่าเป็นส่วนช่วยให้กระบวนการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในสังคมเป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมใน กระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาชุมชน ให้มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ไขปัญหาของสังคมและประเทศชาติได้

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับท้องถิ่น เพราะแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นตัวกำหนดทิศทางของการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้แผนพัฒนาของท้องถิ่นเป็นตัวกำหนดงบประมาณที่ใช้จ่ายในปีงบประมาณในแต่ละท้องถิ่นนั้นด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนา และกำหนดเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ท้องถิ่น โดยให้มีการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ความหมายของการวางแผน

การบริหารราชการท้องถิ่นในรูปขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น รัฐได้กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึงตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นทั้งในด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณสุขูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่น

ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนงานให้ดีที่สุดมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการวางแผนไว้หลายประการ ดังนี้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 3) ได้ให้ความหมายการวางแผนว่า หมายถึง การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ หรือวิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะกระทำกันอย่างไร (How)

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2544 : 55) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า หมายถึง การวางแผนอนาคตไว้สำหรับความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และความอยู่รอดขององค์กร นักบริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ หรือไม่จะเป็นผู้นำประเทศ องค์กรล้วนต้องเห็นคุณค่าและความสำคัญ ซึ่งเป็นการที่จะนำพาให้ประเทศและองค์กรประสบความสำเร็จ

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2546 : 110) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ อันประกอบด้วยลักษณะงานที่เกี่ยวกับภารกิจขององค์กร และวัตถุประสงค์ขององค์กรระยะสั้นและระยะยาว การเลือกยุทธวิธีให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารให้เหมาะสม

จากความหมายของการวางแผน สรุปได้ว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการที่องค์กรหรือหน่วยงานดำเนินการเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการในอนาคต โดยการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกวิธีทำงานที่ดีที่สุดมีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด และเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถปรับปรุงแก้ไขได้อยู่เสมอ

ความสำคัญของการวางแผน

ความสำคัญของการวางแผนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ จัดสรรทรัพยากร ในปัจจุบันเพื่อให้เกิดความสำคัญตามวัตถุประสงค์ในอนาคต ซึ่งมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อบุคลากร และหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานขนาดเล็กและขนาดใหญ่เป็นการช่วยให้ผู้บริหารหน่วยงานทราบว่า จะทำอะไรและเมื่อใด ใช้ทรัพยากรอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพเป็นเครื่องชี้ทางการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการราบรื่นหากมีปัญหายุ่งยากสามารถแก้ไขได้ทันท่วงที ช่วยลดต้นทุนการปฏิบัติงาน ลดการทำงานที่ไม่สัมพันธ์กัน ซึ่งมีผู้ศึกษาและกล่าวไว้ดังนี้

พยอม วงศ์สารศรี (2542 : 70) กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ ดังนี้

1. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางด้านการจัดการให้ผู้วางแผน มีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหาความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อมอันได้แก่สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น
2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์กร ทั้งนี้ เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดรจึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบ (System Approach) เข้ามาใช้ในองค์กรยุคปัจจุบัน
3. ให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต
4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจน และยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กร ให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน
5. ทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน เนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่าง ๆ (A Rational Approach) มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2547 : ม.ป.พ.) กล่าวถึง ความสำคัญของการวางแผน ไว้ดังต่อไปนี้

1. ทำให้การทำงานของบุคลากรประสานงานซึ่งกันและกัน โดยมีแผนเป็นกรอบในการดำเนินงาน (Frame of Reference)
2. ช่วยให้เกิดการประหยัดในการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุและการจัดการ แทนที่จะต้องเสียเวลาดำเนินการไป โดยไม่มีทิศทางที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรซึ่งจะทำให้เสียหายต่อทรัพยากรในการบริหารดังกล่าว
3. ช่วยให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปโดยรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพราะมีแผนเป็นแนวปฏิบัติงานให้เป็นแนวทางอยู่แล้ว

4. เป็นการแบ่งเบาภาระ หน้าที่การงานของหัวหน้างานได้เป็นอย่างดี เพราะการมีแผน จะต้องมีการกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงาน (Job Description)

5. ทำให้สามารถระดมสรรพกำลังของทรัพยากร (Mobilization of Resources) ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุ และการจัดการ

6. หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชา สามารถทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจาก การปฏิบัติงานตามแผน (Plan Implementation) ได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถปรับปรุงแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคได้ทันทั่วทั้ง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 5 - 8) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการวางแผน ดังนี้

1. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัด โอกาสทางด้านการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหา ความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ขององค์กร ดังนั้น องค์กรจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความ ผันผวนของสิ่งแวดล้อมอันได้แก่สภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เป็นต้น

2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญา ของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดร จึงทำให้มี การยอมรับแนวความคิดเชิงระบบเข้ามาใช้ในองค์กรยุคปัจจุบัน

3. ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพราะ การวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกัน การดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต

4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนทำให้มองเห็น ภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจน และยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กร ให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความ ซ้ำซ้อนกัน

5. ทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน เนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดย อาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่าง ๆ มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการวางแผนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ จัดสรรทรัพยากรในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความสำคัญตามวัตถุประสงค์ในอนาคตซึ่งมีความสำคัญ

และมีคุณค่าต่อบุคลากรและหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานขนาดเล็กและขนาดใหญ่เป็นการช่วยให้ผู้บริหารหน่วยงานทราบว่าทำอะไรและเมื่อใด ใช้ทรัพยากรอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความพยายามที่เป็นระบบ เพื่อการตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการทำให้องค์กรบรรลุผลเป้าหมายที่วางไว้ หากองค์กรใดปราศจากการวางแผนองค์กรนั้นก็ไม้อาจจะประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นภารกิจอันดับแรกที่มีความสำคัญของกระบวนการบริหารจัดการที่ดี และช่วยให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการวางแผน

ในการวางแผนจะต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า แต่ละหน่วยงานและแต่ละคนจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไร ให้สอดคล้องกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และขณะเดียวกันก็ระบุไว้ด้วยว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในอนาคตจะต้องปรับแผนอย่างไร เพราะว่าการวางแผนเป็นการตัดสินใจในปัจจุบันถึงการกระทำในอนาคต ดังนั้น ขั้นตอนการวางแผนและกระบวนการจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จของงาน ซึ่งได้มีผู้ศึกษาและกล่าวไว้ ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 21 - 24) กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผนไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตั้งข้อสมมติฐานเกี่ยวกับอนาคต
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การพัฒนากลยุทธ์
4. การสร้างเป้าหมายระยะปานกลาง
5. การกำหนดแผนปฏิบัติงาน
6. การปฏิบัติตามแผน
7. กลไกของข้อมูลย้อนกลับ

สุวิมล ตีรกานันท์ (2545 : 19 - 22) กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผนว่า ก่อนจะเริ่มจัดทำแผนจะต้องมีการสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำ และหาข้อมูลมาใช้ในการจัดทำรายละเอียด โดยผู้จัดทำจะต้องทำความเข้าใจ และกำหนดกรอบแนวความคิดเกี่ยวกับนโยบายและแผนที่ต้องการแปลงให้เป็นโครงการ และต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการวางแผน เช่น รายละเอียดของแผนชาติ แผนกระทรวง แผนกรม ภาระหน้าที่ของหน่วยงาน สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน ความต้องการของประชาชน ขนบธรรมเนียมประเพณีของประชากรเป้าหมาย และเทคนิควิธีการที่ทันสมัยที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงาน เป็นต้น

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546 : 47) กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผนประกอบด้วย

6 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. การค้นหาทางเลือก
3. การวิเคราะห์ทางเลือกแต่ละทางเลือก
4. การเลือกทางเลือก
5. พัฒนากลยุทธ์ของทางเลือก
6. การนำแผนไปปฏิบัติ

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการวางแผนจะประกอบไปด้วยขั้นเตรียมการ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล สาเหตุของปัญหา ขั้นกำหนดประเด็นปัญหา ขั้นกำหนดโครงการ / กิจกรรม เพื่อนำไปแก้ไข ปัญหา และขั้นติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผน

ประโยชน์ของการวางแผน

การวางแผนเป็นหลักการสำคัญขั้นต้นของกระบวนการบริหาร แผนที่ดีจะช่วยให้ การบริหารสำเร็จลุล่วงไปด้วยความราบรื่น รูปแบบของแผนมีหลายอย่างต่างกัน สุดแต่ว่าจะ วางแผนขึ้นมาสำหรับกิจการใด และวัตถุประสงค์อย่างใด แผนงานเป็นประจักษ์พยานช่วยชี้ ช่องทางในการดำเนินงาน อย่างไรก็ดี ไม่ว่าแผนงานนั้นจะดีเด่นสักปานใดก็ตาม หากผู้ใช้แผน ไม่ดำเนินตามแผนหรือไม่ให้ความสนใจแก่แผนงานนั้นเท่าที่ควรแล้ว แผนนั้นก็ไร้ความหมาย แผนงานเป็นหลักและรากฐานในการปฏิบัติงานทั้งปวง ถ้าปราศจากวางแผนและการติดตามผล ที่ดีแล้ว โอกาสที่จะทำงานให้ได้ผลดีมีอยู่น้อยมาก ผู้บริหารที่ฉลาดควรสนใจและให้ความสำคัญ แก่แผนอย่างเพียงพอ หากยอมเสียเวลาเพียงเล็กน้อยสำหรับการวางแผน จะไม่ต้องเสียเวลาเสีย แรงงาน และเสียเงินจำนวนมาก เพื่อแก้ไขอุปสรรคและปรับปรุงกิจการให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ประชุม รอดประเสริฐ (2540 : 104) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการวางแผน ไว้ดังนี้

1. สามารถบอกให้ทราบถึงศักยภาพของปัญหาและโอกาสที่ปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้น
2. สามารถปรับปรุงแก้ไขกระบวนการตัดสินใจภายในองค์กรหรือหน่วยงานให้ดีขึ้น
3. สามารถชี้เฉพาะให้เห็นทิศทาง ค่านิยม และวัตถุประสงค์ในอนาคตของหน่วยงาน
4. สามารถช่วยให้แต่ละบุคคลหรือแต่ละหน่วยงานปรับเข้าได้กับสิ่งแวดล้อมที่

เปลี่ยนแปลงไป

5. สามารถช่วยผู้บริหารให้มีความมั่นใจในอันที่จะนำความอยู่รอดปลอดภัยมาสู่องค์กร และหน่วยงาน

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 2) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ที่ได้จากการวางแผนไว้ดังนี้

1. ช่วยค้นหา ซึ่งให้ทราบถึงปัญหา หรือช่วยให้เห็นถึงโอกาสต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น
2. ช่วยปรับปรุงและยกระดับคุณภาพกระบวนการตัดสินใจภายในองค์กรให้ดีขึ้น

3. ช่วยให้การปรับทิศทางอนาคตขององค์กร ตลอดจนค่านิยม และวัตถุประสงค์ขององค์กรให้ชัดเจนเสมอ

4. ช่วยให้แต่ละบุคคลหรือองค์กรสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อม

5. ช่วยเหลือผู้บริหารให้สามารถมั่นใจที่จะนำองค์กรให้อยู่รอด

พยอม วงศ์สารศรี (2542 : 70) กล่าวว่า องค์กรหรือหน่วยงานที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น จะต้องมีการวางแผนโดยการกำหนดงาน กำหนดนโยบายในการดำเนินงาน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินการวางแผนจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงาน ดังนี้

1. บรรลุจุดมุ่งหมาย (Attention of Objectives) การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดมุ่งหมายปลายทาง เพื่อให้องค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นงานขั้นแรกของการวางแผน ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีความชัดเจน ก็จะช่วยให้การบริหารแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปยังจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2. ประหยัด (Economical Operation) การวางแผนเกี่ยวกับการใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์กรบรรลุถึงประสิทธิภาพ เป็นการให้งานในฝ่ายต่าง ๆ มีการประสานงานกันดี กิจกรรมที่ดำเนินมีความต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่าง ๆ ที่ทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า นับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดี ก่อให้เกิดการประหยัดแก่องค์กร

3. ลดความไม่แน่นอน (Reduction of Uncertainties) การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตลง เพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ เหตุการณ์ในอนาคต การวางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นแล้ว ทำการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต และได้หาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว

4. เป็นเกณฑ์ในการควบคุม (Basis of Control) การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่การควบคุมขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการคู่กัน กล่าวคือ ถ้าไม่มีการวางแผนก็ไม่สามารถมีการควบคุม กล่าวได้ว่า แผนกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่การควบคุม

5. ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ (Encourage Innovation and Creativity) การวางแผนเป็นพื้นฐานด้านการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ (นวัตกรรม)

และความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่ฝ่ายจัดการมีการวางแผนกันนั้นจะเป็นการระดมปัญหาของคณะผู้ทำงานด้านการวางแผนทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และความคิดสร้างสรรค์ นำมาใช้ประโยชน์แก่องค์กร

6. พัฒนาแรงจูงใจ (Improve Motivation) ระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหาร และยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนงานด้วย เพราะเขารู้อย่างชัดเจนว่าองค์กรคาดหวังอะไรจากเขาบ้าง นอกจากนี้ การวางแผนยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต

7. พัฒนาการแข่งขัน (Improve Competitive Strength) การวางแผนที่มีประสิทธิภาพทำให้องค์กรมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผนที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการขยายขอบข่ายการทำงาน เปลี่ยนวิธีการทำงาน ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better Coordination) การวางแผนได้สร้างความมั่นใจในเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดหมายขององค์กร ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดวางไว้มุ่งไปที่จุดหมายเดียวกัน มีการจัดประสานงานในฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในงานแต่ละฝ่ายขององค์กร

สรุปได้ว่า การวางแผนมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานหรือองค์กรเป็นสิ่งที่บอกรให้เห็นถึงทิศทางค่านิยม วัตถุประสงค์ในอนาคตขององค์กร ให้ทุกฝ่ายทราบมีการประสานงานโดยอาศัยแผนเป็นเครื่องมือ ช่วยปรับปรุงและยกระดับคุณภาพกระบวนการในการตัดสินใจภายในองค์กรให้ดีขึ้น ช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมขององค์กรที่เปลี่ยนไป ตลอดจนช่วยขยายขอบเขตแนวคิดของผู้บริหาร เพิ่มทัศนะวิสัยของการคิดกว้างและไกล เป็นสิ่งที่ชี้ถึงการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบรรลุถึงเป้าหมายจะคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการวางแผนที่ดีเป็นประการสำคัญ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการวางแผน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสร้างผลกระทบที่สำคัญต่อการดำรงอยู่และการเจริญเติบโตขององค์กรต้องสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เทคโนโลยีสารสนเทศที่เคยถูกนำมาใช้เสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรนั้น ๆ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 4-5) ได้กล่าวว่า ข้อจำกัดในการวางแผนเป็นปัจจัยหลักสำคัญอย่างหนึ่งต่อกระบวนการวางแผนไว้ ดังนี้

1. การขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการวางแผนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินงาน แต่ถ้าขณะที่มีการวางแผนนั้น กลุ่มทำงานได้ข้อมูลที่มาจากแหล่งที่เชื่อถือไม่ได้ จะทำให้การวางแผนงานนั้นเกิดการผิดพลาด ฉะนั้นข้อมูลนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแผนงานเป็นอย่างยิ่ง

2. การวางแผนเป็นกระบวนการมองไปข้างหน้า ถ้าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำงานในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เขาจะไม่สามารถทำการวางแผนที่ดีได้เลย ฉะนั้น ผู้วางแผนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มและเป็นคนที่มีความกระตือรือร้น จะได้สามารถมองหามาตรการประเมิน และติดตามแผนที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสม และเข้าใจการดำเนินงานตามแผนได้อย่างถูกต้อง

3. การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย การวางแผนอาจจะทำให้การปฏิบัติการบางกรณีล่าช้าไปได้ แต่ก็เป็นที่จริงว่าถ้าเราไม่ใช้เวลาในการวางแผน อย่างเพียงพอแล้ว แผนที่กำหนดขึ้นอาจจะเป็นแผนที่ใช้ไม่ได้ จึงกล่าวได้ว่าการวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในการรวบรวมการวิเคราะห์สารสนเทศ และการประเมินทางเลือกต่าง ๆ ดังนั้น ถ้าการจัดการไม่จัดงบประมาณค่าใช้จ่ายอย่างพอเพียงในการวางแผน ไม่ยอมใช้เวลาให้พอเพียง คิดแต่ว่าเสียเวลาสิ้นเปลืองแล้วผลของแผนที่จะออกมานั้น ย่อมเป็นไปได้

4. การดำเนินการภายในองค์กรที่เข้มงวดเกินไปในเรื่องต่าง ๆ จะเป็นอุปสรรคในการนำความคิดริเริ่มและแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาสู่องค์กร ฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องมีการยืดหยุ่นการดำเนินการในบางกรณีบ้างซึ่งจะนำผลดีมาสู่องค์กร

5. การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดในการวางแผนบางครั้ง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรธุรกิจต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นผลกระทบอย่างต่อเนื่องมาจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฉะนั้น ผู้วางแผนไม่สามารถยอมรับเรื่องราวต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ อาจนำไปสู่การต่อต้านจากกลุ่มคนงานและทัศนคติ เช่นนี้จะส่งผลกระทบการวางแผนที่เกิดขึ้นขาดประสิทธิภาพ

6. ประสิทธิภาพในการวางแผน อาจมีข้อจำกัดมาจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เพราะปัจจัยภายนอกบางอย่างยากแก่การทำนายและคาดการณ์ เช่น การเกิดสงคราม การควบคุมของรัฐบาลหรือภัยธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วางแผนไม่สามารถควบคุมได้ ก็อาจทำให้การดำเนินงานตามแผนประสบปัญหายุ่งยากได้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2534 : 11 – 13 ; อ้างถึงใน เกษียร ประเสริฐสุข. 2551 : 27 - 28)

ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการวางแผน ข้อจำกัด หรือจุดอ่อนของการวางแผนไว้ ดังนี้

1. ข้อจำกัดเกี่ยวกับการทำนายอนาคต เกิดเนื่องจากการวางแผนที่ไม่สามารถหาข้อมูลได้ จำเป็นต้องใช้วิธีการพยากรณ์ หรือการทำนายอนาคต ซึ่งมีโอกาสผิดพลาดและยังทำนายอนาคตระยะยาวเท่าใด แนวโน้มจะผิดพลาดก็มักจะมีมากตามไปด้วย ถ้าการวางแผนเรื่องใดต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการพยากรณ์มากเท่าใด โอกาสผิดพลาดก็ย่อมมีมากด้วย
2. ข้อจำกัดเกี่ยวกับตัวเลขและข้อมูล ถ้าผู้ตัดสินใจไม่มีข้อมูลหรือมีข้อมูลที่ผิดพลาดบกพร่องหรือไม่ถูกต้องและลำสมัย ย่อมทำให้การตัดสินใจและการวางแผนในเรื่องนั้นผิดพลาด การใช้ข้อมูลจึงจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังและตรวจสอบให้ดีเสียก่อน
3. แนวปฏิบัติของแผนปิดกั้นดุลยพินิจของผู้ปฏิบัติ ในแต่ละแผนและโครงการจะมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ แนวทางหรือหลักปฏิบัติ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานไว้ นักวิชาการและนักปฏิบัติจำนวนไม่น้อยมองว่าเป็นเรื่องของการปิดกั้น หรือการปิด โอกาสของผู้ปฏิบัติตามแผน ในการใช้ดุลยพินิจที่จะตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่เขาเห็นว่ามี ความถูกต้องเหมาะสมกว่า เพราะเป็นผู้มีความรู้ที่ทำนั้นอย่างดี
4. ข้อจำกัดเกี่ยวกับค่านิยมของผู้บริหาร ผู้บริหารจำนวนหนึ่งไม่สนใจกับเหตุการณ์ในอนาคต ไม่พยายามมองไปข้างหน้า และไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงจึงไม่นิยมคิดวางแผนและกระทำการใด ๆ ที่จะเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาในอนาคต แต่มักจะทำงานและให้ความสำคัญกับสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบันหรือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือหากจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็มักจะปิดให้เป็นหน้าที่ของผู้อื่น
5. ข้อจำกัดในการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม แผนที่จะต้องนำไปปฏิบัติในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมจะเป็นไปโดยทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตาม อาจกระทบถึงแผนได้ และทำให้แผนนั้นใช้ไม่ได้ ปัญหาก็คือไม่อาจปฏิบัติตามแผนได้ จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขแผน โดยทั่วไปแล้วหากมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมักจะมีการปรับแผนใหม่ทั้งหมด เพื่อให้มีความเหมาะสมและใช้ได้กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
6. ข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลา การวางแผนเป็นงานที่ต้องใช้ทรัพยากรทั้งคน เงิน วัสดุ การจัดการเวลา ปัญหาที่พบเห็นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการมีเวลาไม่พอเพียงที่จะใช้ในการวางแผนอย่างละเอียดรอบคอบ ปัญหาต่าง ๆ จะตามมาในขั้นตอนของการปฏิบัติตามแผน
7. ข้อจำกัดในเรื่องความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้วางแผน ปัญหานี้ค่อนข้างจะกว้างและมีลักษณะทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้ เพราะการวางแผนต้องอาศัยผู้มีความรู้และประสบการณ์ในแต่ละด้านมามีส่วนร่วมในการวางแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานที่จะต้องกำหนดว่าจะทำอย่างไร

ประชุม รอคประเสริฐ (2533 : 106 ; อ้างถึงใน แวบือราเฮง แวซุ. 2552 : 20) ได้กล่าวถึง ปัญหาและอุปสรรคของการวางแผนไว้ ดังนี้

1. ข้อจำกัดภายนอก หมายถึง ปัญหาอุปสรรคของการวางแผนอันเกิดจากอิทธิพลภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางสังคม ปัญหาทางการเมืองและปัญหาอันเกิดจากความเชื่อ ค่านิยม ระเบียบ กฎหมาย ประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา เป็นต้น

2. ข้อจำกัดภายใน หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคของการวางแผน อันเกิดจากอิทธิพลภายในองค์กรหรือเกิดจากตัวแผนเอง เช่น ปัญหาข้อมูลที่เป็นจริง ปัญหาการขาดงบประมาณที่จะปฏิบัติตามแผน ปัญหาการจัดลำดับก่อนหลังแผน ปัญหาการปรับแผน ปัญหาการขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผน

3. การใช้แผน ปัญหาความไม่สอดคล้องของแผนในระดับต่าง ๆ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและประเมินผลในการใช้แผน

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกรวางแผน จะเกิดจากการขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ของผู้วางแผนจะต้องมีการดำเนินการวางแผนอย่างถูกต้อง สำหรับในการวางแผนพัฒนาถือว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้เทศบาลสามารถดำเนินการพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ และประหยัดทั้งด้านระยะเวลา บุคลากรและงบประมาณ เพราะได้มีการเตรียมในเรื่องการใช้ทรัพยากรในด้านนี้ไว้ก่อนแล้ว โดยเฉพาะในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี ได้เน้นในเรื่องการวิเคราะห์หรือศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ รวมทั้งประเมินโครงการในแต่ละแผนงานไว้อย่างละเอียดเพื่อเปรียบเทียบ วิเคราะห์หาผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่ายของแต่ละโครงการ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการพิจารณาคัดเลือกโครงการที่เหมาะสมและเป็นไปได้ สูงสุด และจัดลำดับความสำคัญไว้ในอันดับแรก ๆ สำหรับการดำเนินของปีนั้น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

กระทรวงมหาดไทย ได้ออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารงานและเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อแก้ไขปัญหา ความต้องการของประชาชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ดังต่อไปนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 3 - 14) ได้ออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำ แผนพัฒนาขององค์กรปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ให้เป็นปัจจุบันอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 5 มาตรา 16 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งยกเว้นกรุงเทพมหานคร

“สภาท้องถิ่น” หมายความว่า สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาเทศบาล สภาเมืองพัทยา สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการพัฒนาเมืองพัทยา คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเมืองพัทยา คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

เมืองพัทยา คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมาย จัดตั้ง

“อำเภอ” หมายความรวมถึงกิ่งอำเภอด้วย

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้บริหาร ท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“สมาชิกสภาท้องถิ่น” หมายความว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิก สภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“นายอำเภอ” หมายความรวมถึงปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอด้วย

“ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดเมืองพัทยา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน” หมายความว่า ผู้อำนวยการกองแผน และงบประมาณ ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน หัวหน้ากองวิชาการและแผน หัวหน้างาน วิเคราะห์นโยบายและแผน หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ เช่นเดียวกันกับตำแหน่งดังกล่าว

“พนักงานส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ข้าราชการส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล พนักงานเมืองพัทยา พนักงานส่วนตำบล และพนักงานหรือข้าราชการขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“แผนพัฒนา” หมายความรวมถึงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปี

“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา” หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน

“แผนพัฒนาสามปี” หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียด แผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปีซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผน ก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

“แผนการดำเนินงาน” หมายความว่า แผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่แสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

“โครงการพัฒนา” หมายความว่า โครงการที่มีวัตถุประสงค์สนองต่อแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และดำเนินการเพื่อให้การพัฒนาบรรลุตามวิสัยทัศน์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้

“การแก้ไข” หมายความว่า การแก้ไขข้อผิดพลาดในแผนพัฒนาหรือแผนการดำเนินงาน ให้ถูกต้อง โดยไม่ทำให้วัตถุประสงค์และสาระสำคัญเดิมเปลี่ยนแปลงไป

“การเพิ่มเติม” หมายความว่า การเพิ่มเติมแผนงาน โครงการที่ไม่มีอยู่ในแผนพัฒนา สามปีให้ปรากฏไว้ในแผนพัฒนาสามปี

“การเปลี่ยนแปลง” หมายความว่า การทำให้วัตถุประสงค์และสาระสำคัญของแผนพัฒนา เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ข้อ 5 ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้และให้มีอำนาจตีความและ วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้และให้มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ได้

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจยกเว้นหรือผ่อนผันการปฏิบัติตาม ระเบียบนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในเขตจังหวัดแล้วรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ยกเว้นหรือผ่อนผัน

ข้อ 6 การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องสอดคล้องกับระเบียบ ว่าด้วยการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมวด 1

องค์กรจัดทำแผนพัฒนา

ข้อ 7 องค์กรจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อ 8 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารท้องถิ่น ประธานกรรมการ
2. รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทุกคน กรรมการ
3. สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ

4. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ
 5. ผู้แทนภาคราชการและ / หรือรัฐวิสาหกิจที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน กรรมการ
 6. ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคน กรรมการ
 7. ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการและเลขานุการ
 8. หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน ผู้ช่วยเลขานุการ กรรมการตามข้อ 8 (3) (4) (5) และ (6) ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้
- ข้อ 9 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วย
1. ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานกรรมการ
 2. หัวหน้าส่วนการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการ
 3. ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ
 4. หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน กรรมการและเลขานุการ
 5. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมาย ผู้ช่วยเลขานุการ
- กรรมการตามข้อ 9 (3) ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้
- ข้อ 10 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดังนี้
1. กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยพิจารณาจาก
 - 1.1 อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สุขของประชาชน เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การผังเมือง
 - 1.2 ภารกิจถ่ายโอนตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ
 - 1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ กลุ่มจังหวัด และจังหวัด โดยให้เน้นดำเนินการในยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
 - 1.4 กรอบนโยบาย ทิศทาง แนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด
 - 1.5 นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นที่แถลงต่อสภาท้องถิ่น
 - 1.6 แผนชุมชน

ในการนำประเด็นข้างต้นมาจัดทำแผนพัฒนา ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคำนึงถึงสถานะทางการคลังของท้องถิ่น และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ มาประกอบการพิจารณาด้วย

2. ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนา

ในการจัดทำร่างแผนพัฒนา ให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง นำปัญหาความต้องการจากแผนชุมชนที่เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการเองได้พิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนา แต่หากเกินศักยภาพของเทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ที่มีกฎหมายจัดตั้ง ให้เสนอปัญหาความต้องการไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดและให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนำมาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามอำนาจหน้าที่

3. พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนการดำเนินงาน

4. ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานตามข้อ 19 (2)

5. พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

6. แต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการหรือคณะทำงานอื่นเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่

เห็นสมควร

7. ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ประสานกับประชาคมหมู่บ้านในการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรม เพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

ข้อ 11 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด จัดทำร่างแผนการดำเนินงานและจัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงานตามข้อ 19 (1)

ข้อ 12 การประชุมของคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการติดตามและประเมินผลคณะกรรมการ และคณะทำงาน ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด แล้วแต่กรณีจึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของการประชุมให้ถือเสียงข้างมากกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หมวด 2

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อ 13 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติตาม (1) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (2) ถึง (7) ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบพฤติกรรมได้
2. เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น
3. เป็นพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น
4. เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนเป็นกรรมการ
5. ดิคาเสพติดให้โทษ
6. เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
7. ได้โทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปและพ้นโทษมาไม่ถึงห้าปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

ข้อ 14 ผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

ข้อ 15 ผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ครบวาระการดำรงตำแหน่ง
2. ตาย
3. ลาออก โดยยื่นหนังสือต่อประธานกรรมการที่ตนดำรงตำแหน่ง
4. คณะกรรมการที่ผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งอยู่เห็นว่ามิเหตุอันควรและมีมติจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามให้ออก
5. มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 1

หมวด 3

การจัดทำแผนพัฒนา

ข้อ 16 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒมาให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหาความต้องการ ประเด็นการพัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทางและข้อมูลนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไป

ข้อ 17 การจัดทำแผนพัฒนาสามปีให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหาความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปี และประกาศใช้แผนพัฒนา 3 ปี สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปี ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติ และประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีต่อไป

ข้อ 18 แผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายนก่อน งบประมาณประจำปี ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจขยายเวลาการจัดทำแผนพัฒนาสามปีแล้วรายงาน กระทรวงมหาดไทยทราบ ในกรณีของเทศบาลผู้ว่าราชการจังหวัดอาจมอบอำนาจให้นายอำเภอ ได้เมื่อมีการขยายเวลาให้แจ้งจังหวัดเพื่อรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดตามวรรคสองให้เป็น อำนาจของนายอำเภอแล้วแจ้งจังหวัดเพื่อรายงานกระทรวงมหาดไทยทราบ

ข้อ 19 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกจัดทำหรือ ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาได้โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่าย และรายละเอียดของงานที่จะมอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ เพื่อเสนอ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและ รายละเอียดของงานแล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

3. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน

ข้อ 20 ให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกที่จัดทำหรือร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาดำเนินการ ตามขั้นตอนและวิธีการจัดทำร่างแผนพัฒนาตามระเบียบนี้

หมวด 4

การแก้ไข การเพิ่มเติมหรือการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนา

ข้อ 21 การแก้ไขแผนพัฒนาเป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อ 22 การเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาสามปีให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ โดยมี ขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีที่ เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงพร้อมเหตุผลและความจำเป็น เสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลง เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

3. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลง

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้ต่อไป

ข้อ 23 การเปลี่ยนแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ดำเนินการตามระเบียบนี้โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงพร้อมเหตุผลและความจำเป็นเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและประชาคมท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น
3. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลง

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้ต่อไป

หมวด 5

การนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ

ข้อ 24 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้แผนพัฒนาที่อนุมัติแล้ว และนำไปปฏิบัติรวมทั้งแจ้งสภาท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกันภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ประกาศใช้ และปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

ข้อ 25 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม รวมทั้งวางแนวทางเพื่อให้มีการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสามปี

ข้อ 26 การจัดทำแผนการดำเนินงานให้ดำเนินการตามระเบียบนี้โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมแผนงาน โครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจและ

หน่วยงานอื่น ๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วจัดทำร่างแผนการดำเนินงาน เสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนการดำเนินงาน แล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่นประกาศเป็นแผนการดำเนินงาน ทั้งนี้ให้ปิดประกาศแผนการดำเนินงานภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ประกาศ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน และต้องปิดประกาศไว้อย่างน้อยสามสิบวัน

ข้อ 27 แผนการดำเนินงานให้จัดทำเสร็จภายในเดือนธันวาคมของปีงบประมาณนั้นหรือภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ตั้งงบประมาณดำเนินการหรือได้รับแจ้งแผนงาน/โครงการจากหน่วยราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ต้องดำเนินการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีงบประมาณนั้น

การขยายเวลาการจัดทำและการแก้ไขแผนการดำเนินงานเป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น

หมวด 6

การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

ข้อ 28 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน
2. ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน
3. ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน
4. หัวหน้าส่วนการบริหารที่คัดเลือกกันเองจำนวนสองคน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน

โดยให้คณะกรรมการเลือกกรรมการหนึ่งคนทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และกรรมการอีกหนึ่งคนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการ

กรรมการตามข้อ 28 ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

ข้อ 29 คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
2. ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
3. รายงานผลและเสนอความเห็น ซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

ต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน
อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ ให้ปิดประกาศโดยเปิดเผย
ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

4. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

ข้อ 30 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ
หรือร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาได้โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำร่างข้อกำหนด
ขอบข่ายและรายละเอียดของงานที่จะมอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ
เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น
2. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติข้อกำหนด ขอบข่ายและรายละเอียดของงาน
3. หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการหรือร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผล
4. ให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกที่ดำเนินการหรือร่วมดำเนินการติดตามและ
ประเมินผลรายงานผลการดำเนินการซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลต่อคณะกรรมการติดตาม
และประเมินผลเพื่อประเมินผลการรายงานผล เสนอความเห็นต่อผู้บริหารท้องถิ่น

5. ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอผลการติดตามและประเมินผลต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการ
พัฒนาท้องถิ่นและประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ
โดยทั่วกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ ให้ปิดประกาศโดยเปิดเผย
ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

ข้อ 31 เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมและเพื่อให้การบริหารงานขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล กระทรวงมหาดไทยอาจจัดให้มีการ
ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตาม
ความเหมาะสม

บทเฉพาะกาล

ข้อ 32 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปีและแผนปฏิบัติการ ที่มีอยู่เดิมก่อน
วันที่ระเบียบนี้มีผลในการประกาศใช้ให้มีผลใช้ได้ต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2548

สมชาย สุนทรวัฒน์

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น เป็นการปกครองตนเองตามหลักกระจายอำนาจการปกครองเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบการปกครองของชุมชนที่มีอาณาเขตแน่นอน แต่ไม่มีอำนาจอธิปไตยแยกตัวเป็นอิสระไปจากประเทศเป็นชุมชนที่มีสิทธิตามกฎหมายและการจัดองค์กรที่จำเป็นเพื่อออกข้อบัญญัติในการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมท้องถิ่นของตนโดยอิสระ การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นรูปแบบการปกครองที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และมีความสำคัญต่อการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเป็นสถาบันที่ฝึกปฏิบัติการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้มีทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันไป ตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลไว้ ดังนี้

ชวงส์ ฉายะบุตร (2540 : 3) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองท้องถิ่นร่วมกันทั้งหมดหรืออำนาจบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่น แล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้องค์กรที่มีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

พรชัย เทพปัญญา (2541 : 1) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง อำนาจหน้าที่ที่จะกำหนดและบริหารกิจการภายในเขตพื้นที่ที่กำหนด และอาณาเขตของพื้นที่ว่านี้อยู่ภายในประเทศและมีขนาดเล็กกว่าประเทศ และได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการปกครองท้องถิ่น คือ การบริหารทางการเมืองของหน่วยย่อยทางพื้นที่และประชาชนของประเทศ ซึ่งมีขนาดเล็กที่สุด

ลิขิต ชีรเวคิน (2548 : 36) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง การปกครองโดยวิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่น ได้มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่ปกครองโดยอิสระและได้รับอำนาจโดยอิสระ โดยความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่การปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ มิใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

จากความหมายของการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นคือการปกครองที่รัฐได้กระจายอำนาจทางการเมือง การบริหารกิจการภายในท้องถิ่นให้ท้องถิ่น

เป็นผู้ดูแลและดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นเอง แต่อยู่บนพื้นฐานของการบริหารที่มีใช้รัฐอิสระ
ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลจากรัฐบาลกลางภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างมากต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
ในท้องถิ่น ยิ่งรัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นมากเท่าใด การปกครองส่วนท้องถิ่นยิ่งมี
ความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 ได้ให้อำนาจแก่
ท้องถิ่นมากขึ้น ดังมีนักวิชาการกล่าวไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล (2540 : 56) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการปกครองส่วน
ท้องถิ่นในการพัฒนาประชาธิปไตย มี 5 ประการ คือ

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถาบันให้การศึกษาการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยแก่ประชาชน กล่าวคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภาพจำลองของระบบ
การเมืองของชาติมีกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้ง เป็นการชักนำให้คนในท้องถิ่น
ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเป็นการฝึกหัดการตัดสินใจทางการเมือง
2. การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับ
ท้องถิ่นก่อน เพราะการพัฒนาทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจการเมือง
ในระดับชาติโดยง่าย
3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้ แจ่มแจ้งทางการเมือง
(Political Maturity) กล่าวคือ ประชาชนจะรู้ถึงวิธีการเลือกตั้งการตัดสินใจการบริหารการเมือง
ท้องถิ่นการต่อสู้แข่งขันกันตามวิถีทางการเมือง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางการเมืองในที่สุด
4. การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าใจวิถีการเมืองของประชาชนด้วยเหตุที่
การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและใกล้ชิด และเกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติ
หากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอ ก็จะมีผลทำให้เกิดความคึกคักและมีชีวิตชีวาต่อ
การปกครองท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเกี่ยวพันและเข้าใจสู่ระบบการเมืองตลอดเวลา
5. การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่นผ่าน
การเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่น ทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้นด้วยเหตุที่ได้รับ
ความนิยมนับถือจากประชาชนจึงทำให้ได้รับเลือกตั้งในระดับที่สูงขึ้น

พีรสิทธิ์ คำานวนศิลป์ (2543 : 95) การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญหลายประการดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นจะช่วยให้การแก้ปัญหาการปกครองสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง
เพราะประชาชนรู้ปัญหาและเป็นผู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และการแก้ปัญหานั้นย่อมได้ผลเพราะ
ประชาชนรู้ปัญหาคิกว่าบุคคลอื่นเนื่องจากใกล้ชิดเหตุการณ์

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองเท่ากับเป็นการฝึกฝนรู้จักการเรียนรู้การปกครองระดับชาติไปในตัว กล่าวอีกนัยหนึ่งการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองระดับชาติ ซึ่งอำนวยในการพัฒนาการทางการเมืองไปในตัว

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระทางด้านการเงินและกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไปได้ส่วนหนึ่ง

4. การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็งและบริหารงานมีประสิทธิภาพ จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีความรู้สึกว่ามีคุณภาพและมีส่วนได้เสีย ความสำนึกเช่นนี้จะสร้างสรรค์พลเมืองที่รับผิดชอบ (Responsible Citizens) ให้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนร่วม

5. การปกครองท้องถิ่นเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองตนเอง

ชวงส์ ฉายะบุตร (2544 : 20) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่น คือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้เสีย ในการปกครองการบริหารท้องถิ่นเกิดความรับผิดชอบและห่วงหาพันต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยอันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนใช้ดุลยพินิจในการเลือกผู้แทนที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการท้องถิ่นประชาชนจึงเกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งนำมาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) กล่าวคือ การปกครองตนเองมิใช่การปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน แต่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง โดยการเลือกบุคคลขึ้นมาบริหารงานท้องถิ่นเอง ซึ่งถือว่าการปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางซึ่งเป็นหลักการสำคัญของหลักการกระจายอำนาจเนื่องจากรัฐบาลมีความจำเป็นบางประการ ดังนี้

3.1 ภารกิจรัฐบาลมีอยู่กว้างขวางและนับวันจะขยายเพิ่มมากขึ้นมีความซับซ้อนมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากภารกิจกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตลอดจนงบประมาณที่ใช้ในภารกิจดังกล่าวเพิ่มขึ้นทุกปี

3.2 รัฐบาลมีอาจดำเนินการในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือ

จัดบริการ โครงการในท้องถิ่นในรูปแบบซึ่งเหมือนกันย่อมไม่เกิดผลสูงสุด เนื่องจากท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้อื่นซึ่งไม่ได้อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมากที่สุด

3.3 กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้นไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่นและไม่มีส่วนได้เสียต่อประเทศโดยส่วนร่วม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง จะเห็นได้ว่าหากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้วรัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่างและไม่แน่ใจว่าจะสนองความต้องการท้องถิ่นถูกจุดหรือไม่ ซึ่งหากในท้องถิ่นดำเนินการเองแล้วภาระรัฐบาลจะผ่อนคลายเป็นไป รัฐบาลจะทำหน้าที่เพียงดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

3.4 การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพเนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างทั้งทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชากร ปัญหาและความต้องการ ผู้ที่จะให้บริการและแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนจึงเป็นผู้รู้ถึงสภาพดังกล่าวเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3.5 การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองของประเทศในอนาคต เพราะนักการเมืองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองการเลือกตั้ง มีทักษะในการบริหารงานท้องถิ่น ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากประชาชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สามารถส่งผลให้ประสบผลสำเร็จในการเมืองระดับชาติ

3.6 การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งการพัฒนาชนบทที่ผ่านมาประชาชนขาดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การพัฒนาชนบทจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น ต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่นทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างควมมีอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งถ้าหากมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงแล้วท้องถิ่นจะเกิดการพึ่งตนเองได้

ลิจิต ธีรเวคิน (2547 : 3) กล่าวว่า รูปแบบการปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือการกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุด คือ รากหญ้า ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งขาดอันหนึ่งก็คือ การขาดรากฐานในท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้

1. การกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง นับว่าจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ตามความเจริญของบ้านเมือง
2. รัฐบาล มีอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือการบริหารจัดการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ในท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด
3. กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศโดยส่วนรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง ดังนั้น หากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่าง และไม่แน่ว่าจะสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ถูกจุดหรือไม่ รวมทั้งจะต้องดำเนินการเฉพาะท้องถิ่นนั้นไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น หากได้จัดให้มีการปกครองท้องถิ่น เพื่อดำเนินการเองแล้ว ภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายเป็นไป รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงแต่ควบคุมดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินการยิ่งขึ้น การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาล มีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญหรือกิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติ อันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ โดยส่วนรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่น ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาย่อมต่างกันไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ก็ต้องเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังหน่วยเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

จากความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญ คือ เป็นรากฐานการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นเสมือนสถาบันที่ฝึกสอนประชาชนให้รู้สึกว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการ ท้องถิ่นทำให้เกิดความรับผิดชอบ และหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นตนเอง การมี

ส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองและควบคุมการปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนาการเมือง ความสำคัญนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้การปกครองตนเอง อันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการสิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำไปสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่ายสามารถแก้ปัญหาท้องถิ่นแต่ละแห่งได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2548 : 32) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่นได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายหน่วยการปกครองนั้น ๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล
2. หน่วยงานปกครองของท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชา (Hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการ เพราะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตัวเอง
3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นต้องมาจากการเลือกตั้ง (Election) โดยประชาชนในท้องถิ่นเพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political Participation)
4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า
5. หน่วยการปกครองท้องถิ่นควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง
6. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ควรมีอำนาจในการออกข้อบังคับเพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่นได้แต่ทั้งนี้ข้อบังคับทั้งปวงย่อมไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ
7. หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งแล้ว ยังอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐ และประชาชนในส่วนรวม

ทวิ พันธุ์วาติฏฐ์ (2546 : 100) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. มีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายเป็นอิสระจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ และมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน
 2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงานและสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดนโยบาย
 3. มีงบประมาณของตนเองโดยมีอำนาจเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด
 4. คณะผู้บริหารท้องถิ่นได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน
- โกวิท พวงงาม (2552 : 31 - 33) ได้กำหนดองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นไว้

8 ประการคือ

1. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นนั้นมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งโดยกฎหมายอื่น ๆ เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม องค์การอนามัยโลก และสำนักงานกิจการสังคม ได้ให้ความเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองพื้นที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุม ให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติ กิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลางและไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้ว ยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์ ความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม โดยการมีอิสระเต็มที่ หมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการปกครองท้องถิ่น คือการมีอิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติกิจการ มีเขตการปกครองที่ชัดเจน มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ มีบุคลากรในการปฏิบัติงานของตนเอง งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บและมีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตกฎหมายแม่บท

ลักษณะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้การปกครองตนเอง อันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการสิทธิและหน้าที่พลเมืองอันจะนำไปสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่ายสามารถแก้ปัญหาท้องถิ่นแต่ละแห่งได้อย่างรวดเร็ว และมีความสอดคล้องของการตัดสินใจของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

อมร รักษาสัตย์ (2543 : 179 - 180) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างมากต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ยิ่งรัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้นเท่าใด การปกครองส่วนท้องถิ่นยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ได้ให้อำนาจแก่ท้องถิ่นมากขึ้น โดยมีลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ มีดังนี้

1. เน้นการให้ความเป็นอิสระ แต่ต้องไม่เกิดความแตกแยกในชาติ
2. เน้นสิทธิในการที่จะได้รับการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

3. การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน
4. ความเป็นอิสระของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ มากขึ้น
5. มีองค์ประกอบขององค์กร คือฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหารท้องถิ่น
6. การให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งและถอดถอนบุคลากรท้องถิ่น
7. การให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการเสนอให้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น
8. กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่บำรุงศิลปวัฒนธรรม

ปธาน สุวรรณมงคล (2547 : 4 - 5) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมาย การเป็นนิติบุคคล จึงแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้น ๆ และสามารถก่อหนี้ผูกพันทางกฎหมาย

2. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ มีการดำเนินงานตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะให้ เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งอาจเป็นการระบุน้ำที่ไว้โดยชัดเจน หรืออาจเป็นการระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถริเริ่มกระทำการใด ๆ ที่ไม่มีกฎหมาย บัญญัติห้ามไว้

3. ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไปสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารหรือคณะ ผู้บริหารท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง โดยตรงจากประชาชน ส่วนผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้ง โดยตรงจาก ประชาชนหรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยสภาเป็นผู้เลือกคณะบริหารท้องถิ่นก็ได้ตามที่ กฎหมายกำหนด

4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วม ทางการเมืองทั้ง โดยตรงและทางอ้อม

5. การมีอิสระการบริหารอย่างเพียงพอ ในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด โดยรัฐบาลกลางมีหน้าที่เพียง สนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายอย่างอิสระตามควร มีการจัดหารายได้ ในท้องถิ่นของตนอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน มีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองตอบของประชาชนในท้องถิ่น

7. มีการกำกับดูแลจากรัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐและจัดตั้งโดยมีกฎหมายรองรับ มีใช้องค์กรที่เป็นอิสระจากรัฐ การกำกับดูแลเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น ไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

โกวิท พวงงาม (2549 : 10) กล่าวว่า ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่น คือฐานรากของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง อันจะนำไปสู่ความเลื่อมใสศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย
2. การปกครองท้องถิ่น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
3. การปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหา และช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตนเอง
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงตามเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ
5. การปกครองท้องถิ่น จะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง และการบริหารของประเทศในอนาคต
6. การปกครองท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งพาตนเอง ซึ่งการพัฒนาชนบทแบบพึ่งพาตนเองเป็นการพัฒนาทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพราะการดำเนินงานพัฒนาชนบทที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ การพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้วการพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะหยิบยื่นยัดใส่หรือกึ่งหยิบยื่นยัดใส่ เกิดความคาดหวังว่าทุกปีจะมีลาภลอย แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่น กลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพาไม่ยอมช่วยตัวเอง

กล่าวโดยสรุป ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการตามกฎหมายบัญญัติไว้ ให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รูปแบบนั้น ๆ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ประชาชนมีสิทธิเลือกและถอดถอนบุคคลที่จะเข้าปกครองตนเองได้

ปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการแผ่นดินไทยเน้นหนักไปในทางรวมอำนาจมากกว่ากระจายอำนาจ สาเหตุเนื่องจากปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งปัญหาด้านโครงสร้าง ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ ปัญหาด้านการเงินการคลัง ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงปัญหาด้านความมั่นคง ได้มีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

รศ.ดร. รัตนเสริมพงศ์ (2547 : 123 - 138) กล่าวว่า การบริหารท้องถิ่นมีปัญหาหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. ปัญหาด้านอำนาจท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ปัญหาด้านอำนาจในการปกครองตนเอง และความเป็นอิสระของท้องถิ่นในส่วนนี้จะเป็นปัญหาย่อย 2 ประการ ได้แก่

1.1.1 ปัญหาการได้รับการกระจายอำนาจน้อยเกินไป

1.1.2 ปัญหาการได้รับการควบคุมตรวจสอบมากเกินไป

1.2 ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาย่อย

2 ประการ ได้แก่

1.2.1 ปัญหาการมีอำนาจหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม

1.2.2 ปัญหาความไม่ชัดเจนในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น

2. ปัญหาด้านโครงสร้างของท้องถิ่นประกอบด้วยปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาด้านโครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย

2.1.1 โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นไม่เป็นประชาธิปไตย

2.1.2 โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นไม่ชัดเจน

2.1.3 โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นมีส่วนคาบเกี่ยวกับระบบการบริหารประเทศ

2.1.4 โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นที่มีองค์ประกอบไม่เหมาะสม

2.1.5 โครงสร้างของระบบการบริหารท้องถิ่นที่ซับซ้อน

2.2 ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาย่อย ๆ ดังนี้

2.2.1 ปัญหาด้านโครงสร้างหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.2 ปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ปัญหาด้านการบริหารงานของท้องถิ่น ประกอบด้วยปัญหาต่าง ๆ ดังนี้
 - 3.1 ปัญหาด้านนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย
 - 3.1.1 ปัญหาการกำหนดนโยบายและแผน
 - 3.1.2 ปัญหาการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติ
 - 3.1.3 ปัญหาการควบคุมตรวจสอบและการประเมินผล
 - 3.2 ปัญหาด้านทรัพยากรบุคคลของท้องถิ่น ประกอบด้วย
 - 3.2.1 ปัญหาทรัพยากรบุคคลในฝ่ายนิติบัญญัติ
 - 3.2.2 ปัญหาทรัพยากรบุคคลในฝ่ายบริหาร
 - 3.2.3 ปัญหาทรัพยากรบุคคลในฝ่ายปฏิบัติการ
 - 3.3 ปัญหาทางด้านการคลังของท้องถิ่น ประกอบด้วย ปัญหาย่อย 2 ปัญหา คือ
 - 3.3.1 ปัญหาด้านรายได้ของท้องถิ่น
 - 3.3.2 ปัญหาด้านงบประมาณของท้องถิ่น

สงวน ลิ้ม โนมนต์ (2548 : ออนไลน์) ได้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ในบทความ คลังสมอง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรเพื่อสังคมในหัวข้อ รัฐธรรมนูญกับการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นคือ ให้คนในท้องถิ่นปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น แต่ปัจจุบันรูปแบบโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ทับซ้อนการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละจังหวัด หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการบริหารจัดการตนเอง และมีอำนาจที่จะไม่ให้องค์กรอื่นมาทำเป็นกิจการใด ๆ ในเขตพื้นที่ของตนเอง จึงทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง ดังนั้น เพื่อจะทำกิจการใด ๆ ในพื้นที่ขององค์กรท้องถิ่นใดต้องประสานและได้รับความยินยอมหรือเห็นชอบ จึงจะดำเนินการได้

2. ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบจะกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย และมีอยู่หลายประการ แต่ในความเป็นจริงแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับมีอำนาจหน้าที่และการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นของตนเองน้อย เนื่องจากมีหน้าที่ซ้ำซ้อนกับราชการบริหารส่วนภูมิภาค

3. ปัญหาด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาคำคัญในเรื่องนี้คือปัญหาเรื่องรายได้ของท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จากภาษีดังนี้ ภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงป่าที่ ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ ภาษีที่เป็นของรัฐบาล รัฐบาลจัดเก็บเพิ่มและจัดสรรให้แก่ท้องถิ่น เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีที่เป็นของท้องถิ่น รัฐบาลจัดเก็บให้ท้องถิ่น ได้แก่ ภาษียรถยนต์และล้อเลื่อน อย่างไรก็ตาม ปัญหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ มีรายได้้น้อยมากซึ่งอยู่ระหว่างร้อยละ 6 - 7 ของรายได้รัฐบาล จึงไม่เพียงพอต่อการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานหรือข้าราชการท้องถิ่นเป็นผู้รับนโยบายของผู้บริหาร ไปปฏิบัติ ตามระเบียบ กฎหมายกำหนดให้มีองค์กรบริหารงานบุคคลของท้องถิ่นแต่ละรูปแบบแตกต่างกัน ทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการไหลเวียน และมีความเหลื่อมล้ำกันในความก้าวหน้า

5. ปัญหาด้านการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการปกครองท้องถิ่น คือ ต้องให้คนในท้องถิ่นตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองภายในกรอบของกฎหมายรัฐ หรือผู้แทนของรัฐเข้าไปกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประเทศชาติ โดยรวม แต่การปกครองท้องถิ่นไทยในอดีตข้าราชการส่วนภูมิภาคจะเข้าไปมีบทบาทในฐานะผู้ควบคุมหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารหรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกตำแหน่งหนึ่ง ทำให้การบริหารงานท้องถิ่นไม่มีอิสระเท่าที่ควร และมุ่งเน้นตอบสนองนโยบายของส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาคมากกว่าความต้องการในท้องถิ่น

6. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในอดีตที่ผ่านมาประชาชนในท้องถิ่น จะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งสภาท้องถิ่น แต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้นมีสมาชิกสภาท้องถิ่น มีคณะผู้บริหารแล้วประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย ในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วม ในทางปฏิบัติก็พบว่า ไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้มากนัก ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือและขาดความสนใจจากประชาชน ส่งผลให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเองประสบความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

โกวิท พวงงาม (2552 : 413) ได้กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันและในอนาคต โดยเฉพาะตามกรอบของแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจมีอยู่ด้วยกันอย่างน้อย 4 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาด้านการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่า

แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะได้วางข้อกำหนดและทิศทางอย่างเป็นระบบระเบียบ แต่ในระดับปฏิบัติเพื่อบังคับใช้แผนนั้น ก็ปรากฏปัญหาและอุปสรรคมากมาย ประเด็นปัญหาก็คือ แม้ว่าทิศทางและแผนการกระจายอำนาจ จะถูกกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ แต่กระบวนการของการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่จากส่วนราชการต่าง ๆ ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับดำเนินไปอย่างไร้ระบบระเบียบ ซึ่งประเด็นปัญหาสำคัญ ๆ ได้แก่

1.1 การถ่ายโอนภารกิจที่เกิดขึ้นยังคงเป็นไปอย่างจำกัด ทั้งนี้ จะกระจุกตัวอยู่เฉพาะภารกิจในกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานและการส่งเสริมคุณภาพชีวิต อีกทั้งกิจกรรมที่มีการถ่ายโอนจริงก็จำกัดเฉพาะในบางกิจกรรมเท่านั้น เช่น การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการอาหารเสริมนมและอาหารกลางวัน การสงเคราะห์เบี้ยผู้สูงอายุ เป็นต้น

1.2 การถ่ายโอนภารกิจยังไม่เป็นไปอย่างสอดคล้องระหว่างภารกิจ งบประมาณ บุคลากร แนวปฏิบัติ และวัสดุอุปกรณ์ เป็นผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินกิจกรรมที่มีการถ่ายโอนได้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านทรัพยากร อีกทั้งในหลายกิจกรรม

แม้ว่าท้องถิ่นจะมีความพร้อมในการจัดทำ แต่ก็พบว่ายังขาดการแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจในกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่

1.3 กระบวนการถ่ายโอนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนราชการผู้ถ่ายโอนเป็นอย่างมาก แต่ในทางปฏิบัติกลับพบปัญหาว่าส่วนราชการต่าง ๆ มักจะถ่ายโอนให้เฉพาะภารกิจหน้าที่ แต่ในด้านวัสดุอุปกรณ์ แนวปฏิบัติ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับมิได้มีการส่งมอบอย่างเป็นระบบระเบียบ อันนำไปสู่ปัญหาการจัดทำภารกิจนั้น ๆ

2. ปัญหาระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขาดการบูรณาการระหว่างแผนการกระจายอำนาจกับทิศทางการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินทั้งระบบ เป็นผลให้สถานะของการซบเซาและแข่งขันในเชิงบทบาทระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการต่าง ๆ ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป เนื่องจากทิศทางที่ปรากฏในแผนการกระจายอำนาจ ย่อมหมายถึงการลดขนาดและถอนตัวเองออกไปของส่วนราชการต่าง ๆ แต่ในทางปฏิบัติ ทิศทางการปฏิรูประบบราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ยังแสดงให้เห็นว่าส่วนราชการต่าง ๆ จะยังคงมีบทบาทอย่างสำคัญในพื้นที่การบริหารปกครองนอกศูนย์กลางต่อไป เช่น การสร้างระบบบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ ในด้านหนึ่งแม้ว่าเป็นความพยายามแก้ปัญหาการรวมศูนย์อำนาจที่เป็นไปอย่างกระจัดกระจาย (Fragmented Centralism) แต่ในอีกด้านหนึ่งก็เท่ากับเป็น

การสร้างเสริมเข้มแข็งให้กับระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรัฐ (Local State Government) ให้คงอยู่ควบคู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสำเร็จหรือล้มเหลวของกระบวนการกระจายอำนาจและการจัดระบบการบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นนั้น ส่วนสำคัญอยู่ที่บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจ และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ ในอันที่จะผลักดันกระบวนการถ่ายโอนทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามแผนและขั้นตอนที่กำหนดไว้ แต่ในปัจจุบันองค์กรสำคัญดังกล่าวกลับต้องพบกับปัญหาอุปสรรคทั้งในเชิงสถาบัน ซึ่งต้องอิงแอบและอาศัยความร่วมมือและผลักดันจากรัฐบาลที่ส่วนกลางค่อนข้างมาก รวมถึงปัญหาในเชิงองค์กร ซึ่งยังมีบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหารค่อนข้างจำกัด เป็นผลให้การทำงานดำเนินไปอย่างยากลำบาก

4. ปัญหาเกี่ยวกับภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มักจะให้ความสำคัญกับเรื่องการถ่ายโอนภารกิจ กล่าวคือ ภายใต้ข้อกำหนดในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ยังคงมีช่องทางในการจัดทำภารกิจค่อนข้างจำกัดด้วยตนเอง ผ่านการใช้ทรัพยากรทางการบริหารภายในองค์กรของตนเองเป็นหลัก แต่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการบริหารในยุคปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทางเลือกใหม่ ๆ

จากปัญหาข้างต้นจะเห็นว่า การพัฒนาการปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้แจ้งทางการเมือง สร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง เป็นการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลกลางมาให้คนในระดับท้องถิ่นดูแลปกครองกันเอง ทั้งนี้เพื่อท้องถิ่นเกิดการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและตอบสนองความต้องการของตนเองได้ดีที่สุด ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองโดยอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดและหลักการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นแนวคิดที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง มีสาระสำคัญดังนี้

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ เป็นการขยายอำนาจจากการบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสู่ท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่ให้ความสำคัญต่อท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนเอง มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ ไว้ดังนี้

สีตางศ์ แสงสุริย์วัชชรา (2545 : 12) กล่าวถึง การกระจายอำนาจ หมายถึง หลักการ จัดระเบียบการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย เป็นการถ่ายโอนภารกิจหรือถ่ายโอน อำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง

พงศ์สัทพ์ ศรีสมทรัพย์ (2546 : 20) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจบางอย่างในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ท้องถิ่นหรือองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ไปดำเนินการด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเอง โดยที่ราชการบริหารส่วนกลางเพียงแต่ดูแลและควบคุมเท่านั้นมิได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการ

สำนักนายกรัฐมนตรื (2546 : 3) ให้ความหมายของการกระจายไว้ว่า การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง การกระทำหรือมาตรการที่รัฐบาลกลางหรือการบริหารราชการ ส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือการบริการสาธารณะ บางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น หรือโอนภารกิจบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐ ไปให้ หน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สยาม คำปรีดา (2547 : 128) นิยามการกระจายอำนาจ หมายถึง การบริหารจากส่วนกลาง ไปสู่ท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจบางส่วนให้แก่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีอำนาจ ดำเนินกิจการภายในอาณาเขตของตน ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นหรือองค์กรนั้นเอง โดยราชการส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมแต่ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจหมายถึงการถ่ายโอนอำนาจ หน้าที่ความรับผิดชอบในการตัดสินใจทางการบริหาร จากองค์กรบริหารในส่วนกลางไปสู่องค์กร หน่วยงานระดับล่างหรือส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ในท้องถิ่นของตนเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และสามารถแก้ไขปัญหา ในท้องถิ่นของตนเองได้

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังให้เกิดการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปกครองภายใต้ระบบประชาธิปไตย ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และได้ให้ความสำคัญของการกระจายอำนาจด้านการปกครองไปสู่ท้องถิ่น ดังนี้

พระราชบัญญัติกำหนดแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 (2551 : 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจ ซึ่งมีสาระสำคัญในการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสรรสัดส่วนภาษี และอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็น และมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในการกำกับดูแลให้มีมาตรฐานกลาง เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกไปปฏิบัติได้เอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างในระดับการพัฒนา และประสิทธิภาพในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ โดยไม่กระทบต่อความสามารถในการตัดสินใจดำเนินงานตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานโดยประชาชนเป็นหลัก

ลิขิต ชีรเวคิน (2525 : 3 ; อ้างถึงใน อัมพร จันทร์ประโคน. 2554 : 17) กล่าวถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจในทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมโดยสรุปได้ 2 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากประชาธิปไตยต้องประกอบด้วยโครงสร้างส่วนบน คือ ระดับชาติและโครงสร้างส่วนฐานคือระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองอย่างแท้จริง คือ รากแก้วเป็นรากฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย
2. การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคม ในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความอิสระพอสมควร ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็จะต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

สถาบันพระปกเกล้า (2555 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจว่า ทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น เทศบาลถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง โดยสาระสำคัญเป็นหลักการกระจายอำนาจ ได้แบ่งหลักการกระจายอำนาจมี 4 ประการคือ

1. มีความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีองค์กรเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์กรของรัฐบาลกลาง การเป็นนิติบุคคลก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง องค์กรเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง เพราะหากองค์กรนั้นไม่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรเหล่านี้จะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางประจำอยู่ในภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่อำนาจอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีไม่มากเกินไป จนทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตยของตนเอง หากแต่ต้องมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้

3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น เฉพาะการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านี้ ถึงกับสมัครเข้ารับการเลือกเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อให้ได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรม อันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจทำได้

4. งบประมาณเป็นของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วยการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีและบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้ เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้ การบริหารและการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการกระจายอำนาจในภาพรวม ควรพิจารณาจากความแตกต่างของรูปแบบ และระดับของการมอบหมายอำนาจจากโครงสร้างรัฐในส่วนกลางเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมีอำนาจอิสระตามที่กฎหมายบัญญัติขอบเขตไว้แล้ว

ขั้นตอนของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น เทศบาลถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจปกครอง โดยขั้นตอนการกระจายอำนาจได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ดังนี้

พระราชบัญญัติกำหนดแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 (2551 : 22) ได้กล่าวไว้ในแผนการกระจายอำนาจ

ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. คณะกรรมการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา
2. กำหนดการจัดระบบการบริการสาธารณะตามอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง
3. ปรับปรุงสัดส่วนภาษีและอากร และรายได้ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ
4. กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ประสานการถ่ายโอนข้าราชการ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และพนักงานรัฐวิสาหกิจระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดอำนาจและหน้าที่การจัดสรรภาษีและอากรเงินอุดหนุน เงินงบประมาณที่ราชการส่วนกลางโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการกระจายอำนาจการอนุมัติหรือการอนุญาตตามที่มีกฎหมายบัญญัติการให้บริการประชาชน และการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น ๆ เป็นสำคัญ
7. เสนอแนะมาตรการด้านการเงินการคลัง การภาษีอากรการงบประมาณและการรักษาวินัยทางการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
8. เสนอแนะการตราพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศ ข้อบังคับระเบียบและคำสั่งที่จำเป็น เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อคณะรัฐมนตรี
9. เร่งรัดให้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งที่จำเป็น เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
10. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดสรรเงินงบประมาณที่จัดสรรเพิ่มขึ้นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง

11. พิจารณาหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความจำเป็น
12. เสนอแนะและจัดระบบตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
13. เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีที่ปรากฏว่าส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจไม่ดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
14. เสนอรายงานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
15. ออกประกาศกำหนดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
16. ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นประกาศของคณะกรรมการ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ หน่วยราชการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของรัฐบาลในการพัฒนา บริหารราชการแผ่นดิน แทนรัฐบาลกลางตามอำนาจหน้าที่ และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 โดยให้ประชาชนนั้นมีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นของตนเอง

รูปแบบการปกครองท้องถิ่น

ปัจจุบันประเทศไทยได้แบ่งรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 5 รูปแบบคือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา แต่ผู้วิจัยขอนำรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์กรบริหารส่วนตำบลมากล่าว เพราะผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์กรบริหารส่วนตำบล

องค์กรบริหารส่วนตำบล ถือเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นหลังสุด ถือเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งรัฐบาลได้กระจายอำนาจการบริหารให้แก่คนในท้องถิ่นให้สามารถมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น บัญญัติให้ท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงานตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์

ของรัฐธรรมนูญท้องถิ่นใดที่ต้องการปกครองตนเอง ก็มีสิทธิได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน ซึ่งมีกฎหมายกำหนด โดยจะต้องคำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญ

ประวัติการจัดตั้ง

การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลมีวิวัฒนาการและความเป็นมาเช่นเดียวกับสภาตำบล เหตุที่มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นมาใหม่นั้น เนื่องจากรัฐบาลในช่วงเวลานั้นรัฐบาลมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชนให้มากขึ้นจึงได้พิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ “สภาตำบล” ที่มีอยู่แต่เดิม และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยให้มีการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ เรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” และต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้มาจนถึง ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2543 ดังนั้น มีนักวิชาการหลายท่านให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2546: 180) กล่าวว่า พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ระบุว่า โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันเกิดจากการเสนอแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 ประกอบด้วย โครงสร้าง 2 ส่วน คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ซึ่งมาตรา 58 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรือผู้บริหารส่วนท้องถิ่น และการแบ่งส่วนต่าง ๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบล ขึ้นอยู่กับระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดขึ้น เพื่อความเหมาะสมกับภารกิจ โดยได้แบ่งส่วนบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างน้อยออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหัวหน้าสำนักงาน
2. ส่วนการคลัง มีหัวหน้าส่วนการคลัง หรือเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี และ

3. ส่วนโยธา มีหัวหน้าส่วนโยธา หรือนายช่างโยธา

หลักเกณฑ์การจัดตั้ง

ความสำคัญทางการเมืองของท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงศักยภาพของท้องถิ่นนั้นว่าจะสามารถพัฒนาความเจริญได้รวดเร็วมากน้อยเพียงใด ความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการจัดเก็บรายได้ตามที่กฎหมายกำหนด และงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น

กรมการปกครอง (2547 : 19 - 20) ในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ได้มีการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จำนวน 617 แห่ง ได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้นเรื่อยจนถึงปัจจุบัน มีจำนวนทั้งสิ้น 6,744 แห่ง ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการยุบรวมองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น
2. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกันตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตนั้น
3. องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนประชากรทั้งหมดไม่ถึง 2,000 คน เป็นเหตุไม่สามารถบริหารงานพื้นที่นั้นให้มีประสิทธิภาพได้ ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว โดยให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน หรือให้หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกันตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น

ต่อมาพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ได้กำหนดเพิ่มเติมให้สภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ก็อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ทั้งนี้ เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถจัดตั้งได้ จะต้องมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยที่มีการเปลี่ยนแปลงต้องจัดทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา โดยในประกาศให้ระบุชื่อและขอบเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย

การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีการบริหารงานตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2547 : 22 – 23)

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎร

1.2 อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

1.3 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1.3.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.3.2 พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

1.3.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

1.4 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภาและรองประธานสภา 1 คน ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5 ประธานสภาและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

1.6 ปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญ 2 สมัย หรือหลายสมัยแล้วแต่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะกำหนดแต่ต้องไม่เกิน 4 สมัย

1.7 ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน เป็นเลขานุการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ และการจัดการประชุม

2. คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนสองคน แล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

2.2 คณะผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

2.2.1 บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบัญญัติ และแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภา องค์การบริหารส่วนตำบล

2.2.2 จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

2.2.3 รายงานการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วน ตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

2.3 ให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.4 ในกรณีที่นายกององค์การบริหารส่วนตำบลไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการ หรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใด ให้ผู้รักษา ราชการแทนทำหน้าที่กรรมการ หรือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับนายกององค์การบริหารส่วนตำบล ในระหว่างรักษาการแทนด้วย

2.5 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกององค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกององค์การ บริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

2.6 ให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล และ พนักงานส่วนตำบล ซึ่งนายกององค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิด ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลได้

ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นระบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่เล็กที่สุดในประเทศไทย พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 กำหนดให้ การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การ บริหารส่วนตำบลและนายกององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

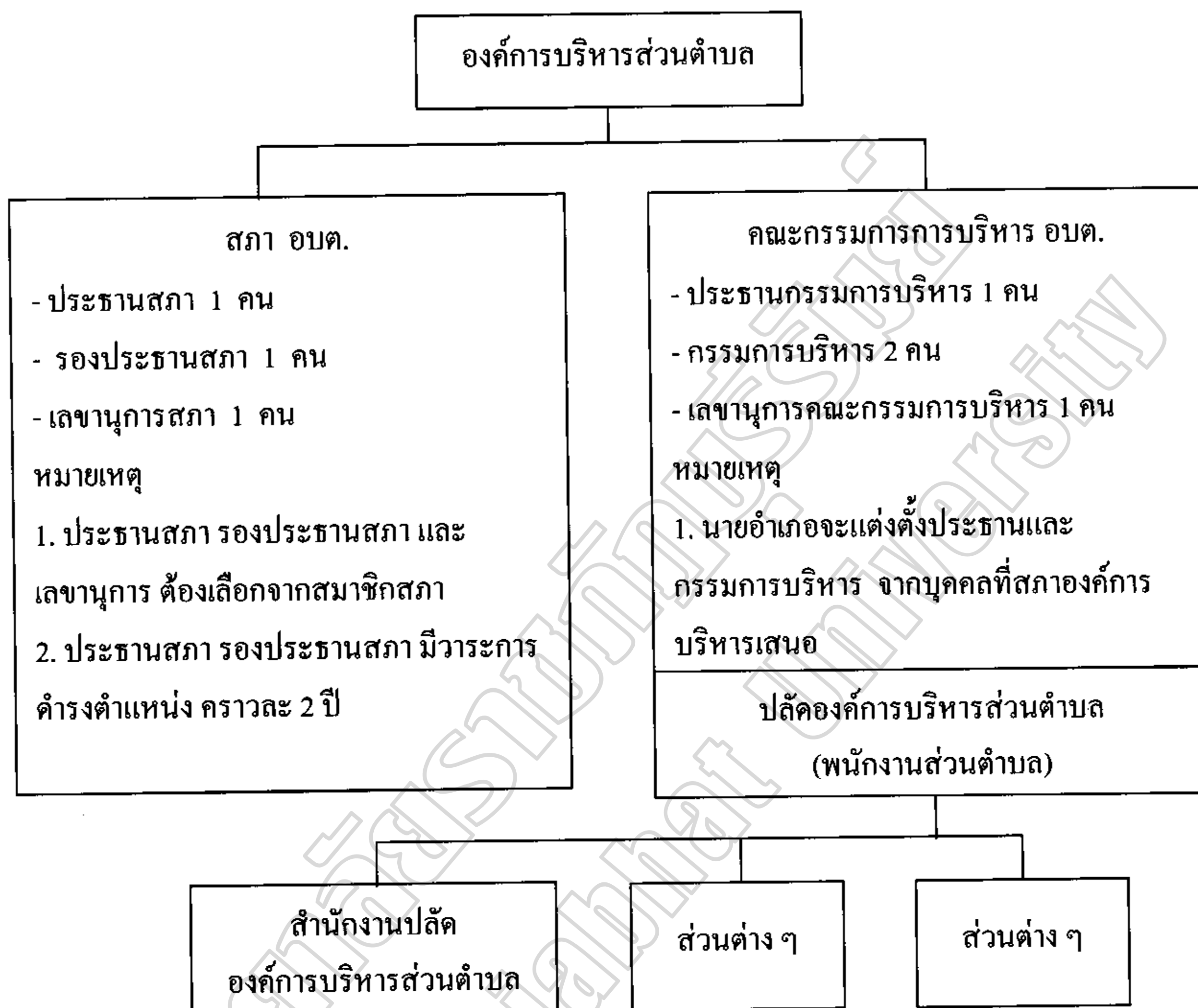
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 67) ได้ให้คำนิยามขององค์การบริหาร ส่วนตำบลไว้ว่า เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ที่สภาตำบลที่มีรายได้ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยสามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหาร ส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย และให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภากองการบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน สภากองการบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภากองการบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ให้สภากองการบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน ซึ่งอายุของสภากองการบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปี นับแต่วันเลือกตั้งสำหรับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งนับแต่วันเลือกตั้ง และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกินสองคน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคนเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารงาน

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน มีลักษณะโครงสร้างที่มีทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ซึ่งเกิดขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546) ทำให้โครงสร้างของสภากองการบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

1. โครงสร้างสภากองการบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน อบต. ไคมี 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิก 6 คน อบต. ไคมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน
2. โครงสร้างคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน โดยสภากองการบริหารส่วนตำบลเป็นผู้เลือกตั้งแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

ภาพประกอบ 2.2 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ตาม พ.ร.บ. สภาตำบล
และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

ที่มา : พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร
กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติ
งบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารให้เป็นไปตามกฎหมายนโยบายและ
แผนพัฒนาพัฒนาตำบล และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

อำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

1. บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบัญญัติและแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 2. จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบ
 3. รายงานผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง
 4. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย
- #### การหมดสมาชิกภาพสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
1. องค์การบริหารส่วนตำบลหมดวาระหรือยุบสภา
 2. ตาย
 3. ลาออกก่อนอายุอำเภอ
 4. มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในสัญญาขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น หรือกิจการที่ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น
 5. ขาดคุณสมบัติในการเป็นสมาชิก
 6. ไม่อยู่ในหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกัน 6 เดือน
 7. ขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลติดต่อกัน 3 ครั้ง โดยไม่มีเหตุผลสมควร
 8. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้ออก เพราะทำตัวเสียหาย หรือทำให้ประชาชนเสียประโยชน์
 9. ราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้สมาชิกสภา หรือผู้บริหารออกจากตำแหน่งได้ตามรัฐธรรมนูญ 286
- #### คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ
1. ถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 2. สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอยู่
 3. ความเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลง
 4. ลาออก
 5. มีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 6. ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้คณะผู้บริหารพ้นจากตำแหน่ง

7. สภาพองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติไม่รับหลักการข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

8. สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงพร้อมกัน

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีพื้นที่เท่ากับตำบลแต่ละตำบล จัดตั้งมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีจำนวนราษฎรไม่น้อยกว่า 2,000 คน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล เขต อบต. แทนรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของ อบต. เอง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 82 -85) องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ตามมาตรา 66) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำ ตามมาตรา 67 และหน้าที่อาจจัดทำตามมาตรา 68 ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ตามมาตรา 66)
2. หน้าที่ต้องทำ (ตามมาตรา 67) ดังนี้
 - 2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 - 2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - 2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - 2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
 - 2.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

3. หน้าที่ที่อาจจัดทำกิจการ (ตามมาตรา 68) ดังนี้

- 3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และเพื่อการเกษตร
- 3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 3.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 3.12 การท่องเที่ยว
- 3.13 การผังเมือง

4. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้ หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการ ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย (ตามมาตรา 69)

5. การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อ จัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (ตามมาตรา 69/1)

6. เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารทางราชการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการของทาง

ราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ (ตามมาตรา 70)

7. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้ จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (ตามมาตรา 71)

8. การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นและเพื่อประโยชน์แก่กิจการองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม (ตามมาตรา 72)

9. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและกิจการนั้น เป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน (ตามมาตรา 73)

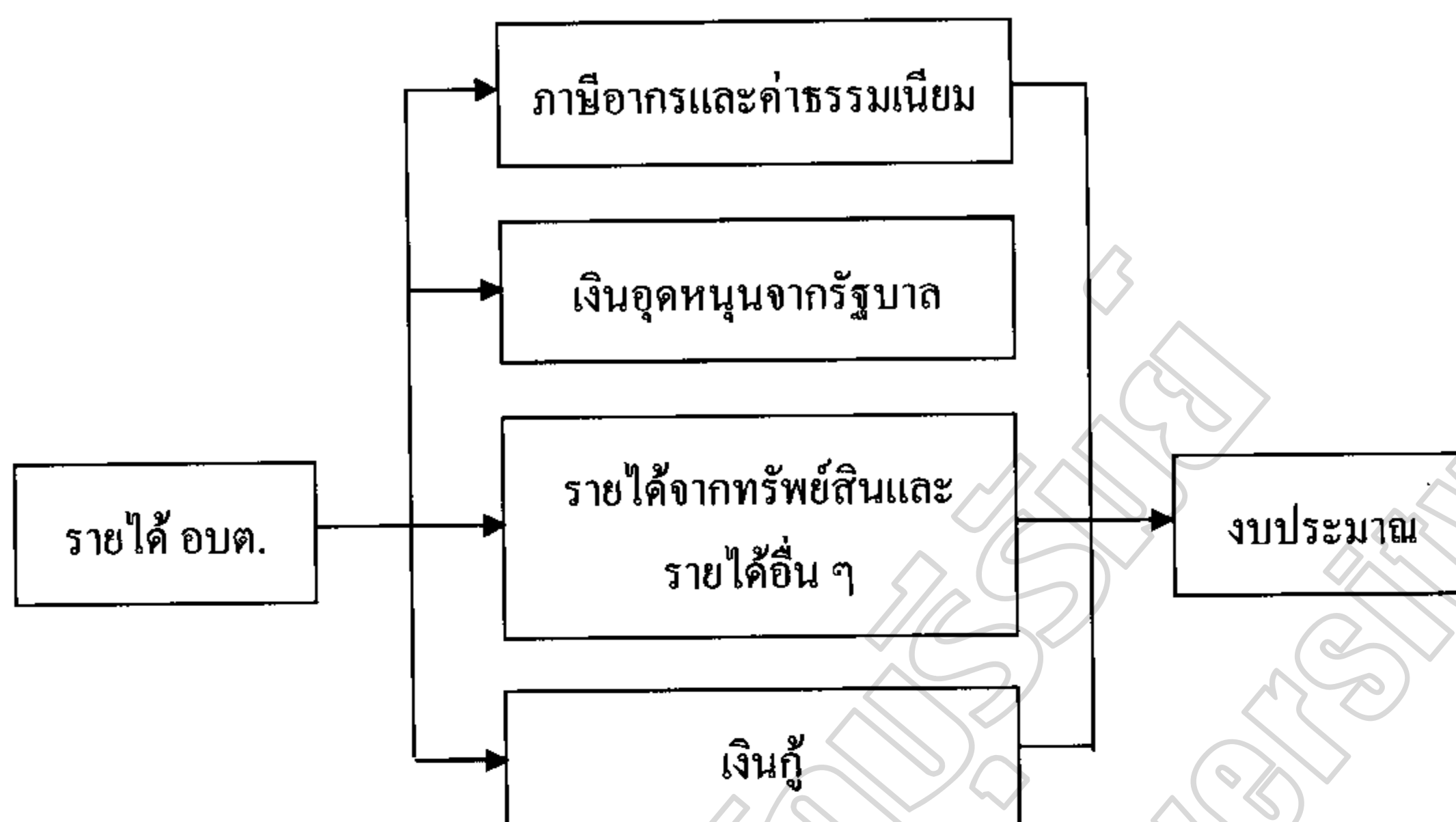
รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ต้องทำหน้าที่พัฒนาพื้นที่ในตำบลให้เจริญ ตามรายได้และงบประมาณในตำบล นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษาบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน อกรฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นที่เกิดจากการฆ่าสัตว์ ซึ่งแต่เดิมองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บให้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหลายทาง ซึ่งแบ่งเป็นหมวดได้ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 : 87)

1. ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม
 - 1.1 ภาษิบำรุงท้องที่
 - 1.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
 - 1.3 ภาษีป้าย

- 1.4 อาคารการฆ่าสัตว์และค่าธรรมเนียมรวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์
- 1.5 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน
- 1.6 ภาษีธุรกิจเฉพาะ
- 1.7 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา
- 1.8 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนัน
- 1.9 อาคารรั้งนกนางแอ่น
- 1.10 ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
- 1.11 อาคารประทานบัตร ใบอนุญาตและอาชญาบัตรการประมง
- 1.12 ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- 1.13 ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
- 1.14 ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
- 1.15 ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่
- 1.16 เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
- 1.17 ภาษีมูลค่าเพิ่ม
- 1.18 ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนด
- 1.19 เงินอุดหนุนรัฐบาล
2. รายได้ทรัพย์สินและรายได้ประเภทอื่น ๆ
 - 2.1 รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 2.2 รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 2.3 รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 2.4 เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
 - 2.5 รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
 - 2.6 รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. เงินกู้ โดยมีหลักการ ดังนี้
 - 3.1 กู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคล
 - 3.2 การกู้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 - 3.3 การกู้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย
4. แหล่งที่มาของรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเองจากภาษีอากรต่าง ๆ ได้แก่
 - 4.1 ภาษีบำรุงท้องที่

- 4.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- 4.3 ภาษีป้าย
- 4.4 อากรการฆ่าสัตว์
5. รายได้ที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับทั้งจำนวน เมื่อมีการจัดเก็บในองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่
 - 5.1 เงินอากรตามกฎหมายว่าด้วยรังนกนางแอ่น
 - 5.2 ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
 - 5.3 เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง
 - 5.4 ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
 - 5.5 ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
6. รายได้ที่ได้รับการจัดสรรให้เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
 - 6.1 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน อากรเมื่อจัดเก็บได้ในจังหวัดจัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้กฎหมายว่าด้วยการนั้น
 - 6.2 ค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมเมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้จัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกระทรวงมหาดไทย
 - 6.3 เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้แบ่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกระทรวงมหาดไทย
7. รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องออกข้อบัญญัติตำบลเพื่อจัดเก็บเพิ่มขึ้นตามกฎหมายนั้น เป็นรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น อัตราที่เรียกเก็บตามบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ภาพประกอบ 2.3 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล
ที่มา : โกวิทย์ พวงงาม (2555 : 179)

8. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

8.1 เงินเดือน

8.2 ค่าจ้าง

8.3 เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ

8.4 ค่าใช้สอย

8.5 ค่าวัสดุ

8.6 ค่าครุภัณฑ์

8.7 ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ

8.8 ค่าสาธารณูปโภค

8.9 เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น

8.10 รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของ

กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

จากอำนาจหน้าที่และภาระข้างต้นจะเห็นได้ว่า การบริหารราชการท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น รัฐได้กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นทั้งในด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์

ของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหลายมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของ กฎหมาย ทั้งนี้เพื่อกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากภาครัฐหรือรัฐบาลกลาง โดยมีพื้นที่รับผิดชอบเป็นของตนเอง ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน. 2557 : 5 - 15)

1. ลักษณะทั่วไปของชุมชนตำบลลำควน

1.1 ที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอกระสัง ห่างจากตัวอำเภอกระสัง เป็นระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลชุมแสง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลชุมแสง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเพ็ชรามและตำบลนาดี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลห้วยสำราญ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

1.2 เนื้อที่ ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีเนื้อทั้งหมดประมาณ 103.08 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 64,426 ไร่

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มและมีความลาดชันเล็กน้อยในบางพื้นที่เมื่อถึงฤดูฝนน้ำจะไหลท่วมไร่นาของราษฎรเนื่องจากติดลำนน้ำชี

1.4 ป่าไม้ ตำบลลำควนมีพื้นที่ป่าสำคัญ ได้แก่ พื้นที่สาธารณะประโยชน์บ้านศรีสนวน หรือป่าห้วยจะเมิง ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 1,200 ไร่ แต่ปัจจุบันได้ผู้บุกรุกและทำลายลงไปมาก

1.5 แหล่งน้ำธรรมชาติ ตำบลลำควน มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ

1.5.1 ลำห้วยจะเมิง ไหลผ่านทางทิศตะวันตกของตำบลลำควน โดยไหลผ่านหมู่บ้าน หมู่ที่ 6, 7, 8, 13, 16 และ 18

1.5.2 ลำนน้ำ, ลำห้วย จำนวน 3 สาย

1.5.3 บึงหนองและอื่น ๆ จำนวน 48 สาย

1.6 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

1.6.1 ฝาย	จำนวน 4 แห่ง
1.6.2 บ่อน้ำตื้น	จำนวน 24 แห่ง
1.6.3 บ่อคาลโยก	จำนวน 6 แห่ง
1.6.4 ประปาหมู่บ้าน	จำนวน 11 แห่ง
1.6.5 สถานีสูบน้ำด้วยพลังไฟฟ้า	จำนวน 3 แห่ง

1.7 การปกครอง

ตำบลลำควน อำเภอกะรัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีหมู่บ้านในเขตการปกครอง จำนวน 18 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านลำควน
- หมู่ที่ 2 บ้านแสงพัน
- หมู่ที่ 3 บ้านหนองพลวง
- หมู่ที่ 4 บ้านยาง
- หมู่ที่ 5 บ้านโนนสว่าง
- หมู่ที่ 6 บ้านแซว
- หมู่ที่ 7 บ้านกระเจา
- หมู่ที่ 8 บ้านประคู้
- หมู่ที่ 9 บ้านกระโดน
- หมู่ที่ 10 บ้านหินโคน
- หมู่ที่ 11 บ้านบุ
- หมู่ที่ 12 บ้านหนองกุ่ม
- หมู่ที่ 13 บ้านขามโคกโพธิ์
- หมู่ที่ 14 บ้านตาเหือง
- หมู่ที่ 15 บ้านหนองแซ่เสา
- หมู่ที่ 16 บ้านลำควนใต้
- หมู่ที่ 17 บ้านไทรทอง
- หมู่ที่ 18 บ้านศรีสนวน

1.8 ประชากร

ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีจำนวนประชากร 11,983 คน เป็นชาย 6,006 คน หญิง 5,977 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 110 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวน 2,358 ครัวเรือน (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลำควน. 2555 : ไม่ปรากฏหน้าพิมพ์)

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

2.1 อาชีพ

ประชากรในตำบลลำควน ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 10 ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น ค้าขาย รับจ้าง รับราชการ ฯลฯ

2.2 หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน

2.2.1	โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวน	41 แห่ง
2.2.2	ปั้มน้ำมัน	จำนวน	2 แห่ง
2.2.3	ฟาร์มสุกร	จำนวน	6 แห่ง
2.2.4	ฟาร์มไก่	จำนวน	2 แห่ง
2.2.5	ร้านซ่อมรถ	จำนวน	8 แห่ง
2.2.6	ร้านค้า	จำนวน	121 แห่ง

3. สภาพสังคม

3.1 การศึกษา

3.1.1	โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน	1 แห่ง
3.1.2	โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน	6 แห่ง
3.1.3	โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา	จำนวน	1 แห่ง
3.1.4	ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน	จำนวน	4 แห่ง
3.1.5	ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	จำนวน	4 แห่ง

3.2 ศาสนา

3.2.1	ผู้นับถือศาสนาพุทธ	จำนวน	11,100 คน ร้อยละ 99.92
3.2.2	ผู้นับถือศาสนาคริสต์	จำนวน	26 คน ร้อยละ 0.08
3.2.3	ไม่มีผู้นับถือศาสนาอิสลาม		
3.2.4	จำนวนวัด/สำนักสงฆ์	จำนวน	7 แห่ง

3.3 สาธารณสุข

3.3.1	สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน	1 แห่ง
3.3.2	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล	1 แห่ง

3.3.3 สถานพยาบาลเอกชน 2 แห่ง

3.3.4 อัตราการมีและการใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สถานีดับเพลิงตำบลลำควน จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่บ้านบุ หมู่ที่ 11 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ 31160

การคมนาคม

1. ถนนลาดยาง	จำนวน 3 แห่ง
2. ถนนคอนกรีต	จำนวน 46 สาย
3. ถนนดิน	จำนวน 5 สาย
4. ถนนลูกรัง/หินคลุก	จำนวน 35 สาย

ถนนส่วนใหญ่เป็นถนนที่สร้างมานานแล้ว ทำให้สภาพถนนส่วนใหญ่เกิดความเสียหายไปตามกาลเวลาทำให้การสัญจรไปมาไม่สะดวกเท่าที่ควร

การโทรคมนาคม

1. โทรศัพท์สาธารณะ	จำนวน 18 เครื่อง
2. วิทยุสมัครเล่น	จำนวน 8 เครื่อง

การไฟฟ้า

ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้าน แต่มีบางครัวเรือนที่ยังไม่ได้ใช้บริการไฟฟ้า เนื่องจากเป็นบ้านที่สร้างขึ้นใหม่ในเขตที่ยังไม่มีการขยายเขตไฟฟ้า คิดเป็นร้อยละของการใช้ไฟฟ้าร้อยละ 95

การประปา

ตำบลลำควนมีน้ำประปาบริการประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน ในรูปแบบประปาหมู่บ้าน ซึ่งยังต้องการพัฒนาในด้านคุณภาพและปริมาณน้ำ ให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการใช้ในหมู่บ้านและมีความสะอาดจนสามารถดื่มได้ต่อไป

ลักษณะการใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดินของราษฎรในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน มีดังนี้

1. พื้นที่พักอาศัย	จำนวน 10,733 ไร่
2. พื้นที่การเกษตร	จำนวน 35,000 ไร่
3. พื้นที่สาธารณะ	จำนวน 5,800 ไร่
4. พื้นที่อื่นๆ	จำนวน 12,893 ไร่

ข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มมวลชน กลุ่มเศรษฐกิจชุมชน และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีดังนี้

1. กลุ่มอาสาพิทักษ์ป่า 1 รุ่น จำนวน 230 คน
2. กลุ่มเยาวชนหมู่บ้าน 18 กลุ่ม จำนวน 162 คน
3. คณะกรรมการพัฒนาสตรีฯ 1 กลุ่ม จำนวน 26 คน
4. สมาชิกศูนย์ศิลปาชีพ 1 กลุ่ม จำนวน 156 คน
5. กองทุนหมู่บ้าน 8 กลุ่ม จำนวน 162 คน
6. กลุ่มเกษตรกร 1 กลุ่ม จำนวน 45 คน
7. กองทุนเศรษฐกิจชุมชน 18 กลุ่ม
8. คณะกรรมการพัฒนาครอบครัวในชุมชน 1 กลุ่ม จำนวน 22 คน
9. คณะกรรมการบริหารการดำเนินงานหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน 18 กลุ่ม
10. กองทุนสวัสดิการตำบลลำควน 1 กลุ่ม จำนวน 12 คน
11. กลุ่ม อสม. จำนวน 18 กลุ่ม
12. กลุ่ม อปพร. ประจำตำบลลำควน 2 รุ่น จำนวน 88 คน

ด้านการเมือง - การบริหาร

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาฯ ข้อมูลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น เมื่อวันที่ 14 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2551 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 5,256 คน ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 4,205 คน จำนวนบัตรเสีย 157 ใบ และจำนวนบัตรไม่ลงคะแนน 56 ใบ อัตราผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 86.05 %

อัตรากำลัง

องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน มีคณะผู้บริหาร ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน จำนวน 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน จำนวน 2 คน เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน จำนวน 1 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน จำนวน 36 คน

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน ประกอบด้วย 4 แผนยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ส่งเสริมการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพ อนามัยที่ดีและอยู่ดีมีสุข
3. การป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน

4. ส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น
5. ส่งเสริมการกีฬาและกิจกรรมนันทนาการ
6. ส่งเสริม อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม บำรุงรักษา ถนน ท่อระบายน้ำ รางระบายน้ำ
2. ก่อสร้าง ปรับปรุง แหล่งน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคและการเกษตร
3. การขยายเขต/ซ่อมแซม/ปรับปรุง/บำรุงรักษาไฟฟ้า ไฟฟ้าสาธารณะ โทรศัพท์

สาธารณะ

4. จัดให้มีระบบผังเมืองที่ดี

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการเกษตร ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. การพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม
2. การพัฒนาและส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์
3. การพัฒนาและส่งเสริมด้านปศุสัตว์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมือง การบริหารจัดการ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ส่งเสริมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนท้องถิ่น
2. ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น
3. การพัฒนา ปรับปรุง อาคาร สถานที่
4. จัดหาพัสดุในการปฏิบัติงาน
5. พัฒนาระบบการจัดเก็บรายได้

นโยบายการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน มีดังนี้

1. นโยบายเร่งด่วน

- 1.1 ส่งเสริมการฝึกและประกอบอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ให้มีรายได้มากยิ่งขึ้น
- 1.2 พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
- 1.3 ปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควนให้มี

ประสิทธิภาพมากขึ้น

- 1.4 พัฒนาระบบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาท สมาชิก อปพร., อสม., ตำรวจบ้านในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมสุขภาพให้กับประชาชน

1.6 ส่งเสริมและสนับสนุนการกีฬาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด

2. นโยบายด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.1 ส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบให้มีประสิทธิภาพ

2.2 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนศาสนาเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตให้กับประชาชน

3. นโยบายด้านการสาธารณสุข

3.1 ส่งเสริมให้ประชาชนออกกำลังกายเพื่อลดปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ

3.2 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

3.3 ร่วมมือกับสถานอนามัยและ โรงพยาบาลในการให้ความรู้กับประชาชนด้านการดูแลรักษาสุขภาพ

3.4 พัฒนาระบบงานกู้ชีพให้สามารถช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน

4.1 พัฒนาและปรับปรุงเส้นทางคมนาคมทางบกภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้านภายในตำบลให้ประชาชนสัญจรไปมาและขนส่งผลผลิตทางการเกษตรได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

4.2 ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอกระสัง สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์ และกรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกินศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน

4.3 ประสานงานกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอกระสังในการขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะและครัวเรือนที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ เพื่อให้การบริการประชาชนมีประสิทธิภาพและลดปัญหาอุบัติเหตุและอาชญากรรม

5. นโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1 ส่งเสริมการปลูกป่าเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม

5.2 ฝึกอบรมประชาชนให้มีความรู้ในการดูแลรักษาป่าและอนุรักษ์ต้นน้ำ เพื่อลดปัญหาการบุกรุกป่าและมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

5.3 กู้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

5.4 ส่งเสริมโครงการฟาร์มตัวอย่างเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและ
การเกษตรตามแนวพระราชดำริ

6. นโยบายด้านการเกษตร

6.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้ส่วนราชการอบรมให้ความรู้กับประชาชนในการประกอบ
อาชีพด้านการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 ขุดลอกคลอง ห้วย หรือสระน้ำสาธารณะให้สามารถรองรับปริมาณน้ำได้มากขึ้น
เพื่อให้ประชาชนมีแหล่งน้ำในการทำเกษตร

6.3 ก่อสร้างประปาหมู่บ้านและพัฒนาระบบประปาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. นโยบายด้านการเมือง การบริหาร และการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ

7.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
และการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพ

7.2 ปรับปรุงหอกระจายข่าวให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้
ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารของทางราชการได้ทั่วถึงและทันต่อสถานการณ์

7.3 จัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มี
ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.4 ส่งเสริมบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ในการให้ความร่วมมือกับ
องค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาตำบล

7.5 ปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์สุข
ของประชาชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์นี้ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยจำเป็นต้อง
ศึกษางานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาไว้ก่อนหน้าแล้ว โดยผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่มีหัวข้องานวิจัย
ใกล้เคียง โดยสรุปเนื้อหาของงานวิจัยได้ดังนี้

พูนทรัพย์ จันทร์กระจ่าง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ศึกษากรณี : เทศบาลตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมน้อยในการจัดทำ
แผนพัฒนาเทศบาล ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับ

ผลประโยชน์ตามแผนพัฒนาเทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาเทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนเทศบาล และด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนพัฒนาเทศบาล

วีระชัย คำถ้ำน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการร่วมตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการกำกับติดตามผล และด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการร่วมดำเนินการ

จำเริญ แก้วมะไฟ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบวลาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการแสดงความคิดเห็น รองลงมา คือ ด้านการกำหนดปัญหา และ ด้านการกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา ด้านการดำเนินการ ด้านการได้รับผลประโยชน์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการติดตามประเมินผล และประชาชนมีข้อเสนอแนะว่า ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรกำหนดเวลาประชุมจัดทำแผนให้เหมาะสม ทำการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง จัดอบรมให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความเข้าใจ ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนา และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจว่าการจัดทำแผนพัฒนาเป็นหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดอนาคตของชุมชน

ประชานาถ สารถิ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปยังค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น ด้านการร่วมทำและดำเนินการ ด้านการร่วมรับประโยชน์ ด้านการร่วมติดตามและตรวจสอบ และ ด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามลำดับ ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีปัจจัยบุคคล 6 ด้าน คือ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาอาศัยในชุมชน และความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนา ส่วนเพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

สิทธิศักดิ์ สารอาภรณ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดทำแผนสูงสุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในด้านรับฟังความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

อรอุมา มุ่งต่อกิจ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นศึกษาเทศบาลในจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (การดำเนินการ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

บุญสม ถึงถิ่น (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมด้านร่วมรับประโยชน์ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมด้านติดตามประเมินผล ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมด้านร่วมคิด

มนต์ชกาน สังภาส (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอกิ่งจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ส่วนการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย

ระพีพรรณ คิ้วรักษา (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ธเนศ ปราบพยัคฆา (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเงิน อำเภอหนองน้ำโพ จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายด้านในด้านร่วมกำหนดปัญหา ด้านการให้ข้อมูล ด้านการปฏิบัติตามแผนและด้านร่วมติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการคัดเลือกคณะกรรมการระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามลักษณะของประชาชนพบว่า ด้านมีอายุและอาชีพของประชาชนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางสมรสของประชาชนที่แตกต่างกัน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบล พบว่า ปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจ โครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีเอกสาร ตำราไว้เผยแพร่ไม่ทั่วถึง และเพียงพอ ประชาชนมีภารกิจไม่สามารถเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

เศรษฐไชย หทัยวรรณ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ความคิดเห็นและประชาชนข้อเสนอแนะ พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมตัดสินใจในโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ทุกโครงการ ในรูปแบบตัวแทนประชาชนเพื่อความโปร่งใส โครงการต่าง ๆ ควรจัดให้ผลประโยชน์ตกกับประชาชนให้มาก และ ควรแจ้งข่าวสารการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างทั่วถึง

ธนวรรณ สวัสดิ์ชัย (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดเวทีเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. และด้านการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ปิยรัตน์ สุขบรรณ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายพบว่า ด้านการเตรียมการจัดทำแผน และด้านการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ไพศาล แก้วบุตรดี (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาตำบล อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

อาศิษฐ์ อินทจักร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2552 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมเพื่อตัดสินใจ ลักษณะการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ และลักษณะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีเพียงลักษณะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเกิดจากการที่ประชาชนยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีเพียงการเข้าร่วมประชุมประชาคม และเสนอแผนงานหรือ โครงการ แล้วรอรับผลประโยชน์การดำเนินการเท่านั้น ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ด้านการจัดทำแผนพัฒนาจากเทศบาลไม่เพียงพอ ตลอดจนประชาชนยังไม่เข้าใจในการจัดทำแผนเท่าที่ควร เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของตัวแทนชุมชน ผู้บริหาร สมาชิก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ทองสุข บรรดาศักดิ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปค่าต่ำสุดจะได้ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนา

ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในด้านการติดตาม ประเมินผลแผนพัฒนา ตามลำดับ

สมควร คลังสูงเนิน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมอื่น ๆ ต้องการให้เทศบาลสร้างงานมีการจ้างคนในพื้นที่ให้มากขึ้น ให้เทศบาลใช้งบประมาณ อย่างเปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้คณะผู้บริหารบริหารงานจริงจัง รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และการออกทำประชาคมต่าง ๆ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบมากขึ้น

ปิยนาฏ เฟื่องคำ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านเห็นว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผนดำเนินการ รongลงมา คือด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน ด้านการค้นหา และสาเหตุของปัญหา และน้อยที่สุดคือ ด้านการติดตามประเมินผล

ณัฐริการ์ เศษจันทร์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนโดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาเห็นว่า มีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผล ประชาชนที่มีเพศต่างกัน เห็นมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่เป็นเพศชายเห็นว่ามีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ประชาชนที่มีอายุ 31 - 40 ปี เห็นว่ามีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้านมากกว่าประชาชนที่อายุ 41 - 50 ปี 51 ปี ขึ้นไป และ 18 - 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ประชาชนที่อายุต่างกันเห็นว่า มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน เห็นว่ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน

ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. เห็นว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น และประชาชนที่จบระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป เห็นว่ามีส่วนร่วมในการประเมินผลมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรอนงค์ ปานมัจฉา (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านร่วมรับประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านกำหนดปัญหา ด้านการกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา และด้านการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำสุดจะได้ดังนี้ คือ ด้านร่วมรับประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการแสดงความคิดเห็น และที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินการตามลำดับ

กิตติมา ศรีปัญญา (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหมื่นถ่าน อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ในการกำหนดปัญหาความต้องการ และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่า ประชาชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหมื่นถ่าน ดำเนินการดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาความต้องการ ควรมีการจัดทำแบบฟอร์มในการให้เสนอโครงการที่เป็นปัญหาในทุกครัวเรือน และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาเพื่อพิจารณางบประมาณมากขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ ควรมีการชี้แจงขบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ควรส่งผลการพิจารณาแผนเมื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาแล้วเสร็จมาให้ประชาชนทราบทุกหมู่บ้าน และ อบต. ควรให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ประชาชนในการขอข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบว่ามีการนำแผนไปจัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการนำแผนมาดำเนินการจัดทำโครงการในข้อบัญญัติ ควรเปิดเผยข้อมูลในข้อบัญญัติท้องถิ่นให้ประชาชนทั่วไป และควรมีการประชาสัมพันธ์การประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นว่า นำไปใช้ในการจัดทำข้อบัญญัติที่โครงการ

ในเรื่องอายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อเดือน โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

เมตตา อินจงกล (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่า รายได้ของประชาชนมีความเป็นอิสระกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลักห้า จังหวัดสมุทรสาคร

สาริศา แก้วดี (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรวบรวมปัญหาความต้องการ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล/หาสาเหตุของปัญหา ด้านการติดตามประเมินผล ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ และด้านการร่วมกำหนดโครงการ/กิจกรรม ตามลำดับ

จำสืบเอกคำรณ ภูหอมหวาน (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล/หาสาเหตุของปัญหา ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ ด้านการรวบรวมปัญหาความต้องการ และด้านการติดตามประเมินผล ตามลำดับ

กฤษฎากรณ์ ยูงทอง (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนาजू อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนาजू ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลนาजू อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลนางัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และประชาชนที่เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลนางัว โดยที่ประชาชนได้เสนอความต้องการของชุมชนให้ได้รับการบรรจุในโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาลตำบลนางัว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาในปีถัดไป

ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งได้ผลจากการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนางัว ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการบริการจากเทศบาลตำบลนางัว ได้จัดทำแผนงาน โครงการที่มีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์ของ เช่น เครื่องอุปโภค บริโภค เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้านเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนทั้งโดยทางปฏิบัติงานประจำวันของประชาชน รวมถึงเป็นแนวทาง

ในการเกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการดำเนินการนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการได้เข้าร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพราะคิดว่าจะทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพราะจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น และส่งผลต่อประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการเทศบาลตำบลนางัวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเทศบาลตำบลนางัวได้เปิดโอกาสให้ท่านเข้าร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยได้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการ ตามแผนพัฒนาและมีส่วนร่วมในการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางัว

นริگانต์ พุทธเมฆ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาของเทศบาลตำบลบ้านด้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ)

ธันวา มีความรัก (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติการ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ และประชาชนมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรให้มีการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ) ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะให้ข้อบัญญัติที่ได้รับการอนุมัติแล้ว ควรมีการสำเนาประกาศให้ประชาชนทราบ และในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรให้มีการติดตามประเมินผลตามแผนพัฒนาทุก 3 เดือน

เกสร ไสยศศรี (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกว่าน อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกว่าน อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการติดตามผลการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงมาหาลำดับนี้ ด้านการจัดทำแผน ด้านการเสนอปัญหา และด้านการติดตามผล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้านก่อสร้างถนนคอนกรีตในชุมชนทุก ๆ หมู่บ้าน รองลงมา คือ โครงการที่ประชาชนเสนอไปแล้วควรนำเข้าบรรจุในแผน และการดำเนินการตามแผนให้ครบทุกโครงการ และองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้าร่วมประชุมทุกหมู่บ้าน เพื่อทราบแนวความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

ชาลิสา นามืองรัมย์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนาตาล อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาความต้องการ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ติดตาม และ

ประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนไปจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ตามลำดับ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนาตาล อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมควบคุม ติดตาม โครงการ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรสรุปรายงานผลการดำเนินงานในรอบปี และประกาศให้ประชาชนได้รับทราบผลการดำเนินงาน ควรกำหนดวันล่วงหน้าก่อนที่คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจะเข้ามา เพื่อกำหนดปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน ควรเพิ่มช่องทางในการติดตามประเมินผลการทำงานของเทศบาล เช่น เว็บไซต์ของเทศบาล และให้ประชาชนเข้าถึงได้ เมื่อจัดทำแผนพัฒนาฯ เสร็จแล้ว ควรปิดประกาศให้ประชาชนรับทราบในเนื้อหาของแผนฯ อย่างทั่วถึง และควรให้ประชาชนเข้าร่วมตรวจสอบเนื้อหาของร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น หลังจากทีคณะกรรมการจัดทำแผนฯ จัดทำเสร็จแล้ว

จริยา เกณฑ์ทา (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลสันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ตามลำดับ

สุรศักดิ์ สอนบาล (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาท้องถิ่น และด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้ศึกษามีความเห็นว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมาจากปัญหาและความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น และกำหนดแนวทางที่ชัดเจน การลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ผู้บริหารท้องถิ่นสามารถประกาศใช้แผนที่ผ่านการเห็นชอบจากอนุกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และผ่านกระบวนการ

ประชาคม และในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมนั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำ สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินกิจกรรม/โครงการต่างๆ โดยลำดับขั้นตอนและรูปแบบการดำเนินการที่ชัดเจน มุ่งเน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และมีความยืดหยุ่นพอสมควร จึงจะประสบความสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายทั้งนี้ หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีการวางระบบการติดตามและประเมินผลที่แสดงจุดเริ่มต้นของระบบการติดตามเริ่มจากการใช้ทรัพยากรไปเพื่อดำเนินงาน โดยจะมุ่งเน้นการติดตามผลการใช้ทรัพยากรเมื่อเทียบกับเวลาและการติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานเมื่อเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ การวางระบบติดตามจึงเป็นการสร้างระบบเพื่อที่จะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขในเชิงการบริหาร อย่างไรก็ตาม และประเมินผลจะได้รับผลกระทบจากการจัดทำแผนการดำเนินงาน นั่นคือ ถ้าได้แผนการดำเนินงานที่สอดคล้องและเอื้อต่อการติดตามและประเมินผล ก็จะทำให้ระบบติดตามและประเมินผลทำหน้าที่ของระบบไปได้ หากแต่แผนไม่เอื้อต่อการติดตาม เช่น ขาดความชัดเจน หรือมีการปรับกิจกรรม โดยไม่ได้ยึดแผนการดำเนินงาน ฯลฯ ก็อาจทำให้ระบบติดตามและประเมินผลโดยรวมดังกล่าวมีปัญหาได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ เพื่อให้ผลศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีการกำหนด ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอลำควน จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 18 หมู่บ้าน และมีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 8,062 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน. 2555 : ไม่มีเลขหน้า)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 8,062 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมผสาน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย 3 ประเภท คือ แบบสอบถาม เทคนิคการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Taro Yamane ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 146)

ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 383 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ใช้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดโควตา (Quota) จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน

2.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 12 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 6 คน

ตาราง 3.1 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1	บ้านลำควน	599	28
หมู่ที่ 2	บ้านแสงพัน	751	30
หมู่ที่ 3	บ้านหนองพลวง	598	28
หมู่ที่ 4	บ้านยาง	232	12
หมู่ที่ 5	บ้านโนนสว่าง	486	22
หมู่ที่ 6	บ้านแซว	501	24
หมู่ที่ 7	บ้านกระเจา	597	28
หมู่ที่ 8	บ้านประดู่	353	19
หมู่ที่ 9	บ้านกระโดน	201	10
หมู่ที่ 10	บ้านหินโคน	519	25
หมู่ที่ 11	บ้านบุ	495	20
หมู่ที่ 12	บ้านหนองกุ่ม	605	30
หมู่ที่ 13	บ้านขามโคกโพธิ์	151	8
หมู่ที่ 14	บ้านตาเหือง	153	9
หมู่ที่ 15	บ้านหนองแซงเสา	619	31
หมู่ที่ 16	บ้านลำควนใต้	580	26
หมู่ที่ 17	บ้านไทรทอง	395	20
หมู่ที่ 18	บ้านศรีสนวน	227	11
รวม		8,062	383

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งคำถามครอบคลุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน แบ่งเป็น 6 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และไม่มีส่วนร่วม โดยกำหนดคะแนนไว้ 6 ระดับ คือ

มีส่วนร่วมมากที่สุด	6	คะแนน
มีส่วนร่วมมาก	5	คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	4	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	3	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	2	คะแนน
ไม่เคยมีส่วนร่วม	1	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมนอกเหนือจากคำถามในตอนที่ 2

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัย เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 ศึกษาเทคนิค และวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำเสนอร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบเพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมตรงสภาพความเป็นจริงเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

2.4.1 อาจารย์ ดร.ผดุงชาติ ยงค์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.4.2 อาจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์ หัวหน้าสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ข้าราชการบำนาญ อดีตรองนายกเทศมนตรี เมืองบุรีรัมย์

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไข และเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.6 นำแบบสอบถาม ไปทดลอง (Try Out) ใช้กับประชาชนในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลพรสำราญ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8188 ซึ่งผ่านเกณฑ์ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำดวนอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ด้วยตนเอง

1.3 กรณีไม่ได้แบบสอบถามคืนภายในที่กำหนด ผู้วิจัยจะติดตามด้วยตนเองเพื่อให้ได้แบบสอบถามคืน

1.4 แจกแบบสอบถาม จำนวน 383 ฉบับ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาได้ จำนวน 383 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

1.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หากคำร้อยละ และเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิธีการและเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

2.1 การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ประกอบด้วยรายการคำถามที่ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการซักถามไว้ล่วงหน้า ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายกับสิ่งที่ต้องการศึกษา ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์

2.1.1.1 สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชน จำนวน 20 คน ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง

2.1.2 ขั้นตอนการเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์

2.1.2.1 ผู้สัมภาษณ์ทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการวิจัยให้ชัดเจน

2.1.2.2 เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น แบบสัมภาษณ์ กระดาษ ดินสอ และปากกา เครื่องอัดเทปเพื่อบันทึกข้อมูล กล้องถ่ายรูป และหนังสือขออนุญาต สัมภาษณ์จากบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นต้น

2.1.2.3 ผู้สัมภาษณ์สำรวจพื้นที่ที่จะไปทำการสัมภาษณ์

2.1.2.4 ลงพื้นที่สนามสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ สถานที่ที่ต้องการศึกษา รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อผู้วิจัยจะได้วางแผนการเก็บข้อมูล ได้ถูกต้อง และช่วยในการตีความหมายข้อค้นพบใหม่ ๆ

2.1.2.5 นัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องล่วงหน้าให้ชัดเจน ทั้งวัน เวลา และสถานที่ใช้ในการสัมภาษณ์

2.1.3 ขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์

2.1.3.1 แนะนำตนเอง บอกจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ เข้าใจ บางครั้งได้ขอความอนุเคราะห์ผู้ใหญ่บ้านหรือประธานชุมชนในการเข้าหากลุ่มเป้าหมาย

2.1.3.2 ในระหว่างการสัมภาษณ์ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สุภาพ บางครั้งอาจใช้ภาษาถิ่นในการสนทนา โดยให้เป็นธรรมชาติที่สุด

2.1.3.3 จดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งใช้เครื่องบันทึกเสียง และในบางครั้งอาจถ่ายภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ทุกครั้ง พร้อมทั้งสร้างความมั่นใจแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ในการรักษาความลับว่าจะลบทำลายข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย แต่หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ยินยอมให้มีการบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียงหรือไม่ให้ถ่ายภาพ ก็ต้องปฏิบัติตามความประสงค์นั้น

2.1.3.4 เมื่อมีการป้อนคำถามแก่ผู้ให้สัมภาษณ์แล้ว หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่เข้าใจคำถามก็ทวนคำถามใหม่ และไม่ชี้้นำคำตอบและไม่เร่งรัดคำตอบ

2.1.4 ขั้นตอนการติดตามและประเมินผลการสัมภาษณ์

2.1.4.1 หลังการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง แต่ละวัน จะทำการสรุปปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขในการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป หรือวันต่อไป

2.1.4.2 เมื่อพบว่าข้อมูลที่ได้มีความสำคัญ แต่ไม่ครบถ้วน จะกลับไปขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้สัมภาษณ์คนเดิม

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในเขตตำบลลำควน จำนวน 12 คน โดยคัดเลือกแบบโควตา ดังนี้

2.2.1 กลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

2.2.1.1 ผู้นำหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน จำนวน 6 คน

2.2.1.2 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน จำนวน 6 คน

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ เนื่องจากมีตำแหน่งทางการปกครองในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการครอบงำทางความคิดหรือชักนำให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตาม เพราะในระหว่างการสนทนาต้องแสดงความคิดเห็นทั้งที่สอดคล้องและโต้แย้งกันตลอดเวลา โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ด้วยตนเอง และคอยจุดประเด็นในการสนทนาโน้มน้าวให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ละเอียด ลึกซึ้งเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลลำควนซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.2 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการสนทนากลุ่ม

2.2.2.1 ส่งหนังสือนัดหมายถึงผู้ให้ข้อมูลมาประชุมร่วมกัน ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลลำควนเพราะเป็นสถานที่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดประชุม

2.2.2.2 ผู้วิจัยได้เตรียมประเด็นคำถาม ปัญหาหรือหัวข้อต่าง ๆ

ไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน

2.2.2.3 จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเทป ม้วนเทป สมุด ดินสอ เครื่องดื่ม อาหารว่าง เป็นต้น

2.2.2.4 ผู้วิจัยจะเป็น ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และจัดบันทึก บันทึกเสียง บันทึกภาพด้วยตนเองไปพร้อมกับการสังเกต การจัดสถานที่นั่งสนทนา ผู้ดำเนินการ ผู้ช่วยผู้ดำเนินการและผู้ให้ข้อมูลจะนั่งหันหน้าเข้าหากัน

2.2.2.5 ผู้วิจัยจะทำการจดประเด็นการพูดคุยเพื่อป้องกันการลืมระหว่างการสนทนา รวมถึงการจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตไว้ด้วย ทั้งนี้ ระยะเวลาการสนทนา ประมาณ 2 ชั่วโมง มีการพักรับประทานอาหารว่าง เปลี่ยนอิริยาบถระหว่างการประชุมเพื่อ ป้องกันมิให้ผู้ร่วมสนทนาเกิดความเบื่อหน่าย

2.2.2.6 ผู้ดำเนินการต้องจำชื่อผู้ที่ร่วมสนทนาให้ได้ทุกคน โดยวิธีจดชื่อ ไว้ในสมุดบันทึกตามตำแหน่งที่แต่ละคนนั่งอยู่

2.2.2.7 พยายามให้ผู้ร่วมสนทนาทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดและอย่างทั่วถึงอย่างอิสระ ป้องกันไม่ให้ผู้ใดผู้หนึ่งมีความสำคัญหรืออิทธิพลเหนือผู้อื่น อันเป็นการแทรกแซงและครอบงำความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2.2.2.8 ในระหว่างซักถามผู้วิจัยไม่ตั้งคำถามนำหรือแสดงท่าทีชี้แนะให้กลุ่มหรือผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นไปในทางใดทางหนึ่งซึ่งผู้ต้องการเก็บข้อมูลต้องการ

2.2.2.9 หลังการสนทนาเสร็จแล้ว ผู้ดำเนินการกล่าวคำขอบคุณผู้ร่วมสนทนา

2.3 การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง

(Unstructured Observation) ช่วยในเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นรายบุคคลและการสนทนากลุ่ม ซึ่งแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อค้นหาความจริงของปรากฏอย่างใกล้ชิด อันเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงและเป็นการเสริมให้ข้อเท็จจริงชัดเจนยิ่งขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมีความเชื่อถือได้สูง เพราะเป็นข้อมูลที่ได้จากบุคคลหรือสิ่งนั้น ๆ โดยไม่มีโอกาสที่จะนึกคิดเปลี่ยนแปลง การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต มีวิธีการ ดังนี้

2.3.1 การสังเกตขณะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัย จะชวนผู้ถูกสัมภาษณ์สนทนาเรื่องทั่วไป และเข้าสู่หัวข้อสนทนาที่ต้องการทราบถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลถาวร ผู้วิจัยจะทำการสังเกตโดยการสังเกตจากการพฤติกรรมที่แสดงออกขณะให้สัมภาษณ์ ลักษณะการแสดงความคิดเห็น ซึ่งพฤติกรรม

การแสดงออกจะชี้วัดถึงความสนใจที่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ความสนใจในเรื่องที่สนทนา ความเข้าใจในเรื่องที่สนทนา เป็นต้น

2.3.2 การสังเกตจากการอภิปรายกลุ่มย่อย ในขณะที่สนทนากลุ่มย่อยผู้วิจัยจะดำเนินการสังเกตไปพร้อมกับการสนทนากลุ่ม โดยสังเกตจากความคิดเห็น ความสนใจในเรื่องที่อภิปราย การแสดงความคิดเห็นที่ต่อเนื่อง ทั้งเห็นด้วย และข้อคิดเห็นที่แตกต่างจากการสนทนากลุ่ม ซึ่งจะทำให้ทราบถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำดวน

2.3.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในขณะการประชุมการจัดทำแผนพัฒนาพร้อมกับสนทนากับประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน

2.3.4 ในขณะทำการสังเกตจะมีการบันทึกและตั้งข้อสังเกตที่ควรพิจารณาไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์และทำการสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบผสมผสาน (Mix Method) แยกได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.1 การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Content Analysis) เป็นการนำเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ มาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

1.3 นำเสนอผลการศึกษาโดยพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

2.2 กรอกรหัสแบบสอบถาม

2.3 กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล

2.4 ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

2.5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และเสนอข้อมูลในรูปของตารางแสดงจำนวนร้อยละ

2.6 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แยกเป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยภาพรวม เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

2.7 ความคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

2.8 เกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูล การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Mean) ได้กำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (กานดา พูนลาภทวี. 2539 : 79)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5.51 - 6.00	มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
4.51 - 5.50	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
3.51 - 4.50	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
2.51 - 3.50	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
1.51 - 2.50	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.00 - 1.50	ไม่เคยมีส่วนร่วม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
 - 2.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นหลัก ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยแยกประเด็นการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้รูปแบบการวิเคราะห์แบบ Mix Method โดยใช้เชิงปริมาณประกอบกับข้อมูลเชิงคุณภาพ และใช้การพรรณนาวิเคราะห์ประกอบผลการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตาราง 4.1

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	383	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	239	62.00
1.2 หญิง	144	38.00
2. อายุ		
2.1 ไม่เกิน 30 ปี	46	12.10
2.2 31 – 45 ปี	146	38.10
2.3 46 – 60 ปี	170	44.10
2.4 61 ปี ขึ้นไป	21	5.70
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ประถมศึกษา	276	72.06
3.2 มัธยมศึกษา/ปวช.	55	14.36
3.3 อนุปริญญา/ปวส.	1	0.26
3.4 ปริญญาตรี	51	13.32
3.5 สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
4. อาชีพ		
4.1 ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	14	3.66
4.2 รัฐวิสาหกิจ	0	0.00
4.3 ธุรกิจส่วนตัว	102	26.63
4.4 ค้าขาย	16	4.18
4.5 รับจ้าง	78	20.36
4.6 เกษตรกร	173	45.17
5. รายได้เฉลี่ย/เดือน		
4.1 ไม่เกิน 5,000 บาท	124	32.38
4.2 5,001 – 10,000 บาท	163	42.56
4.3 10,001 – 15,000 บาท	92	24.02
4.4 15,0001 บาท ขึ้นไป	4	1.04

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 383 คน จำแนกตามเพศ เป็นชาย จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 62 เป็นหญิง จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 38

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ช่วงอายุระหว่าง 46–60 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 44.10 รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง 31–45 ปี มีจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 38.10 ส่วนที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุระหว่าง 61 ปีขึ้นไป มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.70

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับประถมศึกษา มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 70.06 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.36 ส่วนที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 13.32

เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพเกษตรกร มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 45.17 รองลงมา คือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 26.63 ส่วนที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ อาชีพข้าราชการ / พนักงานของรัฐ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.66

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังแสดงในตาราง 4.2–4.6 ดังนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ระดับการความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการตัดสินใจ	3.96	0.50	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินงาน	3.89	0.55	ปานกลาง
3. ด้านการรับผลประโยชน์	3.91	0.57	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผล	3.82	0.53	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.90	0.26	ปานกลาง

จากตาราง 4.2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.91$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการตัดสินใจ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการตัดสินใจ			
1. อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการ	4.07	0.53	ปานกลาง
2. อบต. เปิดโอกาสให้เสนอแผน/โครงการของชุมชนต่อที่ประชุมประชาคม	3.92	0.52	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วน	4.05	0.54	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา	3.89	0.55	ปานกลาง
5. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอเพื่อจัดทำแผนพัฒนา	3.98	0.50	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.98	0.50	ปานกลาง

จากตาราง 4.3 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง

เช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 1. อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชาคม เพื่อเสนอปัญหาความต้องการ ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมา คือ ข้อ 3. ท่านมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับ ความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วน ($\bar{X} = 4.05$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4. ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.89$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการดำเนินงาน

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการดำเนินงาน			
6. มีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงาน โครงการของ อบต.	4.31	0.86	ปานกลาง
7. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ แรงงานในการพัฒนา	4.21	0.76	ปานกลาง
8. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตาม โครงการของ อบต.	4.47	0.80	ปานกลาง
9. มีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณูปโภคใน ชุมชน	4.28	0.91	ปานกลาง
10. มีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่ อบต. ดำเนินการ	3.98	0.50	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	4.27	0.74	ปานกลาง

จากตาราง 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 8. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามโครงการ ของ อบต. ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา คือ ข้อ 6. มีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงานโครงการ

ของ อบต. ($\bar{X} = 4.31$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 10. มีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้าง
ที่ อบต. ดำเนินการ ($\bar{X} = 3.98$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการรับผลประโยชน์

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการรับผลประโยชน์			
11. ร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการลานกีฬา	4.14	0.53	ปานกลาง
12. ร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการจัดเก็บขยะ	4.22	0.49	ปานกลาง
13. มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากโครงการ ที่เสนอต่อ อบต.	4.05	0.35	ปานกลาง
14. ร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดสวัสดิการ ของ อบต.	3.96	0.40	ปานกลาง
15. ร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้าน สาธารณสุขโลก	4.02	0.38	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	4.07	0.43	ปานกลาง

จากตาราง 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการรับผลประโยชน์
โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับ
ปานกลางเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 12. ร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการจัดเก็บ
ขยะ ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมา คือ ข้อ 11. ร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการลานกีฬา ($\bar{X} = 4.14$)
ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 14. ร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดสวัสดิการของ อบต.
($\bar{X} = 3.96$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการประเมินผล

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการประเมินผล			
16. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบตามแผนพัฒนาของ อบต.	4.34	0.58	ปานกลาง
17. มีส่วนร่วมติดตามนำแผนไปปฏิบัติ	3.98	0.50	ปานกลาง
18. มีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนา	4.21	0.76	ปานกลาง
19. มีส่วนร่วมตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงาน อบต.	4.25	0.64	ปานกลาง
20. ร่วมรับรู้ความก้าวหน้าของโครงการที่ดำเนินการ	4.07	0.43	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	4.33	0.60	ปานกลาง

จากตาราง 4.2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 16. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบตามแผนพัฒนาของ อบต. ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา คือ ข้อ 19. มีส่วนร่วมตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงาน อบต. ($\bar{X} = 4.25$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 17. มีส่วนร่วมติดตามนำแผนไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.98$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ปรากฏดังตาราง 4.6 ดังนี้

ตาราง 4.6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมควบคุม ติดตามโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในแผนพัฒนาท้องถิ่น แล้วสรุปรายงานผลการดำเนินงานในรอบปี และประกาศให้ประชาชนได้รับทราบผลการดำเนินงาน	32	35.16
2	ควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้านก่อสร้างถนนคอนกรีตในชุมชนทุก ๆ หมู่บ้าน	30	32.97
3	โครงการที่ประชาชนเสนอไปแล้วควรนำเข้าบรรจุในแผน และการดำเนินการตามแผนให้ครบทุกโครงการ	29	31.87
	รวม	91	100.00

จากตาราง 4.6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมควบคุม ติดตามโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในแผนพัฒนาท้องถิ่น แล้วสรุปรายงานผลการดำเนินงานในรอบปี และประกาศให้ประชาชนได้รับทราบผลการดำเนินงาน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 35.16 รองลงมา คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้านก่อสร้างถนนคอนกรีตในชุมชนทุก ๆ หมู่บ้าน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 32.97 และโครงการที่ประชาชนเสนอไปแล้วควรนำเข้าบรรจุในแผน และการดำเนินการตามแผนให้ครบทุกโครงการ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.87 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ประกอบ มีลักษณะแบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยกำหนดหัวข้อไว้กว้าง ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

3.1 ด้านการตัดสินใจ

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ผู้นำชุมชน กล่าวว่า “ได้เข้าไปมีส่วนในการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในบางกิจกรรม และมีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นแรงงานรับจ้างตามโครงการที่ อบต. ทำเป็นโครงการที่ใช้แรงงานคนในชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน” (วิทยา พะนันรัมย์. 2558)

ผู้นำชุมชนอีกท่าน กล่าวเพิ่มเติมว่า “มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. ในส่วนของการเข้าประชาคม เนื่องจากตนเองเป็นประชาคมหมู่บ้านทำให้ต้องเข้าร่วม เพื่อดำเนินกิจกรรมการประชาคมในทุกกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการจัดประชาคม (ประดิษฐ์ หอมขจร. 2558)

ประชาชนบางท่าน กล่าวเพิ่มเติมว่า “ได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง เพราะการเข้าร่วมประชาคมการจัดทำแผนพัฒนา เพราะเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะเสนอความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลรับรู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชน” (คำสอง ผสมสี. 2558)

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการตัดสินใจ ได้ข้อสรุปว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการแสดงความคิดเห็นในการจัดเรียงลำดับปัญหาเร่งด่วน หรือความต้องการเร่งด่วนของประชาชน เพราะการจัดเรียงลำดับปัญหาเร่งด่วน จะทำให้แผนพัฒนาได้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ ส่วนใหญ่เห็นว่าเห็นว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการวางแนวทางเพื่อการพัฒนา เนื่องจากจะทำให้ได้รับการแก้ไขปัญหาตามลำดับความเดือดร้อนของประชาชน

3.2 ด้านการดำเนินงาน

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ผู้นำชุมชนบางท่าน กล่าวว่า “เข้ามีส่วนร่วมทุกครั้งที่ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องให้การสนับสนุนการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วง

ชุมชนได้ประโยชน์ ในด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงานจะสนับสนุนด้านแรงงาน หรือเป็นวัสดุอุปกรณ์ เป็นบางครั้งในโอกาสที่เหมาะสม ” (ชอบ วงศ์จันทร์.2558) และประชาชนบางท่านกล่าวเพิ่มเติมว่า “ได้เข้าร่วมตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่บ่อยครั้ง เนื่องจากติดภารกิจทางครอบครัว กิจกรรมที่ได้เข้าร่วม คือ การที่ร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านสาธารณสุขปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบลในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้าส่องสว่าง ลานกีฬา เป็นต้น (ชนาวัดน์ ยืนยง. 2558)

ผู้นำชุมชนบางท่าน กล่าวเพิ่มเติมว่า “เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้งทุกกิจกรรม และทำการช่วยสนับสนุนทั้งอุปกรณ์ในการพัฒนาแรงงาน เพราะเห็นการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องใช้กำลังแรงงานในชุมชนร่วมด้วยถึงจะประสบผลสำเร็จ (ศุภชัย วงจันทร์. 2558)

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการดำเนินงาน ได้ข้อสรุปว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องให้การสนับสนุนการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วง ชุมชนได้ประโยชน์ในด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงานจะสนับสนุนด้านแรงงาน หรือเป็นวัสดุอุปกรณ์ เป็นบางครั้งในโอกาสที่เหมาะสม และบางครั้งติดภารกิจหน้าที่ประจำและภารกิจทางด้านครอบครัว ประกอบกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจะอยู่ในช่วงวันหยุดพักติและเวลาภารกิจส่วนตัว การมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จะมีส่วนร่วม โดยได้ดูแลสาธารณสุขปโภคที่อยู่ในชุมชน

3.3 ด้านการรับผลประโยชน์

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็น ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ผู้นำชุมชนบางท่าน กล่าวว่า “เข้ามีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกันตรวจสอบโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลว่า เป็นไปตามความต้องการที่เสนอหรือไม่ ในส่วนที่ได้เข้าร่วม ได้แก่ การเป็นกรรมการตรวจการจ้างของโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน” (ควรร คงรัมย์. 2558)

ประชาชนทั่วไปบางท่าน กล่าวเพิ่มเติมว่า “มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากองค์การบริหารส่วนตำบลทุกโครงการ โดยเฉพาะสาธารณสุขปโภค โครงสร้างพื้นฐาน เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ทุกครัวเรือน” (เวียค พินัยรัมย์. 2558) และประชาชนทั่วไปอีกท่าน กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง

เพราะมีภาระหน้าที่ต้องทำนอกชุมชน โดยกิจกรรมการมีส่วนร่วมรับรู้ว่าการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความก้าวหน้าเพียงใด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการโครงสร้างพื้นฐาน” (เพียร ส้ารวมจิต. 2558)

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการรับผลประโยชน์ ได้ข้อสรุปว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในทุกโครงการตามแผนพัฒนา เช่น การจัดเก็บขยะ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาในการกำจัดขยะเอง ด้านสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตของประชาชนทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ทุกครัวเรือน การจัดสวัสดิการต่าง ๆ แก่ประชาชน เช่น การจัดสวัสดิการเกี่ยวกับการฌาปนกิจ เป็นต้น และบางคนมีภาระหน้าที่ต้องทำภายนอกชุมชน โดยกิจกรรมการมีส่วนร่วมรับรู้ว่าการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความก้าวหน้าเพียงใด

3.4 ด้านการประเมินผล

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ผู้นำชุมชนบางท่านกล่าวว่า “มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญและเป็น โอกาสในการที่จะเสนอปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน ให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปแก้ไขและจัดทำแผนพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน” และผู้นำชุมชนอีกท่าน กล่าวเพิ่มเติมว่า “มีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล โดยการเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้างที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดซองประมูล การจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละโครงการ ส่วนใหญ่เป็นโครงการ โครงสร้างพื้นฐานที่กำหนดไว้ใน แผนพัฒนา” (เลี่ยน กระจ่างจิตร และ สุรชาติ พิลาครมย์. 2558)

ประชาชนทั่วไปบางท่าน กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นอีกว่า “มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง เพราะมีภารกิจด้านหน้าที่การงานที่อยู่นอกพื้นที่ชุมชน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมได้ทุกครั้งทุก กิจกรรม โดยกิจกรรมที่เข้าร่วมจะเป็นการสนับสนุนแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ในการพัฒนาหรือการ จัดประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลจากการสัมภาษณ์” (อดุลย์ ธีรัมย์. 2558)

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ด้านการประเมินผล ได้ข้อสรุปว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นกรรมการติดตามประเมินผลร่วมกับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจรับงานในโครงการ โครงสร้างพื้นฐานร่วมกับคนในชุมชน เป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละโครงการ ส่วนใหญ่เป็นโครงการ โครงสร้างพื้นฐานที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อไว้กว้าง ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.1 ด้านการตัดสินใจ

ผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป กล่าวว่า “มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา โดยได้เข้าร่วมเสนอความเห็นเพื่อเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งการเรียงปัญหาเป็นสิ่งสำคัญจากมากไปหาน้อย สามารถทำให้ปัญหาของประชาชนได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว ที่ได้เข้าร่วมเนื่องจากเห็นว่าการจัดทำแผนเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและเป็นตัวแทนครัวเรือนในการเข้าร่วมประชาคมด้วย” “ส่วนใหญ่เข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขึ้นอยู่กับบทบาทของตนเองในสังคม และที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การเข้าร่วมประชาคมเพื่อเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชน ถือได้ว่าเป็นส่วนสนับสนุนในการตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนา” (สมบัติ ทะเกิงสุข และกิตติ ทะรัมย์. 2558)

ผู้นำชุมชน กล่าวเพิ่มเติมว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา จะมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การเข้าร่วมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนต่อประชาคม การจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล” (พงษ์เทพ สายยศ. 2558)

ประชาชนบางท่านกล่าวเพิ่มเติมว่า “ได้มีส่วนร่วมโดยการร่วมรับผลประโยชน์ต่าง ๆ จากโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำ เช่น การรับผลประโยชน์ด้านการให้บริการจัดเก็บขยะ เป็นต้น” (คำ ควรชอบ. 2558)

จากการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ด้านการตัดสินใจ ได้ข้อสรุปว่า ส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะนำโครงการอะไรเสนอเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปจัดทำแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขึ้นอยู่กับบทบาทของตนเองในสังคม และที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การเข้าร่วมประชาคม เพื่อเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชน และส่วนใหญ่เห็นว่าการดำรงชีวิตในช่วงกลางวันเป็นช่วงการทำงานในไร่นาของชาวบ้าน ทำให้ขาดความสนใจเข้าร่วม ผู้ที่เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนหรือผู้ที่อยู่เฝ้าบ้าน และการมีส่วนร่วมจะเป็นการเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาความต้องการของชุมชน และมีความคิดเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่ และช่วงการจัดประชาคมเป็นช่วงที่ต้องทำภารกิจหน้าที่การงาน ทำให้ไม่ได้เข้าร่วม ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่เฝ้าอยู่บ้าน

4.2 ด้านการดำเนินงาน

ผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ผู้นำชุมชนบางท่าน กล่าวว่า “เข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เคยสนับสนุนด้านแรงงานเพื่อช่วยให้การดำเนินการจัดทำแผนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพราะเป็นสิ่งที่ต้องทำเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานจัดทำแผนด้วย” (สมชาย กำลั้งรัมย์. 2558) ทั้งนี้ ยังมีประชาชนทั่วไปบางท่านกล่าวเพิ่มเติมว่า “ด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนจะมีส่วนร่วมน้อย เพราะเป็นสิ่งที่ประชาชนเห็นว่าไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง แต่มีบางส่วนที่เข้ามีส่วนร่วมโดยการเป็นกรรมการในโครงการ หรือการเป็นผู้ดูแลสาธารณูปโภคในชุมชน และส่วนใหญ่ผู้มีส่วนร่วมในด้านนี้จะเป็นผู้นำในชุมชน ประชาชนไม่เคยมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะประชาชนจะมุ่งการทำภารกิจของครอบครัว และยังมีแนวคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วม” (นายสุชาติ สกุลแก้ว. 2558)

ประชาชนบางท่าน กล่าวเพิ่มเติมว่า “การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาชน ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในขั้นตอนการเสนอปัญหา ความต้องการ และลำดับความสำคัญเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมากในกิจกรรมดังกล่าวนี้” (นายถวัลย์ พจนกุล. 2558)

จากการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการดำเนินงาน ได้ข้อสรุปว่า ประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมมาก ผู้นำจะเป็นหลักในการมีส่วนร่วม เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลจะมุ่งที่จะให้ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกคนเข้ามีส่วนร่วมในการ

ดำเนินการ เช่น การเลือกคนเป็นกรรมการในโครงการ เป็นต้น ทำให้ประชาชนไม่ได้เข้ามีส่วนร่วมในด้านนี้มากนัก ด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนจะมีส่วนร่วมน้อย เพราะเป็นสิ่งที่ประชาชนเห็นว่าไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง แต่มีบางส่วนที่เข้ามีส่วนร่วมโดยการเป็นกรรมการในโครงการ หรือการเป็นผู้ดูแลสาธารณูปโภคในชุมชน และส่วนใหญ่ผู้มีส่วนร่วมในด้านนี้จะเป็นผู้นำในชุมชน ประชาชนไม่เคยมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะประชาชนจะมุ่งการทำภารกิจของครอบครัว และยังมีแนวคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วม

4.3 ด้านการรับผลประโยชน์

ผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ประชาชนทั่วไปบางท่าน กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการรับผลประโยชน์นั้น เป็นการมีส่วนร่วมพื้นฐานที่เป็นไปเองโดยธรรมชาติ คือ เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำแผนพัฒนา และดำเนินการตามแผนในด้านโครงสร้างพื้นฐานหรือด้านสาธารณูปโภค ประชาชนย่อมได้รับผลประโยชน์ในทันที” (กิตติ ทะรัมย์, 2558)

นอกจากนี้ยังมีผู้นำชุมชนหลายท่าน กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “ได้มีส่วนร่วมโดยการร่วมรับผลประโยชน์ต่าง ๆ จากโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำ เช่น การรับผลประโยชน์ด้านการให้บริการจัดเก็บขยะ เป็นต้น” “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นการร่วมดูแลสิทธิประโยชน์ทรัพย์สิน และการร่วมรับสวัสดิการที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการ (วิฑูล อพินรัมย์ และ ชวน กำลิ่งรัมย์, 2558)

จากการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการรับผลประโยชน์ ได้ข้อสรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการรับผลประโยชน์นั้นเป็นการมีส่วนร่วมพื้นฐานที่เป็นไปเองโดยธรรมชาติ คือ เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำแผนพัฒนา และดำเนินการตามแผนในด้านโครงสร้างพื้นฐานหรือด้านสาธารณูปโภค ประชาชนย่อมได้รับผลประโยชน์ในทันที และการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการรับผลประโยชน์โดยแยกเป็นการรับผลประโยชน์จากโครงการแต่ละประเภท เช่น โครงสร้างพื้นฐานจะมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มาก แต่ในส่วนสาธารณูปโภคอาจมีประชาชนบางส่วนหรือบางกลุ่มเท่านั้นที่ได้รับผลประโยชน์ เช่น การคิดไฟฟ้าส่องสว่างภายในทางสัญจรหมู่บ้าน เป็นต้น

4.4 ด้านการประเมินผล

ผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระดังง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ผู้นำชุมชนบางท่าน กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบลจะมีน้อยมาก ที่เห็นมีส่วนร่วมจะเป็นกระบวนการประชาคมที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นเพื่อจัดทำแผน ทั้งนี้ เป็นเพราะประชาชนยังไม่เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการประชาคมจัดทำแผนพัฒนา” (เกรียงศักดิ์ จันทะบุตร. 2558) และมีผู้นำชุมชนอีกท่านเพิ่มเติมว่า “การเข้ามีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะเอาโครงการอะไรเสนอเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปจัดทำแผนพัฒนา” (ชัยวัฒน์ ทาไธย. 2558) และมีผู้นำชุมชนอีกท่าน กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “การมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีน้อย เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ผู้ที่เข้าใจถึงกระบวนการในการเข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนั้น ยังมีสัดส่วนของประชาชนในการประเมินผลร่วมกับเจ้าหน้าที่ในสัดส่วนที่น้อย ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่มีส่วนร่วมมากนัก” (ถวัลย์ พจนกุล. 2558)

ประชาชนทั่วไป กล่าวเพิ่มเติมว่า “ในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยการเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างด้วย” (วิเชียร ใจกล้า. 2558)

จากการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระดังง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการประเมินผล ได้ข้อสรุปว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยการเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างด้วย การติดตามประเมินผลโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีงบประมาณ โดยเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างบางโครงการ และส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการประเมินผลนั้นจะได้รับคัดเลือกจากผู้นำชุมชนและผู้นำจะเลือกเฉพาะบุคคลที่ทำงานชุมชนและผู้ที่ให้ความร่วมมือกับชุมชน และในแต่ละโครงการจะแบ่งสัดส่วนของประชาชนในการเข้าร่วมประเมินผลในอัตราส่วนที่น้อย และส่วนใหญ่ผู้ได้รับการคัดเลือกจะเป็นผู้นำชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน และเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเสนอผลการศึกษาเป็นลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 8,062 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร ยามาเน่ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลาก
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนในเขตองค์การบริหาร

ส่วนตำบลพรสำราญ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8188

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ (In Dept Interview) จำนวน 20 คน ได้จากการใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดโควตา (Quota) จำนวน 20 คน ประกอบด้วย

3.1.1 ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน

3.1.3 ประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดโควตา (Quota) จำนวน 12 คน ประกอบด้วย

3.2.1 ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน

3.2.2 ประชาชนทั่วไป จำนวน 6 คน

3.3 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมโดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม แบบสอบถาม จำนวน 383 ฉบับ เก็บมาได้ จำนวน 383 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง แสดงจำนวนและร้อยละ

4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แยกเป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยภาพรวมเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เอกสารเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเปรียบเทียบข้อแตกต่างหรือคล้ายคลึงกับข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในการศึกษา และการศึกษาภาคสนามเป็นหลักแล้วนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผล
2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมควบคุม ติดตามโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในแผนพัฒนาท้องถิ่น แล้วสรุปรายงานผลการดำเนินงานในรอบปี และประกาศให้ประชาชนได้รับทราบผลการดำเนินงาน รองลงมา คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้านก่อสร้างถนนคอนกรีตในชุมชนทุก ๆ หมู่บ้าน และโครงการที่ประชาชนเสนอไปแล้วควรนำเข้าบรรจุในแผน และการดำเนินการตามแผนให้ครบทุกโครงการ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ และเป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงพัฒนาด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และเขตพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งสามารถอภิปราย ดังนี้

1. จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่มากนัก ด้านระเบียบ กฎหมายในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจอนุมัติแผนพัฒนาท้องถิ่น มีเพียงตัวแทนประชาคมตำบลเท่านั้น ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่การกำหนด โครงการหรือกิจกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ที่คณะผู้บริหารและสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนยังไม่ค่อยมีบทบาทในชั้นตอนนี้ หรือไม่มีเลย ประกอบกับ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาในการเข้าร่วมประชุม เช่น ประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลไม่มากนัก ประชาชนอาจจะคิดว่าเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นเรื่องของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้กับประชาชนไม่ทั่วถึงและต่อเนื่อง ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจกำหนด นโยบายและแผนงานซึ่งคำนึงถึงฐานเสียงและคะแนนนิยมของตนเองเป็นหลัก จึงมีผลให้โครงการกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มประชาชนบางกลุ่มเท่านั้น นอกจากนี้ หากประชาชนยังขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ในการให้ความคิดเห็น แสดงความต้องการ และเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผน เพราะเห็นว่า ไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง มองว่าเสียเวลาในการประกอบอาชีพ ประชาชนเคยชินแต่การที่เป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียว และประชาชนยังไม่ทราบถึงช่องทางที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ขาดการพบปะพูดคุยเพื่อกำหนดทิศทางพัฒนาชุมชนของตนเองก่อนที่จะนำเสนอให้กับองค์กรที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ขาดการชี้แนะการดำเนินงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนงานหรือ โครงการต่าง ๆ ของเทศบาล เช่น การร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลและการเข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น หากประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจและตรวจสอบ ก็จะทำให้มีการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความเดือดร้อน ปัญหาขัดข้อง ความต้องการ การร้องเรียนพฤติกรรมการทำงาน การร้องเรียนเมื่อพบเห็นการทุจริต เป็นต้น และประชาชนทั่วไปยังไม่มีความรู้ว่าตัวเองนั้นมีสิทธิดำเนินการดังกล่าวได้ ในส่วนของผู้ที่พอจะรู้สิทธิในการตรวจสอบอยู่บ้าง แต่ก็ยังมีความเข้าใจว่าการที่ตรวจสอบหรือร้องเรียนเรื่องใด ๆ นั้นมีกระบวนการและขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน จึงทำให้ประชาชนไม่ให้ความสนใจการมีส่วนร่วมตัดสินใจและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอนงค์ ปานมัจฉา (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม อำเภอ

บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชัย คำถ่าน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิศักดิ์ สาระอาภรณ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ด้านการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจไม่มากนักในการจัดเวทีประชาคม เพื่อรับฟังความคิดเห็น ความต้องการต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนไม่ครบขั้นตอน ประชาชนอาจสับสนกับการแสดงออกถึงความคิดเห็นที่จะเข้าสู่กระบวนการต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบในการจัดทำแผนพัฒนา การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประเมินแผนพัฒนาหลังจากที่นำแผนพัฒนาท้องถิ่นมาปฏิบัติแล้ว ยังไม่ทั่วถึงและครอบคลุม การเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่น ริเริ่ม กำหนด เสนอโครงการ และแผนต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน ร่วมคิดและตัดสินใจกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น เป็นบางครั้ง บางเวลา ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของเศรษฐไชย หทัยวรรณ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี อำเภอดงแสด จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แล้วยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายคำสอง ผสมสี อายุ 57 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง เพราะการเข้าร่วมประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะเสนอความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลรับรู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชน และยังสอดคล้องการสนทนากลุ่มของนายสมบัติ ทะเกิงสุข อายุ 54 ปี (2558 : สนทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา โดยได้เข้าร่วมเสนอความเห็นเพื่อเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งการเรียงปัญหาเป็นสิ่งสำคัญจากมากไปหาน้อย สามารถทำให้ปัญหาหาของประชาชนได้รับ

การแก้ไขอย่างรวดเร็ว ที่ได้เข้าร่วมเนื่องจากเห็นว่าการจัดทำแผนเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและเป็นตัวแทนครัวเรือนในการเข้าร่วมประชาคมด้วย

2.2 จากผลการวิจัย ด้านการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนให้ความสำคัญต่อกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่มากนัก เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ และเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณาและปรับปรุง การเข้าร่วมประชุมประชาคมเป็นบางครั้ง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงประชาชนบางส่วน กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครหมู่บ้าน ให้ความสำคัญไม่มากนักกับการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น คณะกรรมการสนับสนุนแผน คณะกรรมการพัฒนาแผน เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามภารกิจการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของระพีพรรณ ด้วงรักษา (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง แล้วยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของนายชอบ วงศ์จันทร์ อายุ 48 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า เข้ามีส่วนร่วมทุกครั้งในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องให้การสนับสนุนการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วง ชุมชนได้ประโยชน์ ในด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน จะสนับสนุนด้านแรงงาน หรือเป็นวัสดุอุปกรณ์ เป็นบางครั้งในโอกาสที่เหมาะสม แล้วยังสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มของ นายสุชาติ สกุดแก้ว อายุ 38 ปี (2558 : สนทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่าการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนจะมีส่วนร่วมน้อย เพราะเป็นสิ่งที่ประชาชนเห็นว่าไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง แต่มีบางส่วนที่เข้ามีส่วนร่วมโดยการเป็นกรรมการในโครงการ หรือการเป็นผู้ดูแลสาธารณูปโภคในชุมชน และส่วนใหญ่ผู้มีส่วนร่วมในด้านนี้จะเป็นผู้นำในชุมชน ประชาชนไม่เคยมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะประชาชนจะมุ่งการทำภารกิจของครอบครัว แล้วยังมีแนวคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วม

2.3 จากผลการวิจัย ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนได้รับประโยชน์ในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับงานด้านการแก้ไขปัญหาคความยากจน เช่น การส่งเสริมการฝึกหัดอาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้านเพื่อแจกจ่ายประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวกับงานด้านการศึกษา ศาสนา กีฬา และเยาวชนให้กับประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้เงิน/จ่ายค่าตอบแทน/มอบรางวัล แก่ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวกับงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้าให้กับประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดเก็บขยะในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวกับโครงการที่เสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบล จากสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบล และจากการพัฒนาด้านสาธารณสุขปโลก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎาภรณ์ ยูงทอง (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แล้วยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของนายเวียด พินัยรัมย์ อายุ 58 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากองค์การบริหารส่วนตำบลทุกโครงการ โดยเฉพาะสาธารณสุขปโลก โครงสร้างพื้นฐาน เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ทุก คราวเรือน แล้วยังสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มของนายกิตติ ทะรัมย์ อายุ 31 ปี (2558 : สนทนา กลุ่ม) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการรับผลประโยชน์นั้น เป็นการมีส่วนร่วมพื้นฐานที่เป็นไปเองโดยธรรมชาติ คือ เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำแผนพัฒนา และดำเนินการตามแผนในด้านโครงสร้างพื้นฐานหรือด้านสาธารณสุขปโลก ประชาชนย่อมได้รับผลประโยชน์ในทันที

2.4 จากผลการวิจัย ด้านการประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยังขาดความรู้และให้ความสำคัญของการติดตามประเมินผลโครงการ ไม่มากนัก เข้าใจว่ากระบวนการติดตามและประเมินผล เป็นหน้าที่ของเทศบาลหรือผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและประกอบกับทาง องค์การบริหารส่วนตำบลเอง อาจจะไม่ได้ออกประกาศหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึง ผลการดำเนินงานของเทศบาล รวมทั้งกำหนดเวลาในการประชุมต่างๆ เพื่อให้ประชาชนทราบ เป็นระยะ ๆ และเข้าร่วมรับฟังรายงาน หรือร่วมติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นบางครั้ง บางเวลา ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับ งานวิจัยของกิตติมา ศรีปัญญา (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหมื่นถ่าน อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ติดตาม

และประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แล้วยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ นายสุรชาติ พิลาดรัมย์ อายุ 38 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า มีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล โดยการเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้างที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดซองประมูล การจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละโครงการ ส่วนใหญ่เป็นโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่กำหนดไว้ใน แผนพัฒนา และยังสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มของนายวัลย์ พจนกุล อายุ 58 ปี (2558 : สนทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีน้อย เนื่องจาก เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ผู้ที่เข้าใจถึงกระบวนการในการเข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหาร ส่วนตำบล นอกจากนั้น ยังมีสัดส่วนของประชาชนในการประเมินผลร่วมกับเจ้าหน้าที่ ในสัดส่วนที่น้อย ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่มีส่วนร่วมมากนัก

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้เข้าร่วมควบคุม ติดตามโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในแผนพัฒนาท้องถิ่น แล้วสรุปรายงานผลการดำเนินงานในรอบปี และประกาศให้ประชาชนได้รับทราบผลการดำเนินงาน แสดงให้เห็นว่าประชาชนคำนึงถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลว่า การมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบถือเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่ง ที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว โดยใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม ดังนั้น หากมีการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่กำหนดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในช่วงเวลาที่กำหนด มีการควบคุมติดตาม วัดและประเมินผล โดยการบริหารจัดการตามแผน แผนงาน โครงการนั้น จะต้องเป็นการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใส และพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบ ทั้งโดย หน่วยงานของรัฐและประชาคม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาลิสานาเมืองรักษ์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลนาตาล อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนาตาล อำเภอ ท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมควบคุม ติดตามโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรสรุปรายงานผลการดำเนินงานในรอบปี และประกาศให้ประชาชนได้รับทราบผลการดำเนินงาน

4. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยกำหนดหัวข้อไว้กว้าง ๆ ปรากฏว่ามีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ

4.1 ผลการวิเคราะห์ ด้านการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการแสดงความเห็นในการจัดเรียงลำดับปัญหาเร่งด่วน หรือความต้องการเร่งด่วนของประชาชน เพราะการจัดเรียงลำดับปัญหาเร่งด่วนจะทำให้แผนพัฒนาได้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้ง ส่วนใหญ่ เห็นว่าเห็นว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการวางแผนทางเพื่อการพัฒนา เนื่องจากจะทำให้ได้รับการแก้ไขปัญหาลำดับความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2555 : ออนไลน์) การมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปสรุปได้ 5 ขั้นตอน สำหรับขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ ต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนได้รับผลกระทบ เลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการคณะใดคณะหนึ่ง ที่มีอำนาจตัดสินใจรวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทชี้้นำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้น ๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด

4.2 ผลการวิเคราะห์ ด้านการดำเนินงาน พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องให้การสนับสนุนการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วง ชุมชนได้ประโยชน์ในด้านการมีส่วนร่วม การดำเนินงานจะสนับสนุนด้านแรงงาน หรือเป็นวัสดุอุปกรณ์ เป็นบางครั้งในโอกาสที่เหมาะสม และบางครั้งติดภารกิจหน้าที่ประจำและภารกิจทางด้านครอบครัว ประกอบกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจะอยู่ในช่วงวันหยุดและเวลาภารกิจส่วนตัว การมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จะมีส่วนร่วมโดยได้ดูแลสาธารณูปโภคที่อยู่ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเจมส์ คี บีนทง (2524 : 272 ; อ้างถึงใน รัชณี ราชประโคน. 2553 : 12) ได้อธิบายขั้นตอนการเข้าไปมีส่วนร่วมไว้เป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งในขั้นตอนที่ 2 กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอกเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพ ในการพัฒนาชุมชนนั้น

4.3 ผลการวิเคราะห์ ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในทุกโครงการตามแผนพัฒนา เช่น การจัดเก็บขยะ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาในการกำจัดขยะเอง ด้านสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ทุกครัวเรือน การจัดสวัสดิการต่าง ๆ แก่ประชาชน เช่น การจัดสวัสดิการเกี่ยวกับ

การณาปนกิจ เป็นต้น และบางคนมีภาระหน้าที่ที่ต้องทำภายนอกชุมชน โดยกิจกรรมการมีส่วนร่วม รับรู้ว่าการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความก้าวหน้าเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของจรรยาพันธ์ เชื้อววิทย์ (2545 : 22) ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ขั้นตอน สำหรับขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ส่วนตัวหรือ ส่วนร่วมก็ได้

4.4 ผลการวิเคราะห์ ด้านการประเมินผล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นกรรมการ ติดตามประเมินผลร่วมกับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน ได้รับแต่งตั้งเป็น กรรมการตรวจรับงานในโครงการ โครงสร้างพื้นฐานร่วมกับคนในชุมชน เป็นกรรมการจัดซื้อจัด จ้างในแต่ละโครงการ ส่วนใหญ่เป็นโครงการ โครงสร้างพื้นฐานที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนดา คำริเลิศ (2542 : 21) กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมเป็นการที่ ประชาชนมีการปฏิบัติร่วมกันในการพัฒนาชุมชนโดยความสมัครใจในลักษณะของการร่วม ตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล ร่วมบำรุงรักษา และร่วมรู้สึกเป็นเจ้าของ

5. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยกำหนดหัวข้อไว้กว้าง ๆ ปรากฏ ว่ามีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ

5.1 ผลการวิเคราะห์ ด้านการตัดสินใจ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจว่าจะนำโครงการอะไรเสนอเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปจัดทำ แผนพัฒนา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขึ้นอยู่กับบทบาทของตนเองในสังคม และที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การเข้าร่วมประชาคมเพื่อเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความ ต้องการของชุมชน และส่วนใหญ่เห็นว่าการดำรงชีวิตในช่วงกลางวันเป็นช่วงการทำงานในไร่นา ของชาวบ้าน ทำให้ขาดความสนใจเข้าร่วม ผู้ที่เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนหรือผู้ที่อยู่เฝ้าบ้าน และการมีส่วนร่วมจะเป็นการเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาความต้องการของชุมชน และมี ความคิดเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่ และช่วงการจัดประชาคมเป็นช่วงที่ต้องทำภารกิจหน้าที่การงาน ทำให้ไม่ได้เข้าร่วม ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่เฝ้าอยู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุทนต์ ศรีไสย์ (2544 : 12 - 14) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้อง ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควร อย่างไรก็ตาม ข้อดีของการมีส่วนร่วมคือก่อให้เกิดการผลิตนโยบาย และบริการสาธารณสุข เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วม

ของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ เช่น เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชน ช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้มองเห็นทางออกที่จะมีประสิทธิภาพสูงสุดบ่อยครั้ง กระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

5.2 ผลการวิเคราะห์ ด้านการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมมาก ผู้นำจะเป็นหลักในการมีส่วนร่วม เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลจะมุ่งที่จะให้ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกคนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่น การเลือกคนเป็นกรรมการในโครงการ เป็นต้น ทำให้ประชาชนไม่ได้เข้ามีส่วนร่วมในด้านนี้มากนัก ด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนจะมีส่วนร่วมน้อย เพราะเป็นสิ่งที่ประชาชนเห็นว่าไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง แต่มีบางส่วนที่เข้ามีส่วนร่วมโดยการเป็นกรรมการในโครงการ หรือการเป็นผู้ดูแลสาธารณูปโภคในชุมชน และส่วนใหญ่ผู้มีส่วนร่วมในด้านนี้จะเป็นผู้นำในชุมชน ประชาชนไม่เคยมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะประชาชนจะมุ่งการทำภารกิจของครอบครัว และยังมีแนวคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอาร์นสไตน์ (Arnstein, 1969 : 216 ; อ้างถึงใน ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2540 : 22 - 23) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นขั้นบันได (Participation Ladder) 8 ขั้น สำหรับบันไดขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 รวมเรียกว่า เป็นขั้นที่มีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนยังไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง

5.3 ผลการวิเคราะห์ ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการรับผลประโยชน์นั้น เป็นการมีส่วนร่วมพื้นฐานที่เป็นไปเองโดยธรรมชาติ คือ เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำแผนพัฒนา และดำเนินการตามแผนในด้านโครงสร้างพื้นฐานหรือด้านสาธารณูปโภค ประชาชนย่อมได้รับผลประโยชน์ในทันที และการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการรับผลประโยชน์ โดยแยกเป็นการรับผลประโยชน์จากโครงการแต่ละประเภท เช่น โครงสร้างพื้นฐานจะมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มาก แต่ในส่วนสาธารณูปโภค อาจมีประชาชนบางส่วนหรือบางกลุ่มเท่านั้นที่ได้รับผลประโยชน์ เช่น การตัดไฟฟ้าส่องสว่างภายในทางสัญจรหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเจตน์ มงคล (2547 : 11-12)

ที่กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อมองในแง่ของการบริหารงานพัฒนา จะพบว่า ช่วยทำให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพันรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนามากขึ้น และช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น

5.4 ผลการวิเคราะห์ ด้านการประเมินผล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วม

ในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยการเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างด้วย การติดตามประเมินผลโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีงบประมาณ โดยเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างบางโครงการ และส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการประเมินผลนั้นจะได้รับคัดเลือกจากผู้นำชุมชนและผู้นำจะเลือกเฉพาะบุคคลที่ทำงานชุมชน และผู้ที่ให้ความร่วมมือกับชุมชน และในแต่ละโครงการจะแบ่งสัดส่วนของประชาชนในการเข้าร่วมประเมินผลในอัตราส่วนที่น้อย และส่วนใหญ่ผู้ได้รับการคัดเลือกจะเป็นผู้นำชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโกวิทย์ พวงงาม (2545 : 8) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนามี 4 ขั้นตอน สำหรับขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้ว ชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างใด การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ การนำไปปรับปรุงพัฒนาด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ และเขตพื้นที่อื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการตัดสินใจ ดังนั้น ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เมื่อประชาชนได้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม

ต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว ทำให้ประชาชนเสนอความต้องการของชุมชนเพื่อได้รับการบรรจุในโครงการ หรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาในปีถัดไป ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ในการเข้าร่วมตัดสินใจโครงการต่าง ๆ ทุกโครงการในรูปแบบตัวแทนของประชาชนเพื่อความโปร่งใส องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมกับประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดปีงบประมาณ และผู้บริหารควรนำข้อเสนอแนะของประชาชนไปปฏิบัติด้วย

1.2 จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระดังง์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผล ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรตระหนักถึงความจำเป็นในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน โครงการต่าง ๆ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เช่น คำสั่ง ประกาศ การจัดซื้อ จัดจ้าง และการบริหารงานของผู้บริหาร การทำงานของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีการแต่งตั้งประชาชน บุคคลภายนอกเข้าเป็นกรรมการติดตามความก้าวหน้าของแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น และการให้ประชาชน ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน มีส่วนร่วมวิพากษ์วิจารณ์ ท้วงติง ตรวจสอบความโปร่งใส และคัดค้านการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.3 ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมควบคุม ติดตามโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในแผนพัฒนาท้องถิ่น แล้วสรุปรายงานผลการดำเนินงานในรอบปี และประกาศให้ประชาชนได้รับทราบผลการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมจริงหรือไม่ และคุ้มค่าหรือไม่ มีการดำเนินการในเรื่องใดสร้างความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่บุคคล ประชาชน หรือชุมชน และมากน้อยเพียงใด การแสวงหาผลประโยชน์ในโครงการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือไม่ ดังนั้น เทศบาล ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง มีการวางแผนก่อนที่จะดำเนินการจัดทำประชาพิจารณ์ 15 วัน องค์การบริหารส่วนตำบลควรประกาศประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงไร้สาย เว็บไซต์ของเทศบาล และติดประกาศเชิญชวนประชาชน ผู้นำชุมชน หมู่บ้าน เข้าร่วมจัดทำประชาพิจารณ์ ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องต่าง ๆ จัดส่งหนังสือเชิญประชุมไปยังผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ สมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุกครัวเรือนแล้วดำเนินการจัดทำประชาพิจารณ์ 15 วัน หลังจากได้เปิดโอกาสให้ที่ประชุมซักถามรายละเอียด

แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อโครงการ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการประเมินผลด้วยแบบสอบถามภายหลังการประชุมเพิ่มเติมอีกด้วย เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้ในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด

1.4 ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ ที่พบมากที่สุด คือ แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรอาศัยกระบวนการประชาคมในการระดมความคิดเห็นและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อกำหนดอุดมการณ์ร่วมและทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และครอบคลุมภารกิจในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ ประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมประชาคมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล คิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง หรือเมื่อเข้าร่วมประชุมไม่แสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างแท้จริง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ เช่น ประกาศเสียงตามสายแต่ละตำบล/หมู่บ้าน แจกโดยตรงกับผู้นำชุมชน การจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ การจัดประชุมหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การฝึกอบรมให้กับผู้นำชุมชน แล้วนำไปเผยแพร่กับลูกบ้าน เพื่อที่จะให้ประชาชนในเขตเทศบาลได้ทราบถึงการเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา และมีความเข้าใจในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น และในการประชุมประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลต้องคำนึงถึงความสอดคล้องตามที่กฎหมายกำหนด ครอบคลุมประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และครอบคลุมพื้นที่ในทุกหมู่บ้าน ทิศทางการพัฒนาของประเทศ นโยบายรัฐบาล แนวทางการพัฒนาจังหวัดและอำเภอ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน โดยยึดหลักความเป็นไปและประโยชน์สูงสุดที่ชุมชนจะได้รับต่อไป

1.5 ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม ที่พบมากที่สุด คือ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการชุมชนในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้มาก ทั้งนี้ คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่เพียงแต่เข้าร่วมประชุมรับทราบว่า เอกสารผลการติดตามและประเมินนั้นเป็นอย่างไร ก่อนที่จะรายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผล แผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนทราบ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ต้องกระตุ้นประชาชนโดยการประชาสัมพันธ์ ประกาศเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง การให้ความรู้หรือการฝึกอบรมกับผู้นำชุมชน/หมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการรวมตัวกันในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน จนกระทั่งเวทีระดับท้องถิ่น เพื่อจะได้มี

ประชาคมที่มีการคิด วิเคราะห์ ติดตามผลการพัฒนา เพื่อสะท้อนข้อมูลการพัฒนากลับไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล จะได้นำไปสู่การปรับปรุง และพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลควรมีการจัดเก็บที่หลากหลายโดยเฉพาะข้อมูลภาคสนาม เพื่อนำข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และทุนทางสังคม บริบทของชุมชนด้านต่าง ๆ มาเปรียบเทียบในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน

2.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ควรมีการกำหนดแนวทางการศึกษาถึงสภาพปัญหาของการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546 ก). โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล. ค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2557, แหล่งที่มา <http://www.wikipedia.com/602.html>.

_____. (2546 ข). หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

_____. (2547). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546. ฉะเชิงเทรา : สำนักพิมพ์ประสานมิตร.

_____. (2548). แนวคิดคู่มือปฏิบัติงานสภาตำบลและ อบต. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

_____. (2552). พ.ร.บ. การกระจายอำนาจแก่ท้องถิ่น 2542. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

โกวิทย์ พวงงาม. (2545). การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.

_____. (2549). มติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

_____. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

_____. (2552). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.

กฤษณากรณ์ ยุงทอง. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว. รายงานการวิจัย. เพชรบูรณ์ : สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

กานดา พูนลาภทวี. (2539). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.

กิตติมา ศรีปัญญา. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น :

ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหมื่นถ่าน อำเภออาจสามารถ

จังหวัดร้อยเอ็ด. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- เกษียร ประเสริฐสุข. (2551). การพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดทำ
แผนพัฒนาเทศบาลของเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). สุราษฎร์ธานี : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เกสร ไสยศศรี. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ
บริหารส่วนตำบลโคกว่าน อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- คมจำ กรมไธสง. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ
บริหารส่วนตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จำสิบเอกคำรณ ภูหอมหวาน. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.
การค้นคว้าอิสระ ร.ม. (รัฐศาสตร์). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- จริยา เกณฑ์ทา. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในเขต
เทศบาลตำบลสันทรายขาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- จรูญพันธ์ เชี่ยววิทย์. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาพื้นที่ป่าเขาหลวงและชุมชนบ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอดานสะก
จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สิ่งแวดล้อม). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จักรพงษ์ สวงนชม. (2549). การมีส่วนร่วม. ค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2557, แหล่งที่มา
<http://www.wikipedia.com/602.html>.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2555). การวางแผนพัฒนา. ค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2557, แหล่งที่มา
<http://www.wikipedia.com/602.html>.
- เจตน์ มงคล. (2547). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลตำบล
บางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธนศ ปราบพยัคฆมา. (2551). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ประชาคม ประชาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.
- ธัญญา มีความรัก. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ณัฐริการ์ เศษจันทร์. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นดา คำริห์เลิศ. (2542). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนของประชาชนในชุมชน บ้านครัว. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นริگانต์ พุทธเมฆ. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาของเทศบาลตำบลบ้านด้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). พะเยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2546). การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรสบรรณกิจ.
- บุญสม ถึงถิ่น. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. รายงาน การศึกษาอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2548). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2547). การปกครองท้องถิ่นไทยในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประชานาด สารถี. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก อำเภอหนองแค จังหวัด สระบุรี. รายงานการศึกษาอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ประชุม รอดประเสริฐ. (2540). การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
พิมพ์ครั้งที่ 10. บุรีรัมย์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปิยนฎ เฟื่องคำ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
รป.ม. (นโยบายสาธารณะ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์. (2546). การบริหารส่วนท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พยอม วงศ์สารศรี. (2542). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : สุภา.
- พรชัย เทพปัญญา. (2541). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ :
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
พ.ศ. 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน).” ราชกิจจานุเบกษา. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2556,
แหล่งที่มา Documents and Settings/user/My Documents/Downloads/Documents/48.PDF.
- “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545. (2545, 2 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา.
ค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา http://www.kpilearning.com/e_learning/lms/e_learning.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น :
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รป.ม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรี สีโรรส และคณะ. (2546). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ :
สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2543). การประเมินนโยบายและแผนงานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ
กระทรวงสาธารณสุข. ขอนแก่น : พระธรรมจันต์.
- พูนทรัพย์ จันทร์กระจ่าง. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล
ศึกษากรณี : เทศบาลตำบลบงบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
รายงานการศึกษาอิสระ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). ขอนแก่น :
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล. (2540). ทักษะของผู้นำท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะ
กรณีจังหวัดเชียงราย. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การเมือง). เชียงใหม่ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ไพศาล แก้วบุตรดี. (2552). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านดำน จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ และคณะ. (2548). การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขาทอง โดยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2540). เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มนต์ชกาน สังกาศ. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (บริหารรัฐกิจ). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เมตตา อินจงกล (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุพิน ระพิพันธุ์. (2544). ความรู้ ทักษะ และการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้ง ในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ พช.ม. (พัฒนาชุมชน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2550). เอกสารประกอบการสอนการพัฒนาเมืองและชนบท หน่วยที่ 15 ปัญหาการพัฒนาเมืองและชนบท. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์. (2547). การบริหารงานภาครัฐ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ระพีพรรณ คิ้วรักษา. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต. รายงานการศึกษาอิสระ ปร.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัชณี ราชประโคน. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- ลิขิต ธีรเวคิน. (2547). การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2548). การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณ วลัยวานิช. (2549). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมลรัตน์ สุทธิคดี. (2552). ลักษณะการปกครองท้องถิ่น. ค้นเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา http://www.kpilearning.com/e_learning/lms/e_learning.
- วีระชัย คำล้าน. (2550). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการศึกษาดิฉัน ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- แวบือราเฮง แวซุ. (2552). ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองมานิง อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี. รายงานการศึกษาดิฉัน ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริกุล กสิวิวัฒน์. (2546). “การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างไร”. วารสารพัฒนาชุมชน. 42 (6) : 19 - 21.
- เศรษฐไชย หทัยวรรณ. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์. ภาคนิพนธ์ ปร.ม. (การบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท). อุตรดิตถ์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สงวน ลีวมโนมนต์. (2548). ปัญหาของการปกครองท้องถิ่น. ค้นเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2556, แหล่งที่มา http://www.kpilearning.com/e_learning/lms/e_learning.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพรส.
- สมควร คลังสูงเนิน. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- สมบูรณ์ นันทวงศ์. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพบริการด้าน
 สาธารณสุข : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานเอนามัยกระทู้มล้ม อำเภอสามพราณ จังหวัด
 นครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2544). การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สยาม คำปรีดา. (2547). สังคมกับการปกครอง. กรุงเทพฯ : ไทยรายวัน.
- สาริศา แก้วลี. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ
 บริหารส่วนตำบลกำแพง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. การค้นคว้าอิสระ ร.ม.
 (รัฐศาสตร์). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สัชฎกร บุญกอบ. (2554). การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ. สารนิพนธ์
 รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). ชัยภูมิ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545). รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยน์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). มาตรฐานโรงเรียนสำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). หลักเทคนิคการบริหารและ
 การวางแผน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ. (อัครสำเนา).
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2551). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
 สีดางศ์ แสงสุริย์วัชชรา. (2545). การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะ
 กรณีจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้องค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
 (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิริพัฒน์ ลาภจิตร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุน
 การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.
 วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สิทธิศักดิ์ สาระอาภรณ์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง. รายงานการศึกษาอิสระ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุทธนู ศรีไสย์. (2544). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ : บรมเอ็กซ์ปอร์ต.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2546). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ สอนบาล. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2545). การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสน่ห์ จุ้ยโต. (2548). การบริหารนวัตกรรมแนวใหม่. นนทบุรี : สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรอนงค์ ปานมัจฉา. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน. (2557). แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2557 – 2559). บุรีรัมย์ : งานนโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2543). หลักและเทคนิคการวางแผน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุภาพ ธีรลาภ. (2542). การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน เมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่. กรุงเทพฯ : เพชรรุ่งการพิมพ์.
- อมร รักษาต้ย์. (2543). ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ : การ์รันต์.
- อรอุมา มุ่งต่อกิจ. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นศึกษาเทศบาลในจังหวัดระยอง. รายงานการศึกษาอิสระ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- อังคณา วงษ์นอก. (2547). การบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อาดิชู อินทจักร์. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2552. การค้นคว้าแบบอิสระ ปร.ม. (การเมืองการปกครอง). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อำพร จันทร์ประโคน. (2554). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เอกวิทย์ นวเศรษฐ. (2554). การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการวางผังชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนโพธิ์โมสต์ และชุมชนทรัพย์สินพัฒนา. การค้นคว้าอิสระ ผ.ม. (การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุคลากร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

บุคลากรกรม

- นายกิตติ ทะเรรัมย์. อายุ 31 ปี. บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 4 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายเกรียงศักดิ์ จันทะบุตร. อายุ 44 ปี. บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 14 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายควร คงรัมย์. อายุ 45 ปี. บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 12 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายคำ ควรชอบ. อายุ 50 ปี. บ้านเลขที่ 106 หมู่ที่ 6 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายคำสอง ผสมสี. อายุ 57 ปี. บ้านเลขที่ 168 หมู่ที่ 2 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายจิระเดช กำลั้งรัมย์. อายุ 43 ปี. บ้านเลขที่ 219 หมู่ที่ 14 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายแจ๊ค งามทวี. อายุ 40 ปี. บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 6 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายชอบ วงศ์จันทร์. อายุ 48 ปี. บ้านเลขที่ 190 หมู่ที่ 3 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายชัยวัฒน์ ทาไสย. อายุ 32 ปี. บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 15 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายถวัลย์ พจนกุล. อายุ 58 ปี. บ้านเลขที่ 106 หมู่ที่ 6 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายทัยวรรณ เสามั่น. อายุ 45 ปี. บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 5 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายธนาวัฒน์ ยืนยง. อายุ 37 ปี. บ้านเลขที่ 96 หมู่ที่ 6 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายประดิษฐ์ ขอมขจร. อายุ 62 ปี. บ้านเลขที่ 105 หมู่ที่ 2 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558.

- นายโพน สติภา. อายุ 64 ปี. บ้านเลขที่ 99 หมู่ที่ 8 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์,
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายพงษ์เทพ สายยศ. อายุ 52 ปี. บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 12 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายเพชร ตำรวมจิต. อายุ 30 ปี. บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่ 11 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายชวน กำลั้งรัมย์. อายุ 43 ปี. บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 4 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์,
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายเทียน กระจ่างจิต. อายุ 35 ปี. บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 13 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายวัชรวุฒิ พะไลรัมย์. อายุ 40 ปี. บ้านเลขที่ 157 หมู่ที่ 1 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายวิเชียร ใจกล้า. อายุ 54 ปี. บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 14 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์,
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายวิทยา พะนันรัมย์. อายุ 54 ปี. บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 1 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายวิฑูล อพินรัมย์. อายุ 54 ปี. บ้านเลขที่ 149 หมู่ที่ 16 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายเวียด พินัยรัมย์. อายุ 58 ปี. บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 8 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์,
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายศุภชัย วงศ์จันทร์. อายุ 50 ปี. บ้านเลขที่ 110 หมู่ที่ 3 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายสมชาย กำลั้งรัมย์. อายุ 38 ปี. บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 14 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายสมบัติ ทะเกิงสุข. อายุ 54 ปี. บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 5 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายสันติสุข สายยศ. อายุ 28 ปี. บ้านเลขที่ 75 หมู่ที่ 6 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์,
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.
- นายสัว กำลั้งรัมย์. อายุ 55 ปี. บ้านเลขที่ 64 หมู่ที่ 8 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์,
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.

นายสุชาติ สกุลแก้ว. อายุ 38 ปี. บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 2 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์,
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558.

นายสุรชาติ พิลารัมย์. อายุ 38 ปี. บ้านเลขที่ 177 หมู่ที่ 1 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558.

นายสุรินทร์ โพธิ์รัมย์. อายุ 41 ปี. บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 1 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558.

นายอคุลย์ ทรัมย์. อายุ 32 ปี. บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 9 ตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์,
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

หนังสือขออนุญาตเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด

ด้วย จำเอกอติศักดิ์ สิงห์รัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สถาพร วิชัยรัมย์

ด้วย จำเอกอดิศักดิ์ สิงห์รัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำตวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ผดุงชาติ ยังดี

ด้วย จำเอกอดิศักดิ์ สิงห์รัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๗๕๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตยืมเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลพรสำราญ

ด้วย จำเอกอดิศักดิ์ สิงห์รัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำदान อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ จำเอกอดิศักดิ์ สิงห์รัมย์ ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ตั๋ว ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๓/๗๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๓ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลลำดวน

ด้วย จำเอกอดิศักดิ์ สิงห์รัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ โดยการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้อง ในการศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๓ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriram Rajabhat University

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้ในการศึกษาวิจัย เพื่อกำหนดการค้นคว้าอิสระของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ว่ามีระดับการมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล

ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำไปใช้ประกอบการศึกษา ในเชิงวิชาการ ไม่มีผลกระทบในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้คำตอบแบบสอบถามฉบับนี้ด้วยความเป็นจริงทุกประการ และครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

อดิศักดิ์ สิงห์รัมย์

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ภาคผนวก จ
ผลการสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ผลการสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
ผลการสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

นายวัชรวุฒิ พะไลรัมย์ อายุ 40 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า มีส่วนร่วมในการจัดทำ
แผนพัฒนาในส่วนการเป็นกรรมการตรวจการจ้างของโครงสร้างพื้นฐาน โดยได้รับการ
คัดสรรจากองค์การบริหารส่วนตำบล

นายสุรินทร์ โพธิ์รัมย์ อายุ 41 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ได้เข้าร่วมกับกิจกรรม
ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประจำ โดยมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโดยเข้าประชาคม
เพื่อเสนอความต้องการของชุมชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดประชาคม เพราะเป็นหน้าที่และ
สิ่งที่ต้องเสนอความต้องการที่แท้จริงให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำเข้าสู่กระบวนการจัดทำ
แผนพัฒนาตำบล

นายวิทยา พะนัรัมย์ อายุ 54 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ได้เข้าไปมีส่วน
ในการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในบางกิจกรรม และมีส่วนร่วมโดยการ
เข้าเป็นแรงงานรับจ้างตามโครงการที่ อบต. ทำเป็นโครงการที่ใช้แรงงานคนในชุมชน ส่วนใหญ่
จะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน

นายสุรชาติ พิลารัมย์ อายุ 38 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ได้เข้าร่วมกิจกรรมการ
พัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่บ่อยครั้ง ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในโครงการลานกีฬา
เนื่องจากได้ใช้ลานกีฬาเป็นที่รวมกลุ่มออกกำลังกายและจัดกิจกรรมอื่น ๆ เพราะลานกีฬาใน
หมู่บ้านเป็นสถานที่เหมาะแก่การทำกิจกรรมทั้งด้านกีฬาและกิจกรรมงานบุญได้

นายประดิษฐ์ หอมขจร อายุ 62 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า มีส่วนร่วม
ในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. ในส่วนของการเข้าประชาคม เนื่องจากตนเองเป็นประชาคม
หมู่บ้านทำให้ต้องเข้าร่วม เพื่อดำเนินกิจกรรมการประชาคมในทุกกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วน
ตำบลได้ดำเนินการจัดประชาคม

นายคำสอง ผสมสี อายุ 57 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ได้เข้าร่วมกิจกรรมการ
จัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง เพราะการเข้าร่วมประชาคมการจัดทำ
แผนพัฒนา เพราะเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะเสนอความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล
รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชน

นายชอบ วงศ์จันทร์ อายุ 48 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง เพราะเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและเห็นว่าแผนพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน จึงเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนพร้อมกับเสนอแผนชุมชนให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับพิจารณานำเข้าแผนพัฒนาสามปี

นายศุภชัย วงจันทร์ อายุ 50 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้งทุกกิจกรรม และทำการช่วยสนับสนุนทั้งอุปกรณ์ในการพัฒนาแรงงาน เพราะเห็นการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องใช้กำลังแรงงานในชุมชนร่วมด้วยถึงจะประสบผลสำเร็จ

นายท้าววรรณ เสามั่น อายุ 45 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า โดยตำแหน่งที่เป็นผู้นำชุมชนทำให้ต้องเข้าร่วมกิจกรรมแผนการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกกิจกรรมการพัฒนาโดยเฉพาะการเป็นกรรมการติดตามประเมินผลการพัฒนาตามแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล

นายธนาวัฒน์ ยืนยง อายุ 38 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ได้เข้าร่วมตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่บ่อยครั้ง เนื่องจากติดภารกิจทางครอบครัว กิจกรรมที่ได้เข้าร่วมคือ การที่ร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้าส่องสว่าง ลานกีฬา เป็นต้น

นายสันติสุข สายยศ อายุ 28 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะมีภารกิจด้านการงานและการประชุมหรือกิจกรรมพัฒนาแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล จะอยู่จัดทำในวันทำงานจึงไม่สามารถเข้าร่วมได้

นายแจ๊ค งามทวี อายุ 40 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า เข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในบางครั้ง เนื่องจากไม่ได้รับข่าวสารการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนแน่นอน ประกอบกับการมีภารกิจเกี่ยวกับครอบครัว ในส่วนกิจกรรมที่เข้าร่วมเป็นกิจกรรมการพัฒนาแผน การเสนอความเห็นและลำดับความสำคัญของปัญหาในชุมชน

นายสัว กำลั้งรัมย์ อายุ 55 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า เข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเพื่อเสนอปัญหา ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมและสามารถเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน แต่ไม่ได้เข้าทุกครั้งที่มีการประชุม เนื่องจากยังไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงของชุมชนเท่าที่ควร

นายโผน สติภา อายุ 64 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ได้เข้าร่วมเป็นบางครั้ง เนื่องจากมีอายุมากขึ้น อยากให้คนรุ่นใหม่เข้าแสดงความคิดเห็นบ้าง การจัดทำแผนพัฒนา

ส่วนใหญ่จะร่วมในส่วนของการใช้แรงงานเข้าร่วม และวัสดุอุปกรณ์บางอย่างที่ใช้ในกิจกรรม การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

นายเวียด พินัยรัมย์ อายุ 58 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม ในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะไม่ค่อยเข้าใจในกระบวนการ จะมีคนในครอบครัวไปเข้าร่วมประชาคม

นายควร คงรัมย์ อายุ 45 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า เข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกันตรวจสอบ โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าเป็นไปตามความต้องการที่เสนอหรือไม่ ในส่วนที่ได้ เข้าร่วม ได้แก่ การเป็นกรรมการตรวจการจ้างของโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน

นายเพียร ส้ารวมจิต อายุ 30 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง เพราะมีภาระหน้าที่ต้องทำนอกชุมชน โดยกิจกรรมการมีส่วนร่วมรับรู้ว่าการพัฒนาขององค์การ บริหารส่วนตำบลมีความก้าวหน้าเพียงใด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการ โครงสร้างพื้นฐาน

นายจิรเดช กำลั้งรัมย์ อายุ 43 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า มีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง เพราะเป็นผู้นำชุมชนที่ต้องเข้ามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการจัดทำแผน และการมีส่วนร่วมจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ แรงงานและ วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

นายเทียน กระจ่างจิตร อายุ 35 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า มีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญและเป็นโอกาสในการ ที่จะเสนอปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน ให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำไป แก้ไขและจัดทำแผนพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

นายอดุลย์ ทิรัมย์ อายุ 32 ปี (2558 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า มีส่วนร่วมเป็นบางครั้งเพราะ มีภารกิจด้านหน้าที่การงานที่อยู่นอกพื้นที่ชุมชน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมได้ทุกครั้งทุกกิจกรรม โดยกิจกรรมที่เข้าร่วมจะเป็นการสนับสนุนแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ในการพัฒนาหรือการจัด ประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลจากการสัมภาษณ์

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นบางครั้ง บางกิจกรรม เนื่องจากมีภารกิจการทำงานและกิจกรรมที่เข้ามีส่วนร่วมมาก คือ กิจกรรมการจัดประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนา โดยกิจกรรมนี้เป็นการเข้ามีส่วนร่วมโดยตรง ซึ่งการเข้าร่วมจะเป็นการร่วมเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชน การลำดับปัญหา ความต้องการ

เร่งด่วนของชุมชน นอกจากนั้น กิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมมีกิจกรรมการพัฒนา คือ การรับผลประโยชน์จากโครงการหรือกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้น เช่น รับผลประโยชน์จากกิจกรรมลานกีฬา เป็นต้น ในส่วนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาเป็นการมีส่วนร่วมที่ผู้นำชุมชน หรือผู้มีตำแหน่งในองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทในการเข้าร่วมเป็นส่วนใหญ่ เช่น การเป็นกรรมการตรวจการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ฉ
ผลการสนทนากลุ่ม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ผลการสนทนากลุ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน อำเภอกะสัง
จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการสนทนากลุ่มมีรายละเอียดดังนี้

นายกิตติ ทะรัมย์ อายุ 31 ปี (2558 : สนทนากลุ่ม) ให้ความเห็นว่า ประชาชน
ส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขึ้นอยู่กับบทบาทของตนเองในสังคม และ
ที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การเข้าร่วมประชาคมเพื่อเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการ
ของชุมชน ถือได้ว่าเป็นส่วนสนับสนุนในการตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนา

นายสมบัติ ทะเกิงสุข อายุ 54 ปี (2558 : สนทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่ามีส่วนร่วม
ในการจัดทำแผนพัฒนา โดยได้เข้าร่วมเสนอความเห็นเพื่อเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาและ
ความต้องการของชุมชน ซึ่งการเรียงปัญหาเป็นสิ่งสำคัญจากมากไปหาน้อย สามารถทำให้ปัญหา
หาของประชาชนได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว ที่ได้เข้าร่วมเนื่องจากเห็นว่าการจัดทำแผนเป็นสิ่ง
สำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและเป็นตัวแทนครัวเรือนในการเข้าร่วมประชาคมด้วย

นายคำ ควรชอบ อายุ 50 ปี (2558 : สนทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่ามีส่วนร่วม
โดยการร่วมรับผลประโยชน์ต่าง ๆ จากโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำ เช่น การรับ
ผลประโยชน์ด้านการให้บริการจัดเก็บขยะ เป็นต้น

นายพงษ์เทพ สายยศ อายุ 52 ปี (2558 : สนทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่าการมีส่วน
ร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาจะมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ ที่เห็นได้ชัดเจน คือ
การเข้าร่วมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนต่อประชาคม การจัดทำแผน
ขององค์การบริหารส่วนตำบล

นายเกรียงศักดิ์ จันทะบุตร อายุ 44 ปี (2558 : สนทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่าการมีส่วน
ร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบลจะมีน้อยมาก ที่เห็นมีส่วนร่วมจะเป็น
กระบวนการประชาคมที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นเพื่อจัดทำแผน ทั้งนี้ เป็นเพราะประชาชน
ยังไม่เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการประชาคมจัดทำแผนพัฒนา

นายชัยวัฒน์ ทาไสย อายุ 50 ปี (2558 : สนทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่าการเข้ามีส่วน
ร่วมส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะเอาโครงการอะไรเสนอเพื่อให้องค์การ
บริหารส่วนตำบลนำไปจัดทำแผนพัฒนา

นายวิเชียร ใจกล้า อายุ 54 ปี (2558 : สทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่าการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยการเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าเป็นกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างด้วย

นายวิฑูล อพินรัมย์ อายุ 54 ปี (2558 : สทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่าการมีส่วนร่วมประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นผู้คอยรับผลประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การมีส่วนรับผลประโยชน์ในการจัดเก็บขยะ รับประโยชน์จากลานกีฬา เป็นต้น

นายสมชาย กำลั้งรัมย์ อายุ 38 ปี (2558 : สทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เคยสนับสนุนด้านแรงงานเพื่อช่วยให้การดำเนินการจัดทำแผนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพราะเป็นสิ่งที่ต้องทำเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานจัดทำแผนด้วย

นายสุชาติ สกุดแก้ว อายุ 38 ปี (2558 : สทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่ามีส่วนร่วมในการเป็นตัวแทนครอบครัวเข้าร่วมประชาคม เพื่อเสนอความเห็นในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน พร้อมเสนอโครงการในการพัฒนาชุมชนแก่องค์การบริหารส่วนตำบล เพราะการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาเป็นสิ่งสำคัญ และการเข้าร่วมประชาคมเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากจะทำให้แผนพัฒนาได้มีการเรียงลำดับให้ตรงกับความต้องการเร่งด่วนของประชาชนในแต่ละชุมชน

นายถวัลย์ พจนกุล อายุ 58 ปี (2558 : สทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในขั้นตอนการเสนอปัญหา ความต้องการและลำดับความสำคัญเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมากในกิจกรรมดังกล่าวนี้

นายยวน กำลั้งรัมย์ อายุ 43 ปี (2558 : สทนากลุ่ม) เสนอความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นการร่วมดูแลสิทธิประโยชน์ทรัพย์สิน และการร่วมรับสวัสดิการที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการจากการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้าควน เป็นการมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจ โดยการเข้าร่วมประชาคมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชน การเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา นอกจากนั้น ยังมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการพัฒนา การสนับสนุนแรงงาน อุปกรณ์ในการจัดทำแผนพัฒนา รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามประเมินผล โดยการเป็นกรรมการในการตรวจรับงาน และกรรมการจัดซื้อจัดจ้างด้วย

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบรีย
Buriram Rajabhat University

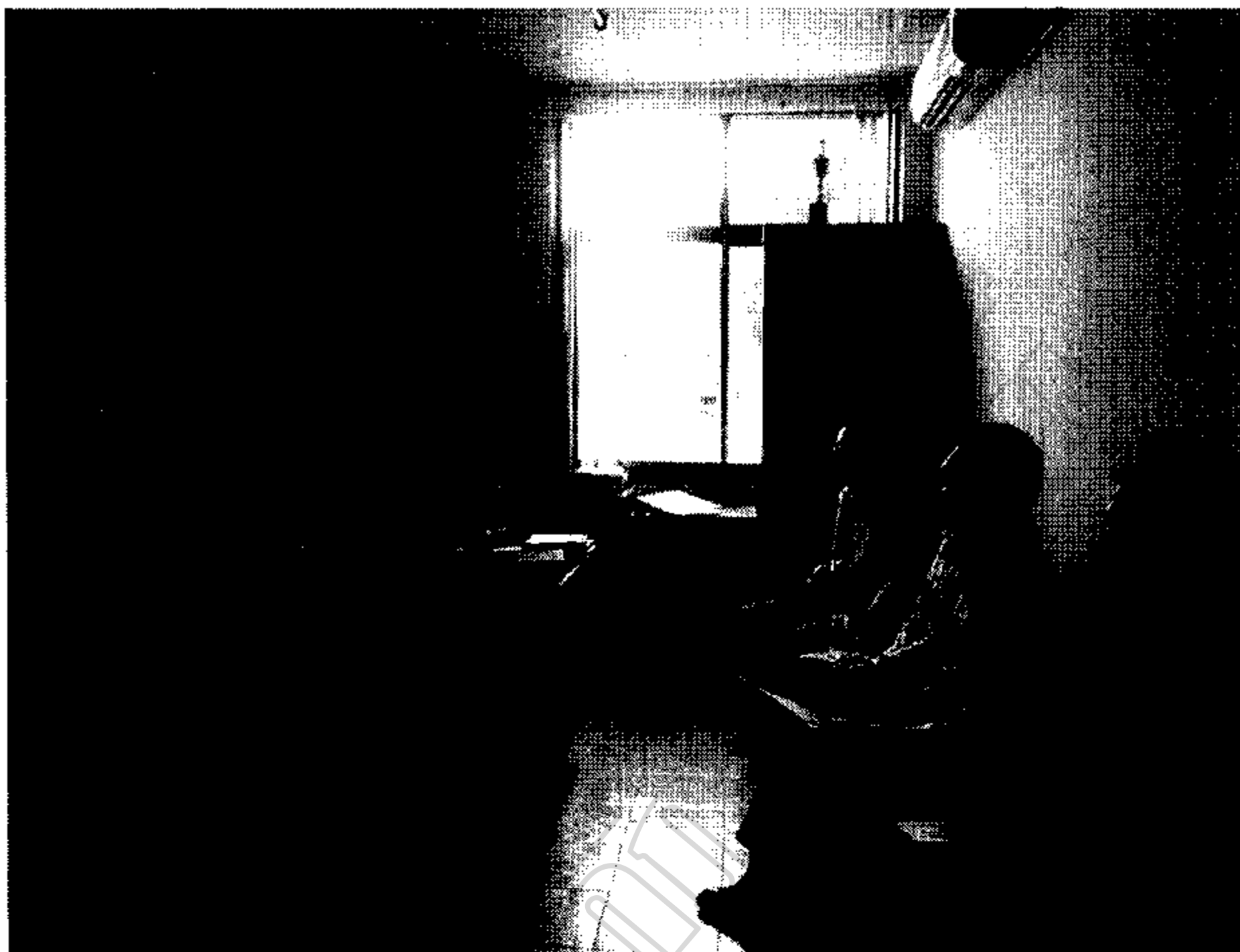
ภาพประกอบการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม การมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลำดวน
อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพประกอบ 1 การสัมภาษณ์ระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 2 การสัมภาษณ์ระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 3 การสัมภาษณ์ระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป
 ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 4 การสัมภาษณ์ระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป
 ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 5 การสัมภาษณ์ระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 6 การสนทนากลุ่มระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 7 การสนทนากลุ่มระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 8 การสนทนากลุ่มระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 9 การสนทนากลุ่มระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 10 การสนทนากลุ่มระหว่างผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
1. A1	5.8667	.3457	30.0
2. A2	5.7000	.5960	30.0
3. A3	4.4000	1.3544	30.0
4. A4	4.0667	1.2576	30.0
5. A5	4.0333	1.3515	30.0
6. A6	4.2000	1.5844	30.0
7. A7	4.0667	1.6386	30.0
8. A8	3.5667	2.3295	30.0
9. B9	3.1333	1.0417	30.0
10. B10	3.3333	1.5610	30.0
11. B11	3.8000	1.3235	30.0
12. B12	3.6000	1.3544	30.0
13. B13	3.7333	1.5522	30.0
14. B14	3.1000	1.4937	30.0
15. B15	3.3333	1.4700	30.0
16. B16	3.8000	1.6274	30.0
17. B17	3.8333	1.7237	30.0
18. C18	3.1333	1.5253	30.0
19. C19	3.6667	1.5388	30.0
20. C20	2.6000	1.5447	30.0

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 20

Alpha = .8188

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	จำเอกอดิศักดิ์ สิงห์รัมย์
วัน เดือน ปี เกิด	4 มีนาคม 2522
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลบุรีรัมย์
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 3 หมู่ที่ 3 บ้านสี่เหลี่ยมใหญ่ ตำบลหนองบัวโคก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 31130
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานธุรการ 5
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลลำควน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	<p>พ.ศ. 2537 การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนธารทองพิทยาคม ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์</p> <p>พ.ศ. 2540 การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนธารทองพิทยาคม ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์</p> <p>พ.ศ. 2542 การศึกษาหลักสูตรนักเรียนจำทหารเรือ โรงเรียนชุมทหารเรือ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี</p> <p>พ.ศ. 2556 รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (รป.บ.) สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์</p> <p>พ.ศ. 2559 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์</p>